

Ekologicky šetrný způsob života

Alena Kubičková

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alena KUBIČKOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Ekologicky šetrný způsob života**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti rodiny, životního způsobu, environmentalistiky.
Příprava metodiky výzkumné části.
Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovorů.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

LIBROVÁ, H. Pestří a zelení. 1. vyd. Brno: Veronica, 1994. ISBN: 80-85368-18-8.

LIBROVÁ, H. Vlažní a váhaví. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2003. ISBN: 80-7239-149-6.

GIDDENS, A. Důsledky modernity. 2. vyd. Praha: SLON, 2003. ISBN: 80-86429-15-6.

LORENZ, K. Odumírání lidskosti. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1997. ISBN: 80-2040645-X.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

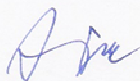
Datum zadání bakalářské práce:

11. února 2010

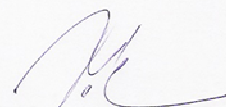
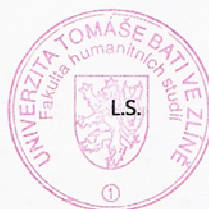
Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 11. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 14.4.2010

„Puklův“ Alena

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo učit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá vztahem člověka k životnímu prostředí. Pojednává o lidech, kteří si v současné konzumní společnosti vybrali způsob života v souladu s přírodou a našli v „jednoduchosti“ a dobrovolné skromnosti svůj smysl života.

Teoretická část práce obsahuje vymezení základních pojmů vztahujících se k problematice životního prostředí, jako jsou příčiny vzniku environmentálních problémů a jejich prevence nebo vliv tzv. měkkého a tvrdého turismu na životní prostředí. Současně je zde vysvětlen pojem ekologické stopy, která ukazuje míru našich zásahů do křehké struktury životního prostředí.

V praktické části můžeme nalézt, mimo jiné, odpověď na otázku, co je důvodem nebo motivací, které vedou některé jedince k tak radikální změně životního stylu. Obsahem výzkumu je rovněž životní názor nebo filozofie, která dává sílu těmto lidem setrvat v jejich rozhodnutí. Své místo má v této bakalářské práci rovněž téma rodiny a hodnot, které jsou předávány další generaci v souvislosti se zvoleným způsobem života.

Klíčová slova: životní prostředí, ekologie, environmentalistika, životní způsob, skromnost, ekologická stopa.

ABSTRACT

This Bachelor thesis studies the relationship between men and environment. It deals with people, who have chosen the way of life in harmony with the nature and have found the meaning of life in „simplicity“ and voluntary modesty in our consumer society.

The theoretic part contains basic term definitions regarding the environment such as the main causes of environmental problems and their prevention or the soft and hard tourism influence on the environment. The term of ecological footprint as a degree of our interfering in the fragile environment structure is explained as well.

In the practical part, as well as other subjects, we can find the explanation of the reason or motive making some individuals change their lifestyles so radically. The subject of the research is also the life philosophy giving these people the power to stand their ground.

Last but not least the topic of family values being handed down the generations in the context of the chosen lifestyle is also discussed.

Keywords: environment, ecology, environmentalism, lifestyle, modesty, ecological footprint.

„Rozum je světlo, kterým má být příroda osvětlena a ne zapálena.“

Giacomo Leopardi

Děkuji Mgr. Soni Vávrové, Ph.D., za laskavý a obětavý přístup a cenné rady a připomínky při vedení mé bakalářské práce.

Dále chci poděkovat mé rodině za pomoc, trpělivost a psychickou podporu po celou dobu mého studia.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

.....

Alena Kubičíková

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	13
1.1 VZTAH ČLOVĚKA K ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ.....	13
1.2 ENVIRONMENTÁLNÍ PROBLÉMY	14
1.3 ŘEŠENÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH PROBLÉMŮ.....	16
1.4 ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A MEDIALIZACE	17
2 ŽIVOTNÍ ZPŮSOB	19
2.1 KONZUMERISMUS	20
2.2 EKOLOGICKÝ LUXUS.....	21
2.3 VLIV TURISMU NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	21
2.4 EKOLOGICKÁ STOPA	23
2.5 VLIV RODINY NA UTVÁŘENÍ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ.....	24
3 EKOLOGICKY ŠETRNÝ ZPŮSOB ŽIVOTA	26
3.1 ZELENÉ BYDLENÍ.....	27
3.2 DOBROVOLNÁ SKROMNOST JAKO ZPŮSOB ŽIVOTA.....	28
3.3 STANDARDNÍ ZPŮSOB ŽIVOTA V SOULADU S PŘÍRODOU.....	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	33
4.1 CÍL VÝZKUMU	33
4.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	34
4.3 METODA SBĚRU DAT	34
4.3.1 Soubor výzkumných otázek	36
4.3.2 Předvýzkum.....	37
4.3.3 Vstup do terénu	37
4.4 ANALÝZA DAT.....	38
5 VÝSLEDEK ANALÝZY DAT	40
5.1 VÝSLEDEK VÝZKUMU RODINY ADÁMKOVY.....	41
5.1.1 Demografické údaje rodiny Adámkovy	41
5.1.2 Motivace zkoumané rodiny Adámkovy k ekologicky šetrnému způsobu života.....	42
5.1.3 Názory zkoumané rodiny Adámkovy na současnou společnost	42
5.1.4 Životní filozofie rodiny Adámkovy.....	44
5.1.5 Vztah k životnímu prostředí rodiny Adámkovy.....	44
5.2 VÝSLEDEK VÝZKUMU RODINY BUDAŘOVY.....	46
5.2.1 Demografické údaje rodiny Budařovy	46

5.2.2	Motivace zkoumané rodiny Budařovy k ekologicky šetrnému způsobu života	47
5.2.3	Názory zkoumané rodiny Budařovy, na současnou společnost.....	47
5.2.4	Životní filozofie rodiny Budařovy.....	49
5.2.5	Vztah rodiny Budařovy k životnímu prostředí.....	49
5.3	VÝSLEDEK VÝZKUMU RODINY CELÝCH.....	50
5.3.1	Demografické údaje rodiny Celých.....	50
5.3.2	Motivace zkoumané rodiny Celých k ekologicky šetrnému způsobu života	51
5.3.3	Názory zkoumané rodiny Celých na současnou společnost.....	51
5.3.4	Životní filozofie rodiny Celých.....	52
5.3.5	Vztah k životnímu prostředí rodiny Celých	52
5.4	VÝSLEDEK VÝZKUMU RODINY DUDÍKOVY	53
5.4.1	Demografické údaje rodiny Dudíkovy	53
5.4.2	Motivace zkoumané rodiny Dudíkovy k ekologicky šetrnému způsobu života	54
5.4.3	Názory zkoumané rodiny Dudíkovy na současnou společnost	54
5.4.4	Životní filozofie rodiny Dudíkovy	54
5.4.5	Vztah k životnímu prostředí rodiny Dudíkovy.....	55
6	VÝZKUMNÁ ZPRÁVA.....	56
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	65
	SEZNAM OBRÁZKŮ	66
	SEZNAM TABULEK.....	67
	SEZNAM FOTOGRAFIÍ.....	68
	SEZNAM PŘÍLOH.....	69
	FOTODOKUMENTACE RODINY ADÁMKOVY.....	110
	FOTODOKUMENTACE RODINY BUDAŘOVY.....	117
	FOTODOKUMENTACE RODINY DUDÍKOVY	119

ÚVOD

Hodnotová orientace lidí a základní vzorce jejich chování jsou v současné době orientovány především ve smyslu uspokojování materiálních potřeb. Často dávají přednost smyslovým prožitkům a již méně si připouštějí možnost nebezpečí, která mohou nastat při nešetrném zacházení s přírodou. Je to asi způsobeno tím, že člověku je vlastní vypořádat se s problémy, teprve tehdy, až se ho osobně dotýkají. Tím chci říci, že ekologická krize sice není pro lidi cizím pojmem, ale pokud doma teče voda z kohoutků nebo při doteku vypínače svítí světlo, není potřeba nic řešit.

Existují však lidé, kteří jsou ochotni vnímat svět jinak než prostřednictvím reklam, jež nám tak sugestivně určují, co je a co není dobré, a kteří tak urputně nechvátají za subjektivními dokonalostmi a blahobytem a dovedou den co den vnímat přirozenou krásu přírody a „obyčejného“ života v kruhu svých blízkých, v krajině, která jim k srdci přirostla více než nejruznější exotická místa světa.

Určitě není jednoduché změnit způsob života tak, že dáme přednost skromnosti před blahobytem, upustíme nebo omezíme užívání různých vymožeností této civilizace, které nám tak zpříjemňují a ulehčují život. Přesto existují jedinci, kteří se rozhodli opustit pohodlný život ve městech a odstěhovali se na samoty do hor.

Ve své práci jsem se tedy zaměřila na problematiku životního prostředí, a to jak na jeho znečišťování a prevenci negativního působení člověka, tak na život a hodnoty lidí, kteří se rozhodli žít ekologicky šetrným způsobem života.

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit důvody, které vedou některé jedince ke změně jejich zavedeného životního stylu v pohodlí města za život méně pohodlný, jenž by pro mnohé znamenal nepřekonatelné omezení.

První část bakalářské práce je zaměřena na teoretické poznatky týkající se tématu nejen životního prostředí, ale například i tématu rodiny a výchovy, předávání hodnot a životních názorů dalším generacím.

Obsahem druhé, praktické části je výzkum uskutečněný v rodinách žijících ekologicky šetrným způsobem života. Součástí jsou také výsledky zjištěných dat, jejich souhrn a vyhodnocení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Pojem životní prostředí můžeme definovat několika způsoby, například jako: „Soubor všech činitelů, se kterými přijde do styku živý subjekt, a podmínek, kterými je obklopen, tedy vše, na co přímo i nepřímo působí. Subjektem může být organismus, populace, člověk i celá lidská společnost. Většinou se pojem životního prostředí chápe ve smyslu životního prostředí člověka“ (<http://www.priroda.cz>).

Obsah pojmu životního prostředí v sobě tedy zahrnuje hned několik základních složek, mezi které řadíme především ovzduší, vodu, horniny, půdu, organismy, ekosystémy a energie. S těmito uvedenými složkami souvisí i nauka, která se zabývá jejich ochranou. Jedná se o *environmentalistiku*, která zjišťuje různé poznatky z oblasti životního prostředí a rovněž se zabývá, využíváním přírodních zdrojů nebo přírodních energií. Taktéž zahrnuje širokou oblast zabývající se chováním člověka k přírodě a působení člověka na již zmíněné ekosystémy. Výsledkem výzkumu je stanovení míry znečištění přírody člověkem. Současně tato nauka zahrnuje i prevenci nežádoucího jednání lidí vůči životnímu prostředí (Kraus a kol., 2005).

Veřejnosti je však více známý pojem „*ekologie* (řecky oikos – dům a logos – věda), což je věda o vztazích organismů k prostředí, ve kterém se vyskytují, a vztazích živých organismů navzájem. Pojem ekologie zavedl německý filosof a biolog Erns Haeckel, který tuto vědu nadefinoval jako vědu o vztazích organismů k okolnímu světu. Po zveřejnění evoluční teorie Darwinem se tahle věda rozvinula“ (www.ekoweb.cz).

1.1 Vztah člověka k životnímu prostředí

Člověk je součástí přírody a různými způsoby se z ní snaží těžit všechno, co na světě existuje a co těžit lze. Zasahuje do oblastí atmosféry, oceánů i pouští. Jelikož je pro život člověka nutné zdravé životní prostředí, dalo by se vzhledem k této skutečnosti předpokládat, že se o tento poklad nutný pro přežití, bude starat s maximální péčí.

„Žijeme však v době, kdy téměř všechny technologické postupy jsou velkou zátěží pro přírodu a ničí ji“ (Smidak, 1996, s. 35).

Člověk působí na přírodu nejrůznějšími činnostmi a prostředky, které vytvořil. Stále častěji slyšíme o změnách podnebí, které jsou příčinou globálních změn, jež ovlivňují teplotu na

Zemi. S tím souvisí různé scénáře dalšího vývoje života na naší planetě. Problémy se dotýkají nejenom odborné, ale i laické veřejnosti.

Lidé na životní prostředí působí odjakživa a taktéž příroda odjakživa působí na lidi. Tuto vzájemnou interakci můžeme považovat za určitou symbiózu, která by, v optimálním případě, měla být v rovnováze, což je velmi nesnadný úkol. Existuje mnoho důvodů, proč je udržování rovnováhy složitý problém. Příkladem je odlišný pohled každého jedince na využívání přírody a jejích zdrojů. Rozdíly v nazírání na věc bývají způsobeny, mimo jiné, odlišnými základními životními hodnotami, se kterými souvisí rozdílné hranice životního standardu každého jedince.

Člověk začal přírodu měnit již v dávných dobách, a to prostřednictvím obdělávání půdy, tedy vznikem zemědělství.

„Právě vznikem zemědělského způsobu zajišťování výživy začalo docházet:

- ke změně životního prostředí (vypalování lesů, zasolování půdy po zavlažování),
- k rozšíření nemocí a epidemií kvůli nahromadění lidí (mor, cholera, tyfus, atd.),
- k nastartování neudržitelného rozvoje,
- k postupnému rozvrstvení populace podle majetku,
- ke vzniku patriarchální společnosti“ (www.fi.muni.cz).

Postupem času začaly problémy kumulovat a lidé byli donuceni přemýšlet, jakým způsobem tyto environmentální problémy řešit.

1.2 Environmentální problémy

Environmentální problémy jsou většinou charakterizovány podle územního rozsahu jako:

- lokální problémy,

- regionální problémy,
- globální problémy.

Jak už bylo řečeno, člověk, jako součást přirozených ekosystémů, ovlivňuje své prostředí, a to již od doby počátku existence společnosti, kterou charakterizujeme jako **lovecko-sběračskou**. V této době ještě nebyl vliv člověka na přírodu devastující. Tyto vlivy by se daly označit jako lokální a vratné. Zásadní zlom nastal v období **zemědělsko-pasteveckém**, kdy se člověk usadil na jednom místě a začal využívat více ohně, vody a vzduchu a svými aktivitami začal měnit krajinu. Těmito zásahy vznikaly změny regionálnějšího charakteru, dlouhodobé a nevratné (Mezřický, 2005).

Když se přeneseme přes období **industriální**, kdy nastávaly v prostředí změny trvalé, globální nebo transgenerační, dostaneme se do současné doby, kde registrujeme stále se zvyšující nároky na uspokojování lidských potřeb – **změny vzorců spotřeby** přírodních zdrojů a z nich vyrobeného zboží. K těmto skutečnostem je nutné zařadit i spotřebu energie, která je k této činnosti potřebná. Uvedený výčet doplňuje růst lidské populace, což znamená stále větší počet jedinců, kteří uplatňují své nároky na prostředí. Výsledkem je vytváření obrovské poptávky po pracovních místech a taky zvýšená migrace obyvatel z venkova do měst, čímž druhotně dochází k rozšiřování zastavěných ploch (Mezřický, 2005).

Rostoucí a postupující industrializace způsobuje zvyšování spotřeby zboží, surovin, energie a vody a mění tak vzorce spotřeby. Na základě této skutečnosti vznikají problémy:

- **S vodou** – problémy s čerpáním vody a jejím nedostatkem vyplývajícím s nerovnoměrně rozložených srážek, výparu zásob podzemní vody a odtoku. Tyto nerovnoměrnosti jsou hlavními příčinami obav o dostatek vody.
- **S půdou a produkcí potravin** – na Zemi je rozloha pevniny a tudíž půdy pevně daná. Roste počet obyvatel a rovněž nároků na kvalitu půdy, což klade velké nároky na pracovní kapacity, organizaci, technologie získávání surovin a na prostředí celkově. Rozpínání zemědělského sektoru vede k odlesňování a s tím spojenou erozí půdy a její kontaminaci pesticidy.
- **Se surovinami a energetickými zdroji** – s rostoucí účinností nástrojů a strojů, kdy následně roste schopnost člověka čerpat více z přírodních zdrojů a následně

z nich vyrábět věci pro osobní potřebu i pro obchod. Využívání různých druhů energie, pro práci strojů je příčinou globálně rostoucí spotřeby energie.

- **Se znečišťováním ovzduší** – jedná se o komplex jevů a procesů, které spolu souvisí a není možné je od sebe oddělit. Většina znečišťujících látek proniká do ovzduší prostřednictvím energetických technologií a z lidských sídel. Řadíme zde i různé spalovací procesy (Mezřický, 2005).

„Ochrana životního prostředí v globálním, regionálním i lokálním měřítku nabývá na složitosti v souvislosti s rychlým vývojem a změnami v rozsahu i charakteru lidských aktivit. Celoplanetární a dlouhodobý dosah vlivů lidské civilizace nejen mnohdy komplikuje poznání všech příčin a mechanismů působení, ale též znesnadňuje odhad příkladných následků v budoucnu“ (Mezřický, 2005, s. 26).

1.3 Řešení environmentálních problémů

Hodnoty zdravého životního prostředí, zachování přírodních zdrojů a neponičenou přírodu, je nutno prosazovat, tak jako prosazujeme různé jiné hodnoty. Z toho důvodu dnes globální problémy životního prostředí nabývají stále více na důležitosti.

Přestože tyto problémy mají globální rozměr, lidé často nejsou schopni vidět věci v širších souvislostech a perspektivách. Týká se to horizontu nejen časového, ale i prostorového. Zřejmě je tento fakt způsoben tím, že naše mentální obzory jsou omezeny a dnešní výchova příliš nesměřuje k tomu, aby se rozšiřovaly. Přitom právě širší perspektiva je životně důležitá pro řešení různých ekologických problémů.

V současné době se společnost soustřeďuje na tzv. *trvale udržitelný rozvoj*. Jak uvedla Světová komise pro životní prostředí, jedná se o to, aby potřeby lidí žijících v dnešní době byly uspokojovány, ale s ohledem na generace příští. Obnovitelné zdroje, jako je půda, vodní zdroje, lesy atd., je třeba využívat tím způsobem, který by nezmenšoval jejich rozlohu a nepoškozoval je. S neobnovitelnými zdroji, jako jsou nerostné suroviny, je nutné hospodařit co nejšetrněji. Cílem není zastavení nebo omezení rozvoje, ale přechod z kvantity na kvalitu a hlavně se jedná o zvýšení účinnosti využití materiálů a energií s vědomím ochrany prostředí (Moldan, 1992).

Řešení problémů, které moderní technologická společnost působí, se tak stává stále náročnějším interdisciplinárním úkolem. Poznání, pochopení a interpretace dnešní environmentální reality vyžaduje komplexní výzkum vedený v součinnosti přírodních i společenských věd“ (Mezřický, 2005, s. 26).

1.4 Environmentální vzdělávání a medializace

Environmentální vzdělávání patří k základním předpokladům, které pomáhají měnit chování společnosti směrem k již zmíněné trvalé udržitelnosti zdrojů. Důležité je pochopení ekologických problémů širokou veřejností.

Jedna z hlavních úloh v tomto směru náleží vysokoškolsky vzdělaným odborníkům, kteří následně působí na školách i v jiných oblastech. Vzhledem k velkému množství podnikatelů ve všech možných sférách, je nutné směřovat vzdělání týkající se environmentální výchovy i tímto směrem (Moldan, 2003).

K ekologickým **zásadám pro podnikatele** patří např.:

- omezování negativních vlivů své činnosti na ovzduší, povrchové i podzemní vody,
- projektování a využívání zařízení, která účinně využívají energie z obnovitelných zdrojů,
- minimalizování tvorby odpadů a zejména odpadů nebezpečných,
- zabraňování nevratnému poškození prostředí při výrobě, dopravě atd.,
- sledování a ověřování svých opatření (Máchal, Vlašín, 1996).

K příkladům ekologických **zásad pro zemědělce** patří např.:

- práce tzv. uzavřeného systému, která obsahuje chov hospodářských zvířat a rostlinnou výrobu, kdy dochází k optimální kombinaci hospodaření,
- střídání plodin, udržování dlouhodobější úrodnosti půdy,

- zamezení znečišťování půdy např. nepoužíváním průmyslových hnojiv a syntetických pesticidů,
- produkce potravin s vyšším obsahem výživných látek a správné skladování potravin (zamezení plísním, apod.),
- co nejnižší spotřeba energie,
- ohleduplný chov zvířat v optimálních podmínkách,
- jako bioprodukty označovat potraviny, které splňují všechny nároky,
- udržovat ekologicky stabilní prvky v krajině, což jsou remízky, potoky, břehové porosty, rašeliniště, mokřady, balvany, rybníčky, tůně apod.,
- zamezení výroby zdraví škodlivých produktů a nechovat pokusná zvířata,
- vytváření reklamy ekologicky šetrného způsobu zemědělství (Máchal, Vlašín, 1996).

Vzdělání je pro trvale udržitelný rozvoj důležité i z toho důvodu, že rozvíjí znalosti, dovednosti a zároveň zdůrazňuje smysl pro hodnoty. Lidé by měli rozumět světu v celkovém kontextu a vnímat vzájemné propojení systému přírodního a lidského.

Důležité je posilování mezilidských vztahů a životních hodnot, které by měly obsahovat kladný vztah k přírodě, vnímat její zranitelnost a na základě tohoto uvědomění budovat její stabilitu. Takže k mimoškolním a mimo firemním formám osvěty patří **medializace** udržitelného rozvoje, která pomáhá oslovit širokou veřejnost. Tento typ osvěty je však poněkud zanedbáván, jelikož v rámci médií se prosazují zprávy, pro většinu lidí, atraktivnějšího, komerčního charakteru a naopak málo prostoru je věnováno zprávám kladným, které jsou médií považovány za nezajímavé (Moldan, 2003).

2 ŽIVOTNÍ ZPŮSOB

Definice *životního způsobu* zní: „Životní způsob je vyhraněná typická forma chování lidí ve společnosti. Vzniká ze způsobu života člověka a představuje jeho formální a estetickou stránku. Je to vlastně výčet činností, které vykonáváme v běžném životě, např. provoz domácnosti, vzdělávání, trávení volného času, účast na společenském životě, výživa“ (www.odpovedi.cz).

„V návaznosti na toto pojetí obecné kategorie životního způsobu pak lze dále hovořit o konkrétnější kategorii životního stylu, a to na úrovni jednotlivce a na úrovni skupiny. Životním stylem individua je možné rozumět ve značné míře konzistentní životní způsob jednotlivce, jehož jednotlivé části si vzájemně odpovídají, jsou ve vzájemném souladu, vycházejí z jednotného základu, mají společné jádro, resp. určitou jednotící linii, tj. jednotný „styl“, který se jako červená linka prolíná všemi podstatnými činnostmi, vztahy, zvyklostmi apod. nositele daného životního stylu. Životní styl skupiny pak představuje do určité míry vyabstrahované, typické společné rysy životního způsobu, resp. jeho hlavních, určujících momentů, které jsou příznačné pro převážnou většinu členů nějaké skupiny, častěji jde o větší či menší skupiny, jejichž členové se vzájemně všichni neznají, ale obecně vzato mají společné něco, co je důležité pro vytváření životního způsobu/stylu – např. profesní skupiny či obecněji skupiny vytvářející se v souvislosti s povoláním a přípravou na něj: životní styl lékařů, profesionálních sportovců, vysokoškolských studentů apod. Obecně je možné říci, že každý člověk má (nějaký, svůj) životní styl - stejně jako má každý člověk (nějakou, svou) morálku - každý vykonává nějaké činnosti (v zásadních, obecných rysech dokonce všichni vykonávají řadu stejných typů činností či dokonce přímo stejných činností); každý má nějaké hodnoty; každý je nějak napojen do nějakých sociálních sítí; každý nějak tráví svůj volný čas atd. atd. Existují ovšem značné rozdíly v tom, jak dané činnosti vykonává konkrétní člověk, jaké preferuje hodnoty, jak vypadají jeho sociální vazby, čím speciálně tráví svůj volný čas atd.“ (www. PhDr. Jana Duffková, CSc. – katedra sociologie FF UK).

2.1 Konzumerismus

S tématem mé bakalářské práce, velmi úzce souvisí rovněž téma konzumerismu. Jedná se o životní styl dnešní doby, kdy se lidé snaží hodnotit „kvalitu“ života podle míry spotřeby materiálních statků a slovo blahobyt se skloňuje ve všech pádech.

„Fromm kritizuje konzumní mentalitu, podle níž lidé sami sebe posuzují v první řadě v závislosti na tom, jakými spotřebními statky se dokázali obklopit. Fromm konstatuje, že konzumování je snad nejdůležitější formou vlastnění v průmyslových společnostech. Mentalita je nutí, konzumovat stále více, protože to, co již jednou spotřebovali, je přestává uspokojovat“ (in Keller, 1993, s. 38).

Když mluvíme o *konzumerismu*, máme tedy na mysli materiální spotřebu, která určuje mimo jiné i ekonomickou „zdatnost“ společnosti, v níž se jedinec pohybuje. Podle Librové (2003) znamená výraz konzumovat vlastně opak produkovat, používá slova „konzum“, „konzumenství“ a také slovní spojení „spotřební způsob života“ atd., a to ve smyslu hodnotícím. Myslí tím nadměrnou spotřebu hmotných statků.

„O konzumerismu se většinou píše jako o fenoménu moderní doby. Ne docela výstižně bývá konzumerismus chápán jako záliba v majetku, jako vlastnění a hromadění věcí. Pro dnešní konzumerismus je podstatná jeho dynamická povaha. Právě velká dynamika nakupování a spotřeby věcí, vyjádřitelná tokem energie v domácnosti, je environmentálně záhubná“ (Librová 2003, s. 34).

„*Plýtvání* je nezbytnou součástí konzumu a toto konzumní plýtvání je nezbytnou podmínkou růstu ekonomiky. Není proto náhodné, že byly zavřeny skoro všechny opravny věcí – punčoch, prádla, oděvů, kuchyňského nádobí atd. V dobách nedostatku mívalo plýtvání jinou povahu. Bylo luxusním chováním a demonstrovalo sociální status. Plýtvání je projevem *blahobytu* a bývá spojován s uspokojením a pocitem štěstí. Zhodnocením dat z mezinárodních výzkumů, se došlo k závěru, že tomu tak být nemusí“ (Librová 2003, s. 35).

Od konzumerismu můžeme přejít k reklamě a *komfortu*, který pro nás znamená určitý přebytek nebo ještě lépe pohodlí, jenž se stává pro lidi standardem, samozřejmostí, nad kterou již ani nepřemýšlí.

„*Reklama* je podle Baumana nezbytná součást konzumerismu a jejím úkolem je nepřipustit, abychom si mysleli, že všechno, co potřebujeme, již máme. Tvůrcové reklam apelují s použitím psychologie na neofilii, zálibu v novém. Oslovují hluboké vrstvy našeho vědomí, evolučně starý aktivizační pud lovce a sběrače“ (in Librová 2003, s. 35).

2.2 Ekologický luxus

Kapitola o ekologickém luxusu navazuje na předchozí kapitolu. Podle Librové (2003) znamená v širokém pojetí vše, s čím člověk přesahuje svoji existenci, co lidé vytvoří, shromáždí, zkonsumují, aniž by to potřebovali k fyzické reprodukci svých životů. Pojem luxus ale není obsahem materiálním, má hodnotu spíše nemateriální, estetickou a duchovní.

„Hans Magnáš Enzenberger (1997) uvádí šest nově se vynořivších luxusních statků. Jsou to elementární předpoklady života – čas, pozornost, prostor, klid, příroda, bezpečnost“ (in Librová, 2003, s. 54).

Sebeomezení je rovněž luxusem, jedná se sebeomezení ne po stránce hmotné, ale souvisí s časem. Jedná se o luxusní využití času a pocitů radosti z tak běžných věcí – činností, jako je např. příprava obědu, kdy si tuto práci umíme s radostí užít a vychutnat. I tímto způsobem je možné prožít luxusní chvíle (Librová, 2003).

2.3 Vliv turismu na životní prostředí

Čím dál tím větší vliv na přírodu má v dnešní době taky konzum některých služeb a volnočasových aktivit. I ony se vyznačují vysokou dynamikou. Jako příklad můžeme jmenovat velkou prostorovou mobilitu, především automobilismus, který vyžaduje stále se rozšiřující výstavbu dálnic a benzínových čerpacích stanic. Dále můžeme jmenovat sporty a jiné aktivity provozované nešetrně v přírodě. Ekologicky škodlivá bývá výstavba rozlehlých rekreačních a sportovních areálů a zábavních parků. Uměle zasněžované sjezdovky a akvaparky, které jsou energeticky a vodohospodářsky náročné.

Z hlediska ekologického rozlišujeme turismus na měkký a tvrdý. Pro představu uvádím rozdíly mezi tvrdým a měkkým turismem, čím se vyznačují dle Tütiga:

„Tvrký turismus:

- masové cestování
- málo času
- rychlé dopravní prostředky
- daleké cesty
- pevně naplánovaný program řízený cestovní kanceláří
- importovaný styl života
- dovolená pohodlná a pasivní
- žádná nebo malá duševní příprava, většinou bez znalosti domácího jazyka
- nakupování, pořizování suvenýrů
- přílišná zvědavost a hlasitost“ (in Librova, 1994, s. 72).

„Měkký turismus:

- individuální a rodinné cesty s malou skupinou přátel
- dostatek času
- pomalé dopravní prostředky
- blízké kraje, místa
- spontánní rozhodnutí podle situace
- řízení a vlastní rozhodování
- přizpůsobení se stylu života dané zemi, příprava vztahující se dané zemi

- znalost domácího jazyka, učení se od místních lidí
- dovolená strávená aktivně
- přivezení dárků místním lidem
- taktnost a získávání nových zážitků, podstatné jsou vzpomínky“ (in Librová, 1994, s. 72)

V dnešní době už není měkký turismus jen prázdným pojmem, ale naopak se spousta lidí snaží trávit svůj volný čas způsobem, který dříve nebýval běžný. Příkladem měkkého turismu, který je známý a provozovaný i v naší republice, je agroturismus, kdy jsou turisté ubytováni ve skromných podmínkách vesnických usedlostí, a to jim umožňuje sledovat běžné venkovské práce nebo se k těmto činnostem i zapojit.

2.4 Ekologická stopa

„*Ekologická stopa* nám odpovídá na otázku: Kolik přírody (tj. přírodních zdrojů, půdy, vody apod.) člověk potřebuje ke svému životu? Podle W. Reese lidstvo dosud žije na ekologický dluh. Proto se svým kolegou vyvinul metodu, jež umožňuje vypočítat vliv člověka na naši planetu“ (in Mezřický, 2005, s. 92).

Každý jedinec, obývající kterékoliv místo na Zemi, zanechává za sebou nějakou „stopu.“ Je to způsobeno životní potřebou člověka stále něco spotřebovávat a využívat. Na druhou stranu člověk ale i něco produkuje. Veškerá tato činnost má vliv na ekologickou stopu. Jak právě my ovlivňujeme životní prostředí a jak velkou máme ekologickou stopu, si v dnešní době můžeme sami vypočítat.

„Pomocí ekologické stopy můžeme kvantitativně stanovit většinu ze zdrojů, které denně spotřebováváme a odpadů, které vytváříme a výsledek převedeme na odpovídající plochy ekologicky produktivní země, kde řadíme např. ornou půdu, pastviny nebo lesy. Jedná se tedy o celkovou plochu potřebnou pro zajištění zdrojů a asimilaci odpadů produkovaných danou společností při použití běžných technologií. Tímto způsobem je možné vypočítat i ekologickou stopu jedince nebo státu. Neříká nám tedy, co máme dělat, ale jakou stopu (vyjádřenou v globálních hektarech na osobu) zanechává náš životní styl a související spo-

třeba zdrojů v globálním měřítku. Nepřekvapí proto, že lidé žijících v různých koutech Země vytváří tak rozdílné ekologické stopy. Pokud by se dala jedním slovem charakterizovat dnešní globální ekonomika a společnost, je to nerovnováha. Tomu odpovídá i velmi nerovnovážné tempo čerpání přírodních zdrojů v různých zemích světa. Podle výsledků studie ekologická stopa v současnosti překračuje regenerační kapacitu zhruba o 30%. To znamená, že pokračování tohoto trendu by mohlo mít vážné důsledky pro celou biosféru včetně člověka. Ekologickou stopu České republiky spočítala podrobně Petra Kušková z Centra pro otázky životního prostředí. Výsledkem je ekologická stopa průměrného Čecha 6,7 gha, což je celková plocha potřebná pro zajištění potravin, energie, bydlení, dopravy, spotřebního zboží a služeb“ (Mezřický, 2005, s. 92, 93, 94, 95).

2.5 Vliv rodiny na utváření životního prostředí

Rodina vždy byla nenahraditelnou institucí nejen pro dospělého člověka, ale především pro děti. Je nepostradatelná z mnoha důvodů. Jedním z nich je její socializační funkce, kdy mezi nejvýznamnější socializační činitele řadíme i předávání základních životních hodnot z generace na generaci. Dospělý jedinec ovlivňuje své potomky jednáním, stylem života i názory. To všechno působí na rozvoj osobnosti mladého člověka v jeho rozhodujících životních fázích. Proto je pro zdravý a vyrovnaný vývoj jedince velmi důležitá i „zdravá“ rodinná atmosféra (Kraus, 2008).

Nemateriální faktory působící v rodinném prostředí mají velký vliv pro vytváření emocionálního a kulturního základu, ale je nutné vzpomenout i složku materiální, která vyjadřuje ekonomický potenciál rodiny (Kraus, 2008).

Podmínky ovlivňující rodinné prostředí dělíme:

- **Demograficko-psychologické podmínky rodinného prostředí**, pomocí nichž sledujeme celkovou strukturu rodiny, vnímáme i věk (např. věkové rozdíly mezi jednotlivými členy) a zejména úplnost nebo neúplnost rodiny, počet dětí apod. Důležitá je stabilita rodiny, která pak funguje jako příznivá emocionální základna na příznivý a přirozený rozvoj členů rodiny, a to ve všech dimenzích.

- **Materiálně ekonomické faktory rodinného prostředí**, nám umožňují zjistit zaměstnanost členů rodiny a jejich profese. I tento vliv se přenáší na děti a určuje jejich pozdější vztah k práci a ekonomickému zabezpečení. Dalším podstatným faktorem je charakter a kvalita bydlení nebo individuální spotřeby rodiny jako součást životního stylu a v ne poslední řadě i vliv techniky a technických prostředků na život rodiny. Materiálně ekonomické faktory rodinného prostředí zahrnují i zájmovou činnost, školní pomůcky atd.
- **Kulturně-výchovná oblast rodinného prostředí**, poskytuje obraz hodnotové orientace a vzdělání rodičů, životní styl (jak nakládají s volným časem způsoby cestování a stravování) a rovněž výchovné působení rodičů na děti, které napomáhají ve vytváření postojů dětí k okolí, k lidem, ke vzdělání, ke kultuře, k přírodě a celkově k životu.

Všechny uvedené skupiny se vzájemně prolínají, takže bychom mezi nimi obtížně hledali pevnou hranici (Kraus, 2008).

„Za úvahu taky stojí otázka, jaké prostředí je žádoucí pro rozvoj jedince, jaké je optimální. Odpověď není jednoduchá a není ani jednoznačná. Někdy prostředí na pohled špatné nemusí ve skutečnosti působit nepříznivě – a naopak“ (Kraus, 2008, s. 73).

S rodinou je silně spojen pojem rodičovství, kdy právem i povinností rodičů je předávat dětem hodnoty, které považují za důležité.

3 EKOLOGICKY ŠETRNÝ ZPŮSOB ŽIVOTA

Ekologický šetrný způsob života je určitou alternativou životního stylu. Pro vysvětlení: „Alternativou obecně se rozumí možnost volby mezi dvěma nebo více způsoby řešení (zpravidla protikladnými), volitelný způsob řešení, event. v prostém významu možnost. Nutnou a nezbytnou podmínkou alternativního životního stylu je tedy především existence různých životních stylů a možnosti výběru mezi nimi. Alternativní životní styl je pak životní styl volitelný – ovšem otázkou zůstává, v rámci čeho je volitelný, z čeho je možné si vybírat apod. K vyjasnění toho, co je vlastně podstatou alternativnosti v alternativních životních stylech, resp. co je vůbec možné označit za alternativní životní styl, můžeme přistoupit pomocí některých dílčích otázek“ (www. PhDr. Jana Duffková, CSc. – katedra sociologie FF UK).

Lidé milující přírodu, s ní prožívají všechny její změny, a to jak kladné tak i záporné. Láska k přírodě neznamena pouze cit, ale projevuje se i činy, protože každá láska v nás vyvolává potřebu ochraňovat to, co máme rádi a pečovat o tento „předmět.“ Můžeme říci, že láska k přírodě je nejčastěji projevována lidmi, kteří si k ní pěstují vztah již od dětství (Tugarinov, 1981).

Veřejnost se začíná více zajímat o environmentální problémy, což se projevuje v jejich chování. Děje se tak mnoha způsoby. Příkladem může být, v poslední době, stále více diskutované používání potravin, které se řadí do kategorie ekologicky nezávadných. Lidé si tento sortiment mohou koupit nejen v obchodech, ale i od soukromých pěstitelů či chovatelů. Tento fakt nám ukazuje podstatný posun v myšlení lidí. Výhodou a důvodem těchto aktivit je znalost prostředí a podmínek, ve kterých zvíře vyrůstá nebo vyrůstalo. Jedinec má pak k takovým potravinám určitě jiný vztah, než k těm, které zakoupil v supermarketech.

Pokud se rozhodneme šetřit životní prostředí, znamená to zcela určitě změnu našich návyků a hodnot, které uznáváme. Jedná se o změnu každodenního chování, nemusí to být vždy jednoduché, ale prvním krokem může být například šetření energií prostřednictvím správného vytápění a větrání svých příbytků. S touto činností souvisí i specifická úprava domů nebo bytů.

Existuje hned několik způsobů, kterými je možné podílet se na snižování spotřeby energií. Určitým hitem se stalo tzv. *zelené bydlení*. Jedná se o jeden ze způsobů, jak se postarat o menší spotřebu zmiňované energie (www.EnviVeb.cz).

3.1 Zelené bydlení

O zeleném bydlení hovoříme v případě používání speciálních technologií a materiálů při výstavbě domů a daný styl nazýváme ekologická architektura. Většinou se s tímto pojmem setkáváme v souvislosti s označením úsporných domů, které mají sníženou spotřebu energie. Podstatou takových domů je využívání přírodních aspektů. Domy jsou stavěny s ohledem na světové strany, kdy se využívá slunečního svitu a tudíž jižní část domu je s prosklenou stěnou a severní část domu je zanořena do terénu. To, že se jedná o „ekologické“ domy neznamena, že by zde nebyla využívána elektrická energie. Rozdíl je ve snaze, využívat hlavně alternativních zdrojů energie, v tomto případě se jedná hlavně o energii solární. Ekologická architektura se snaží používat především takové materiály, které jsou součástí přírody, nacházející se v blízkém okolí stavby. Podmínkou je samozřejmě absence jakýchkoliv škodlivin, které celkem často nacházíme v materiálech „klasického stavebnictví“ (www.EnviVeb.cz).

Zelené bydlení je životní styl, který je jedněmi odmítán a druhými chválen. Snížování spotřeby energie je v tomto případě způsobeno především stavební strategií a využitím sluneční energie prostřednictvím slunečních kolektorů.

„Pasivní stavba může být prostorná a komfortní, vyhovuje vysokým nárokům na kvalitu vnitřního prostředí a je možné ji realizovat se zhruba stejnými investicemi jako jinou novostavbu. Na rozdíl od ní je zde úspora až 90 procent nákladů na vytápění“ (www.EnviVeb.cz).

Život v pasivním domě neznamena pouze úsporu nákladů na vytápění, ale můžeme zde nalézt i filtrační zařízení vzduchu. Dům postavený v pasivním standardu bývá velmi často zhotoven ve stylu dřevostavby, ale jsou i další varianty. Například domy, jejichž stěny jsou zhotoveny z prefabrikovaných komponentů nebo i s použitím tradiční zděné technologie, doplněné potřebnou vrstvou izolace. V jiných zemích bychom se mohli setkat nejen s obytnými domy, realizovanými jako pasivní, ale i veřejnými budovami, postavenými v tomto stylu, například veletržní haly, školy apod. (www.EnviVeb.cz).

V současné době probíhá v České republice program Zelená úsporám. Cílem programu Zelená úsporám je zajistit realizaci opatření vedoucích k úsporám energie a využití obnovitelných zdrojů energie v rodinných a bytových domech. Jedná se o program Ministerstva

životního prostředí administrovaný Státním fondem životního prostředí ČR a je zaměřený na úspory energie a obnovitelné zdroje domácností v rodinných a bytových domech.

Podporuje akce realizované na území České republiky. Jedná se dotace, které jsou určeny pro úpravy rodinných a obytných domů a znamenají:

- „úspory energie na vytápění,
- podpora novostaveb v pasivním energetickém standardu,
- výměna neekologického vytápění za nízkoemisní zdroje na biomasu a účinná tepelná čerpadla, instalace nízkoemisních čerpadel do novostaveb,
- instalace solárně-termických kolektorů (pouze k přípravě teplé vody),
- instalace solárně-termických kolektorů (pro přípravu teplé vody a přitápění),
- dotační bonusy“ (www.Envivob.cz).

3.2 Dobrovolná skromnost jako způsob života

„Celkově je možné říci, že životní styly jednotlivců jsou natolik obdobné a natolik rozmanité, nakolik jsou obdobné a rozmanité jednak podmínky, v nichž jednotlivci žijí, jednak i tito jednotlivci sami. To jsou základní zdroje odlišností, variantností v životních způsobech/stylech různých individuí“ (www. PhDr. Jana Duffková, CSc. – katedra sociologie FF UK).

O skromném životě je možné uvažovat v případě, že je tento zvolený způsob dobrovolný. To znamená, že rozhodnutí vzdát se konzumního způsobu života je popudem vlastní vůle a přesvědčení a ne důsledkem ekonomických problémů. V souvislosti s ochranou přírody se jedná o snižování spotřeby hmotných statků, nelpění na drahých věcech apod. (Librová, 2003).

„Je samozřejmé, že ke stejným či obdobným životním podmínkám různí lidé v závislosti na svých osobnostech, hodnotách, potřebách (atd.) zaujmají různé postoje. Stejně tak způsoby vyrovnání se s životními podmínkami jsou u různých jedinců různé – např. na životní podmínky, které mu nevyhovují, může jednatlivec reagovat únikem, aktivní snahou o změnu podmínek, změnou sebe sama podle životních podmínek, pasivním podrobením se

podmínkám bez jejich vnitřního přijetí, úsilím o kompromis spočívající v částečné změně podmínek a v částečné změně sebe sama“ (www. PhDr. Jana Duffková, CSc. – katedra sociologie FF UK).

Při praktikování dobrovolné skromnosti se setkáváme s touhou po jednoduchosti, která není jen znakem nemajetných, ale může znamenat i osvobození se od přízemních starostí s odměnou mající podobu svobody. Jak uvádí Librová (2003), není ekologicky šetrný život jen o svobodě a jednoduchosti, ale důležité je i vzdělání, protože kromě smyslového vnímání se zde jedná i o hlubší pochopení přírody.

Za ekologicky šetrný způsob života je považováno i zahradničení, které znamená určitou soběstačnost, dále nepoužívání automobilu nebo měkký turismus, který upřednostňuje poznávání blízkého okolí před cestami do zahraničí. Ekologická stopa nemusí být vysloveně nízká, ale oceňuje se snaha o její snižování a taky patrný odpor ke konzumerismu v jakékoliv podobě (Librová, 2003).

Přírodu zatěžují odpady, které jsou nejdříve pomocníky ve formě různých obalů apod., ale po jejich, většinou jednorázovém použití, se z nich stane těžce řešitelný problém.

3.3 Standardní způsob života v souladu s přírodou

V předchozích kapitolách jsem uvedla dvě varianty, jak je možné pomoci životnímu prostředí a odlehčit mu od zvýšeného zatížení. Zelené bydlení i dobrovolná skromnost jsou však dost náročné varianty, a to nejen z hlediska ekonomického (v případě volby zeleného bydlení).

Lidé však mohou žít na vesnicích, ve městech i velkoměstech a zároveň se chovat ekologicky. Příkladem může být používání, dnes již známých bioproduktů. *Bio* (řecky bios – život) je zkratka slova biologický, ekologický či organický. Bioprodukty jsou většinou označení pro certifikovanou značkou ECO. Tyhle zdravé potraviny pocházejí ze surovin vypěstovaných v ekologickém zemědělství a typická je pro ně přirozená barva a chuť. Farmy zabývající se ekologickým zemědělstvím se vyskytují zpravidla mimo frekventované oblasti a taktéž musí dodržovat určitá pravidla pro chov zvířat případně pěstování plodin. Zvířata nejsou ve stresu, dostávají kvalitní přírodní krmivo, mají dostatek prostoru na pohyb a kvalitní péči. Při pěstování rostlin se nepoužívají umělá hnojivá a chemické látky

proti škůdcům a různým chorobám. Zpracování surovin probíhá velmi šetrným způsobem kvůli zachování výživných látek. Výrobky nesmí obsahovat chemická barviva, aromatické přísady a některé konzervační látky. Při tomto způsobu hospodaření farmáři, nezatěžují životní prostředí chemickými látkami (www.ekoweb.cz).

K další variantě ekologicky šetrného života mohou patřit „drobné kroky“ ze strany člověka, které však pro přírodu mají velmi podstatný významem. Existují různá doporučení, jak bychom v běžném, každodenním životě mohli být ohleduplnější k životnímu prostředí. Patří zde například:

- **Doprava** - dříve byl automobil projevem vysokého sociálního statusu, dnes se stal běžnou součástí života. Doporučením je jeho uvážlivé používání a v možných případech i nahrazování hromadnou dopravou.
- **Ochrana vody** - voda patří mezi jednu z nejzákladnějších složek pro existenci života, proto ji lidé měli vždy v úctě a snaží se zamýšlet nad tím, jak ji co nejméně znečišťovat, a jak s ní co nejméně plýtvat. Možností je hned několik, například šetření vody při mytí nádobí, sprchování nebo koupání, dále při praní a máchání. Odborníci doporučují používat speciální prášky na praní a čisticí prostředky, které neobsahují fosfáty, bělidla a saponáty.
- **Energie** – v případě energie je podstatou korigování teploty v obytných místnostech a zamezení zbytečného přetápění. Tepelnou pohodu v místnosti nám pomáhají udržet upravená okna (více vrstev skleněné výplně nebo její potažení izolační fólií) a izolace stěn domů.
- **Strava** – v souvislosti se stravou se odborníci zamýšlí nad potravními návyky. Lidé ovlivňují výběrem své stravy přírodní zdroje a krajinu. V poslední době se hodně mluví o skromnosti v jídle, nepřejídání se a vhodnosti čas od času zařadit i půst. Právě potravou jsme a budeme na přírodě vždy vázáni. Dnešní neúcta k potravinám je mnohdy způsobena relativně nízkými cenami, ale rovněž neúctou k základním životním hodnotám.
- **Odpady** – v dřívějších dobách si lidé z přírody brali látky, které potřebovali ke své obživě, výrobě oblečení a předmětů denní potřeby. Vždy se jednalo o látky, které se po upotřebení, v přírodě bez problémů a bez jakékoliv zátěže rozloží. Člověk ale začal vyrábět látky, které jsou pro přírodu nepřírodní. Tyto látky se stávají odpady,

kteřé pro životní prostředí nejsou přirozené. Jejich množství navíc stoupá. Možnost jejich dalšího využití je možné, v případě přehodnocení přístupu lidí.

Množství odpadu můžeme omezit promyšleným nakupováním, což znamená, zhodnocením, zda ten či onen výrobek opravdu potřebujeme či nikoli. Pokud je koupě nevyhnutná, vybíráme ze sortimentu, jenž je buď bez obalu, nebo je chráněn co nejmenším počtem ochranných vrstev. Obaly je možné použít variabilně i na další účely. Ty, které není možné dále využít, recyklujeme.

- **Zdraví** – lidé sice touží po tom, aby jejich zdraví bylo dobré, ale častokrát vítězí pohodlnost, je nutí k používání vitamínů v chemické podobě. Tyto preparáty nejsou jen zátěží pro jejich tělo, ale i pro přírodu. Takže doporučením pro prevenci by mohlo být například otužování, časté větrání, používání přírodních hygienických prostředků a konzumace čerstvé zeleniny a ovoce. Do oddílu zdraví můžeme zařadit i sledování televize a používání počítačové techniky. Nejedná se o zakazování uvedených aktivit, ale používat je více z hlediska nutnosti než pro zábavu, doporučen je citlivý výběr programů (Máchal, Vlašín, 1996).

Pokud začneme myslet na Zemi a přizpůsobíme tomu svůj život, určitě tím nic nebudeme ztrácet. Možná se nám podaří znovuobjevit citové a estetické stránky lidského života, které jsme již přestali naplno vnímat.

Jak uvedl Martin Heidegger: „Odříkáním neztrácíme, odříkáním získáváme. Získáváme nevyčerpateľné kouzlo prostoty“ (in Máchal, Vlašín, 1996).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Stav životního prostředí ovlivňuje události týkající se populace lidí na celém světě, stejně jako lidé ovlivňují stav životního prostředí. S tímto tématem souvisí i ekologicky šetrný způsob života, kterému se věnuji ve své bakalářské práci. Do projektu výzkumu jsem zařadila čtyři rodiny, které jsou svým způsobem života, svojí dobrovolnou skromností a životní filozofií vhodné pro daný výzkum. Na začátku jsem si stanovila cíle výzkumu, výzkumný problém a na základě těchto skutečností jsem zvolila metodu výzkumu a metodu sběru dat.

4.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, pomocí předem stanovených otázek, co vede člověka k tak zásadnímu rozhodnutí v jeho životě, jako je celková změna životního stylu, a jaká je jeho životní filozofie, víra, názor na současnou společnost a rovněž, jakou roli zde hraje jeho vztah k životnímu prostředí, k ekologii.

Podle Maxwella (in Švaříček, Šedřová a kol., 2007) jsem použila strukturu trojího typu cílů:

1. cíl intelektuální

Tímto cílem jsem chtěla poukázat na skutečnost, že ekologicky šetrný způsob života a s ním, v případě mého výzkumu, spojená skromnost, neznamena pro člověka žít méně hodnotný život, ale naopak, že se jedná o život více zaměřený na rodinu, na přátele, kdy stránka duchovní je upřednostněna před stránkou materiální. Co je motivací, která vede k rozhodnutí, změnit tak zásadním způsobem svůj život.

2. cíl praktický

Získané informace by mohly vést k zefektivnění nejen environmentální výchovy ve školách, ale i k zdůraznění hodnot, jako je rodina a přátelé, se kterými by bylo dobré trávit více času, než je v dnešní době zvykem.

3. cíl personální

Zamyslela jsem se nad svými možnostmi, zlepšit přístup k životnímu prostředí a více šetřit energiemi, stala jsem se členem ochránců přírody a snažím se, co nejvíce času věnovat právě rodině a přátelům. Víc si vážím skutečností, které jsem dříve pokládala za samozřejmé.

Na základě vybraného projektu a stanovení cílů výzkumu jsem vypracovala otázky, které jsou členěny na hlavní a navazující (viz. kapitola 4.3.1).

4.2 Výzkumný problém

Tato bakalářská práce je zaměřena na téma ekologicky šetrného způsobu života, kdy jsem se prostřednictvím výzkumu zajímala o motivaci nebo důvody, které dovedou jedince k odhodlání, změnit svůj životní styl tak radikálním způsobem, jak učinili respondenti mého výzkumu. Jaké jsou preference základních životních hodnot, názory na současnou společnost, ekologii a jaký je vliv rodiny na děti, v rámci jejich výchovy. Zvolila jsem tedy jednu otázku hlavní a tři dílčí otázky, všechny jsou dále v rámci výzkumu podrobně rozpracovány.

Hlavní výzkumná otázka:

- Je ekologicky šetrný způsob života spojený se specifickými životními hodnotami?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jaké životní hodnoty upřednostňují lidé žijící ekologicky šetrným způsobem života?
- V čem konkrétně se projevuje ekologicky šetrný způsob života?
- Jakým způsobem jsou vychovávány děti v rodinách preferujících ekologicky šetrný způsob života?

4.3 Metoda sběru dat

Metody sběru dat, mezi něž tedy řadíme různé druhy pozorování, rozhovorů a dotazníky nám umožňují získávat bohatá a specifická data. Výběr metod provádíme po stanovení cíle výzkumu (Švaříček, Šedřová, 2007).

Na základě stanovení výzkumných cílů a výzkumného problému, jsem se na začátku své práce rozhodla zvolit metodu kvalitativního výzkumu.

„Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a procesů o autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu“ (Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 12-17).

Na rozdíl od kvantitativního výzkumu, který používá především dotazníků, jsem použila metodu sběru dat v podobě polostrukturovaného rozhovoru, který nejlépe, i s ohledem na počet respondentů a skladbu otázek, dovede vystihnout dané téma.

Rozhovor patří mezi nejčastěji používané metody sběru dat v kvalitativním výzkumu, prostřednictvím kterého můžeme zkoumat členy určitého prostředí nebo určité specifické skupiny. Pomocí rozhovoru můžeme pochopit jednání a události týkající se členů dané skupiny. Pokládáním otevřených otázek je nám umožněno porozumět pohledu jiných lidí, aniž bychom je omezovali výběrem položek z dotazníků (Švaříček, Šed'ová, 2007).

V první fázi přípravy výzkumu jsem vytvořila schéma základních témat, na které jsem se dotazovala pomocí několika otázek. Témata souvisí s výzkumným problémem a s cíli výzkumu. V úvodu každého rozhovoru jsem představila svůj projekt a ujistila respondenty, že všechny informace zůstanou v anonymitě. Respondenti byli požádáni o souhlas k participaci na mém výzkumu a taky o souhlas s natáčením rozhovoru na diktafon. Před začátkem rozhovoru jsem se snažila navodit přátelskou atmosféru, aby rozhovor byl pro rodiny co nejmenší zátěží. Výpovědi respondentů jsem doplnila otázkami navazujícími, které mi pomohly dokreslit a správně pochopit specifické myšlenky respondentů.

K polosrukturovanému rozhovoru jsem připojila krátký dotazník, který obsahoval otázky, jež se týkaly demografických údajů a rovněž otázky doplňující rozhovory s respondenty.

4.3.1 Soubor výzkumných otázek

Výzkumné otázky pro polostrukturované rozhovory jsem shrnula v následující tabulce.

Tabulka č. 1: Výzkumné otázky pro polostrukturovaný rozhovor.

<p>Věk</p> <p>Rodinný stav</p> <p>Počet dětí</p> <p>Věk dětí</p> <p>Dosažené vzdělání</p> <p>Zaměstnání</p>	Demografické údaje
<p>Z jakého prostředí pocházíte, jedná se velkoměsto, malé město, vesnice a žili Vaši rodiče tak, jak žijete Vy nyní?</p> <p>Kdy přesně nastal zlom, že si řeknete, že byste takto chtěla žít (proč jste si zvolili tento způsob života)?</p>	Motivace k ekologickému a šetrnému životu
<p>Jakým způsobem tady (na horách) může člověk žít?</p> <p>Volíte raději alternativní medicínu, například homeopatii (co Vy a přírodní léčba)?</p> <p>Byli byste pro mateřskou školku, kde by se vyučovalo způsobem, který je blízký Vašemu způsobu života?</p> <p>Jak působí na vaše děti rozdíl prostředí, ve kterém vyrůstají (Vy a výchova Vašich dětí)?</p> <p>Myslíte si, že děti v dospělosti půjdou ve Vašich stopách?</p> <p>Cítíte se odcizeni (odloučení)?</p>	Názory na současnou společnost
<p>Jak daleko se dá vrátit zpátky v tomto stylu života?</p> <p>Zabýváte se nějakým způsobem o mystiku (co pro Vás znamená duchovno)?</p> <p>Kam si myslíte, že by měl směřovat pokrok lidí?</p>	Životní filozofie
<p>Používáte BIO přípravky (ekologické prostředky)?</p> <p>Jezdíváte na dovolenou?</p> <p>Řídíte se při pěstování plodin lunárním kalendářem?</p> <p>Jaký je Váš názor na ekologii?</p> <p>Co si myslíte o vymoženostech lidstva?</p> <p>Jakou hodnotu má Vaše ekostopa?</p>	Vztah k životnímu prostředí

4.3.2 Předvýzkum

Před započítím samotného výzkumu byl proveden předvýzkum. Ten mi umožnil zjistit, zda bude ochota ze strany respondentů, podílet se na uvedeném výzkumu a odpovídat na připravené otázky a zda tento výzkum bude možné praktikovat v prostředí jejich domácností. Předem jsem se ujistila, zda sestavené otázky budou pro respondenty srozumitelné a zda jim nebudou nepříjemné. Další, pro mě důležitý aspekt byl, jestli mi otázky pomohou zajistit potřebný materiál, který by dostatečně vypovídal o problematice tématu.

4.3.3 Vstup do terénu

„Vstupem do terénu začíná výzkumník sbírat data, podle předem stanoveného schématu. Velice záleží na způsobu, jelikož ten ovlivňuje přístup k těmto datům. Vstup do terénu mohou zjednodušit osobní vztahy s účastníky, jelikož pro terénní výzkum je velmi důležitou devízou důvěra“ (Švaříček, Šed'ová, 2007, s. 153).

V rámci svého výzkumu jsem se s respondenty seznámila v průběhu předvýzkumu, který proběhl formou telefonního rozhovoru nebo osobně. Jednu z respondentek jsem znala z dřívější doby a tento kontakt mi velmi pomohl, jelikož jsem díky němu získala více důvěry u respondentů, čímž byl pro mě vstup do terénu daleko snazší.

Při výběru výzkumného souboru jsem vycházela z požadavků, které jsem si předem zvolila. Mezi požadavky však nebylo nutné členství v jakémkoliv spolku ochránců přírody, ale způsob života, který se řídí ekologickými pravidly a vykazuje znaky skromnosti. Opět je nezbytné dodat, že tato skromnost musela být dobrovolná, tudíž se nejedná o rodiny žijící v sociální nouzi.

V době přípravy výzkumu, jsem získala adresy 7 rodin. Z tohoto počtu rodin, jsem do výzkumu mohla zapojit pouze čtyři. Ze zbylých tří rodin byla jedna rodina vlastníky ekologické farmy, která však nesplňovala podmínky výzkumu. Zjistila jsem, že sice ekologicky pěstují zemědělské plodiny a chovají ovce, ale rodinný život vedou moderním způsobem, se všemi vymoženostmi dnešní doby.

Druhá rodina, kterou jsem oslovila, byla pro mě opravdu velmi zajímavá a plně odpovídala mým požadavkům, ale vzhledem k tomu, že členové zmíněné rodiny žijí v horách Šluknovského výběžku a tamní hory osobně neznám (auto nevlastním), musela jsem od tohoto

rozhovoru velmi nerada ustoupit, přestože tato rodina s rozhovorem souhlasila. Jen pro zajímavost, jedná se o rodinu žijící ve starém domě, opět naprosto mimo civilizaci, kde si perou prádlo v neckách, pěstují ekologickou zeleninu pro vlastní potřebu, chovají kozy a ovce a jejich spojení se světem zprostředkovává počítač, kterým si otec této rodiny přivydělává, je překladatelem a jeho žena je v současné době na mateřské dovolené se dvěma dětmi.

Třetí rodina odmítla rozhovor z osobních důvodů.

Byla jsem ráda za každou získanou adresu a velice si vážím těchto lidí, kteří mi dovolili vstoupit do svých obydlí, poskytnout mi rozhovor a pořídit fotografickou dokumentaci. Jsou to lidé velmi laskaví, bez předsudků, velmi silné osobnosti s vyhraněnými názory na život a na společnost.

V průběhu výzkumu nebylo možné se striktně držet připravených otázek, využila jsem zvolené metody polostrukturovaného rozhovoru a připravené otázky jsem přizpůsobila situaci. Otázky, které jsem ke své práci potřebovala a nezískala je prvním rozhovorem, jsem doplnila dodatečným dotazováním respondentů. Měla jsem zájem, co nejlépe vykreslit obraz zkoumaných rodin.

Jména jednotlivých členů rodin, která byla použita, nekorespondují s jejich občanskými jmény, ale jedná se o tzv. pracovní jména a figurují i v přepisu rozhovorů.

4.4 Analýza dat

Každá z odpovědí je zpracována tak, aby podala co nejvíce kvalitní výpověď o zkoumaných rodinách. V průběhu analýzy dat, jsem se snažila, pomocí dalšího dotazování a zápisem odpovědí respondentů, doplnit další informace.

V první fázi analýzy získaných dat jsem provedla přepis všech rozhovorů, pro následné snadnější zpracování. Přepis mi umožnil lépe se orientovat v odpovědích jednotlivých rodin.

Pro lepší srozumitelnost jsem zpracované otázky doplnila citacemi z rozhovorů. Rozhovory byly přepsány doslovně, čímž čtenář může objevit nespisovná slova a tvary.

Ve druhé fázi jsem vypracovala kostru analytického příběhu a začala jsem psát vlastní výzkumný text. Rozhovory jsem se snažila rozložit na jednotlivé části (jednotky) a hledat společné struktury a spojitosti.

Analyzovaný materiál jsem propojovala, a to s ohledem na společný obsah dat, za účelem vytvoření smysluplného analytického příběhu. Typ zpracování dat, který jsem použila, se nazývá otevřené kódování, v rámci kterého může být jednotkou v textu slovo, věta, odstavce apod., vyhledala jsem a vyznačila v textu slova, která jsou společná danému tématu a barevně vyznačit hranice celé jednotky od jejího začátku až po konec. Jednotlivá slova, která byla zásadní vždy pro dané téma, jsem postupně hledala ve výpovědích všech respondentů. Výsledek této činnosti mi pomohl při sepisování výzkumné zprávy. V textu bakalářské práce jsou slova – jednotky vyznačeny tučně a v prepisech rozhovorů jsou uvedena kurzívou (pro přehlednost).

Definice uvedené techniky zní: „Kódování obecně představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými (označenými) fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje“ (Švaříček, Šedřová a kol., 2007, 211).

5 VÝSLEDEK ANALÝZY DAT

Na základě získaných rozhovorů a jejich následného zpracování formou přepisu a otevřeného kódování, mi získané informace pomohly při sepisování výsledné zprávy.

Jednotlivým členům rodin byly kladeny otázky, na které neodpovídali vždy všichni dotázaní, ale pouze ti, kteří se k danému tématu měli, co říci.

Obecně lze uvést, že se rozhovorů se aktivněji účastnili muži než ženy, které většinou doplňovaly a upřesňovaly myšlenky partnerů. Výjimkou byla paní Adéla, která v době výzkumu žila bez partnera, a tudíž mi rozhovor poskytla sama.

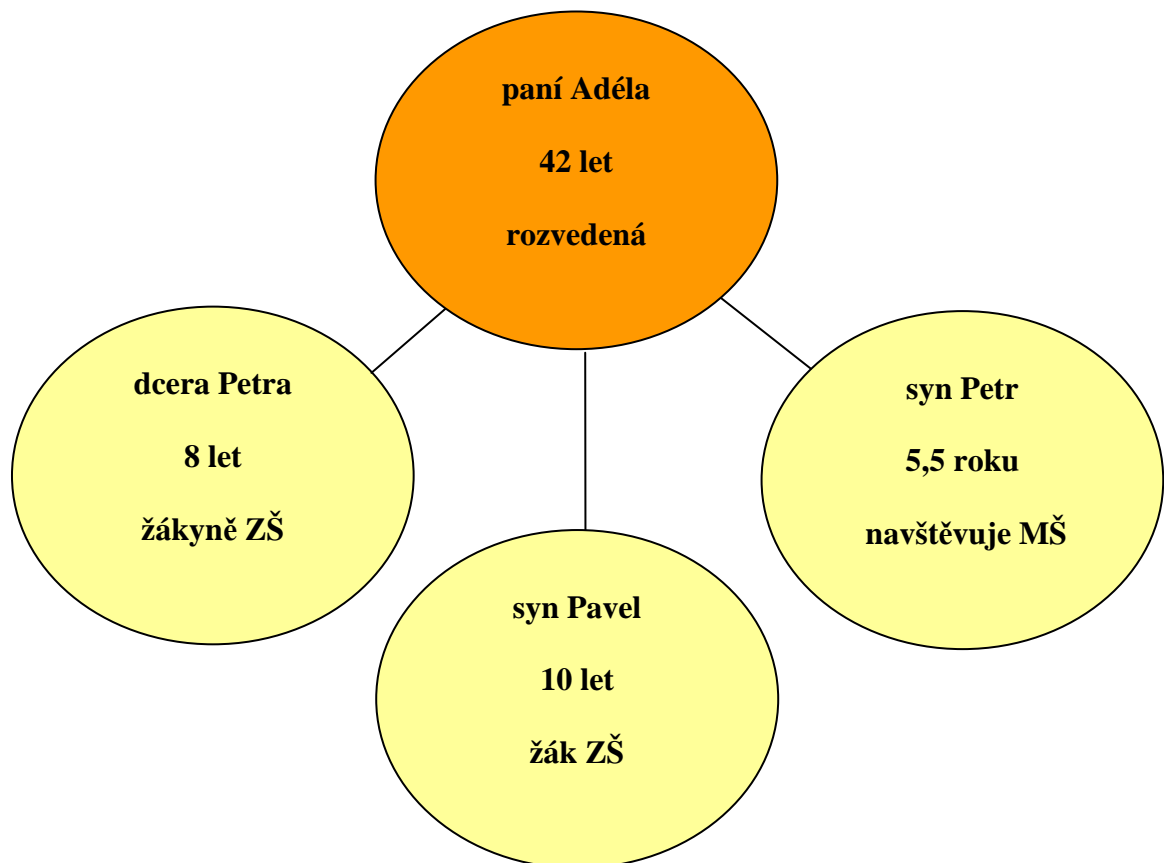
Výsledky analýzy získaných dat jsem se rozhodla strukturovat do kapitol, z nichž každá obsahuje zpracovanou analýzu rodiny. Poslední kapitolou je výzkumná zpráva, která shrnuje uvedené analýzy rodin do jednoho celku. Součástí výzkumné zprávy je obrázek, na němž je uveden graf s výpočty ekologické stopy jednotlivých zkoumaných rodin a porovnání získaných hodnot s průměrnými hodnotami jiných zemí.

V příloze bakalářské práce jsou uvedeny jak přepisy polostrukturovaných rozhovorů, tak fotografická dokumentace z návštěv jednotlivých rodin.

5.1 Výsledek výzkumu rodiny Adámkovy

Rodina Adámkova sestává z jedné dospělé osoby – matky tří dětí, která mi poskytla rozhovor a zároveň jsem měla možnost pořídit několik fotografií, které jsou uvedeny v příloze.

5.1.1 Demografické údaje rodiny Adámkovy

Obrázek 1.: Grafické znázornění rodiny Adámkovy.

Zdroj: Informace získány z vlastního výzkumu rodiny.

Dosažené vzdělání: vysokoškolské (obor psychologie)

Zaměstnání: v současné době pracuje v denním centru pro děti

Do Beskyd se přistěhovali z Prahy, mezitím ještě chvíli bydleli v domku v Orlických horách.

5.1.2 Motivace zkoumané rodiny Adámkovy k ekologicky šetrnému způsobu života

Paní Adéla odpověděla, že pochází z Ostravy. Po ukončení vysokoškolského studia zůstala bydlet v Praze, kde se i provdala a porodila dvě děti (třetí se narodilo již na Moravě). Život na vesnici paní Adélu oslovoval již v minulosti, v dětství, což taky bylo **motivací** pro její pozdější rozhodnutí, odstěhovat se z velkoměsta:

„V dětství mě hodně oslovilo to, že jsme hodně jezdili na chalupu do slovenských Beskyd a tam se vlastně žilo hodně původním způsobem života, byly tam krávy, koně, hospodařilo se tam vlastně bez mechanizace a byla to osada s asi šesti chalupama, kde prostě byly dobré vztahy. M jsme tam sice jezdili jako chalupáři, ale trávila jsem tam třeba celé léto nebo hodně času, a to mě oslovilo vlastně v tom dětství a začala jsem po tom toužit, protože to byl takový kontrast s velkoměstem a hlavně s Ostravou. Takže vlastně to si myslím mě oslovilo a zůstala to ve mně...ta touha.“

Zlom nastal, když se narodil syn a později dcera. Paní Adéla s manželem zjistili, že nechtějí žít ve městě a vychovávat své děti v nezdravém prostředí.

5.1.3 Názory zkoumané rodiny Adámkovy na současnou společnost

Způsob, jakým lze žít na horách je v tvořivosti jedinců, kteří musí být schopní postarat se o rodinu ve ztížených podmínkách, které život na samotě obnáší. Paní Adéla chová kozy, slepice a další domácí zvířata, ale na soběstačnost v dnešní době už má svůj názor: „...my jsme na začátku byli idealisti, všechno jsme si chtěli udělat sami, chtěli jsme být soběstační...opovrhovali jsme lehce světem okolo...co oni dole...ale člověk vystřízliví, zmoudří, že ono nejde být soběstační...“

Když jsem zjišťovala, co paní Adéla říká na **alternativní medicínu**, zjistila jsem, že například homeopatika nepoužívá, ale určitě, v případě potřeby, použije bylinky. Vyhraněný názor na to, zda je vhodnější klasická medicína nebo alternativní, nemá.

Paní Adéla na téma **škola, školka** řekla, cituji: „Kontaktujeme se s rodinami, které taky mají **domácí školu** a oni ti prvňáčci se občas stýkali, že třeba já jsem si je tady (pozn. myšleno doma) vzala a oni pak zase jeli do té druhé rodiny. Taky se chodili do školy podívat, např. když jeli na výlet, tak je brali s sebou. Kdybych měla možnost volby, tak dám dítě do malé školy, kde je domácíjší prostředí, než do jaké jsme chodili my, do stádovité, kde

pomalu nikdo ani neví, jak se kdo jmenuje, ale vycházím z možností, jaké mám...o svých dětech si myslím, že se neztratí, vycházím z filozofie, ať poznají všechno, ale ať doma mají něco jistého, nějaké zázemí, ze kterého vyrůstají a s tímto pevným základem jdou do světa...“

„**Alternativní**“ pojetí **školky** by podle respondenty bylo možné, ale problém vidí ve ztížené dostupnosti, protože každá z rodin bydlí na jiném kopci a má čas v jinou dobu a dodala: „Problém je domluvit se s těma lidma, abychom se všichni sešli v té školce, protože jeden může tehdy a druhý zase tehdy...ale my se často scházíme, takže ta školka nějak funguje, ale prostě tak, že se zorganizuje nějaká akce, třeba společný víkend.“

Paní Adéla necítí nějaký rozdíl v tom, jak **vyrůstají** její děti a děti ze „**standardního**“ **prostředí**, protože jak děti, tak i dospělí udržují styky s ostatními lidmi ve vesnici, nad kterou žijí. Rozdíl je snad v tom, že paní Adéla zařídila dětem „domácí školu“ a první rok se děti vyučovaly doma. Nežily však v žádné izolaci.

Paní Adéla na téma **škola** ještě řekla, cituji: „Kontaktujeme se s rodinami, které taky mají **domácí školu** a oni ti prvňáčci se občas stýkali, že třeba já jsem si je tady (pozn. myšleno doma) vzala a oni pak zase jeli do té druhé rodiny. Taky se chodili do školy podívat, např. když jeli na výlet, tak je brali s sebou. Kdybych měla možnost volby, tak dám dítě do malé školy, kde je domáctější prostředí, než do jaké jsme chodili my, do stádovité, kde pomalu nikdo ani neví, jak se kdo jmenuje, ale vycházím z možností, jaké mám...o svých dětech si myslím, že se neztratí, vycházím z filozofie, ať poznají všechno, ale ať doma mají něco jistého, nějaké zázemí, ze kterého vyrůstají a s tímto pevným základem jdou do světa...“

Názor paní Adély na otázku, jestli její **děti půjdou ve stejných stopách** je následující, cituji: „Rozdíl mezi jejími zkušenostmi žití na vesnici, přesněji na samotě je ten, že ona jako malá tak žila jen po dobu prázdnin a potom se vracela do města a její děti žijí v horách stále. To znamená, že to, co ona vnímala možná trochu romanticky, bylo hlavně přechodně na dobu určitou a tím i vzácnější...jak se zachovají její děti neví a ani to neřeší, protože je pro ni důležité, aby její děti byly hlavně šťastné a aby neztratily víru v Boha.“

Na otázku, zda se paní Adéla necítí se svou rodinou **odloučena** od lidí, mi odpověděla, že se určitě odcizení necítí, setkávají se s lidmi stejného smýšlení: „Máme například ženské kroužky, že se sejdeme jenom holky a bavíme se nebo něco děláme...vaříme povidla nebo tak, prostě se to víc rekrutuje, že chlapi mají svoje, že pracují a pak si někde posedí a

holky mají zábavu zase spolu...my víc pro ty děti...děláme ten sekáč nebo tyky zdobené perníčků, kdy každý napeče perníčky a pak se sejdeme a děti zdobí...takže to je zase taková ženská práce...jako to kluci tam třeba přijedou, ale nemotají se do toho, prostě tam sedí. Oni si zase hodně pomáhají na těch brigádách, kdy jedou jednou tam a potom zase jinde.“ Setkávají se ale i lidmi z vesnice, u nichž si postupem času získali obdiv.

5.1.4 Životní filozofie rodiny Adámkovy

Když jsem se zeptala na otázku, jak daleko se dá **vrátit** v tomto **stylu života** a zapomenout na výdobytky společnosti, paní Adéla mi odpověděla: „Člověk zjistí, že to vlivem okolí nejde.“ Zjistila, že je obtížné bez pomoci rodičů zvládat dům, aniž by si vypomohla moderními nástroji, doslova řekla: „Každý má křoviňák, motorovou pilu, protože není čas na to sečení kosou, protože základní věc je, že se dříve žilo v komunitě lidí...rodina byla většinou velká, byla tam babička, děda a třeba nějaká čeledín...třeba my máme hospodářství, prostě 15 ovcí, 3 kozy, poníka a slepice, krůty, tak to nemůže dělat jeden člověk...plus tři malé děti. Prostě já jsem byla v situaci, že jsem neměla babičku na hlídání...Ta doba je jiná, máme auto, telefon mobilní, protože nejsme až takoví extrémisti...nedá se jít proti době...základní je auto a telefon, protože když je dítě nemocné, tak sednu a jedu s ním do nemocnice. Dřív si lidé uměli poradit bez lékaře...byly babičky kořenářky...“

Na otázku týkající se **mystiky**, **víry**, paní Adéla odpověděla, že je věřící a myslí si, že: „...je to návrat i v tomto směru.“

5.1.5 Vztah k životnímu prostředí rodiny Adámkovy

Paní Adéla má velmi kladný vztah k životnímu prostředí, přestože nepatří k žádnému ekologickému hnutí a ochrana životního prostředí nebyla důvodem odchodu z velkoměsta na samotu v horách. Samozřejmostí je pro tuto rodinu recyklace a **používání BIO přípravků**, protože nemají zájem vědomě znečišťovat přírodu.

V otázce o způsobu trávení **dovolené** mi paní Adéla uvedla: „...nebo jsme vzali koníčka a kozy a šli jsme s dětma na vandr...jenom pět dnů a měli jsme domluvený spaní po chalupách...takže to byly náklady nula...mlíko jsme měli s sebou, protože jsme měli kozy a

vlastně byla taková legrace...šly jsme samy holky s dětma...taky sem jezdí spousta lidí na dovolenou...a já jedu pryč, ale zase musím volit, kdo například umí dojit kozy...nejezdíme nárazově, ale vícekrát do roka...a můžeme nejvíc v lednu...jenom se krmí, nerodí se ještě mlád'ata...“

Paní Adéla netráví **dovolené** v zahraničí a ani tento styl využití volného času nepostrádá. V minulosti sice byla s přáteli v zahraničí, v Rumunsku, ale necestovala organizovaně s cestovní kanceláří, ale stopem. Nevyhledali přímořské letovisko, čas strávili v horách.

Respondentka uvedla, že chová různá domácí zvířata, tudíž jsem položila otázku, jestli se řídí **lunárním kalendářem**. Odpověď zněla ne. Důvodem byl větší zájem o chování zvířat, než pěstování plodin na zahrádce, kde se lunární kalendář užívá více.

Cituji názor paní Adély na otázku týkající se **vztahu k ekologii**: „...já můžu udělat, co je v mých silách...třídít odpady, nekupovat si zbytečně moc plastu, nepouštět do země nějakou tu chemii, ale na druhou stranu mám auto, mám mobil, odebírám elektriku...samozřejmě to můžu minimalizovat...jde mi víc než o ekologii, o zodpovědnost duše...“

Poslední otázkou, na kterou mi paní Adéla odpovídala, se týkala **vymožeností lidstva** a odpověď nelze než citovat: „Myslím si, že všechno co je, je správné, ale nevím, proč to tak je. Je to asi únik z tohoto života...jsou to pozlátka tohoto světa, které nás odvádějí od podstaty...člověk ohluchne k pravému zdroji, tak si myslím.“

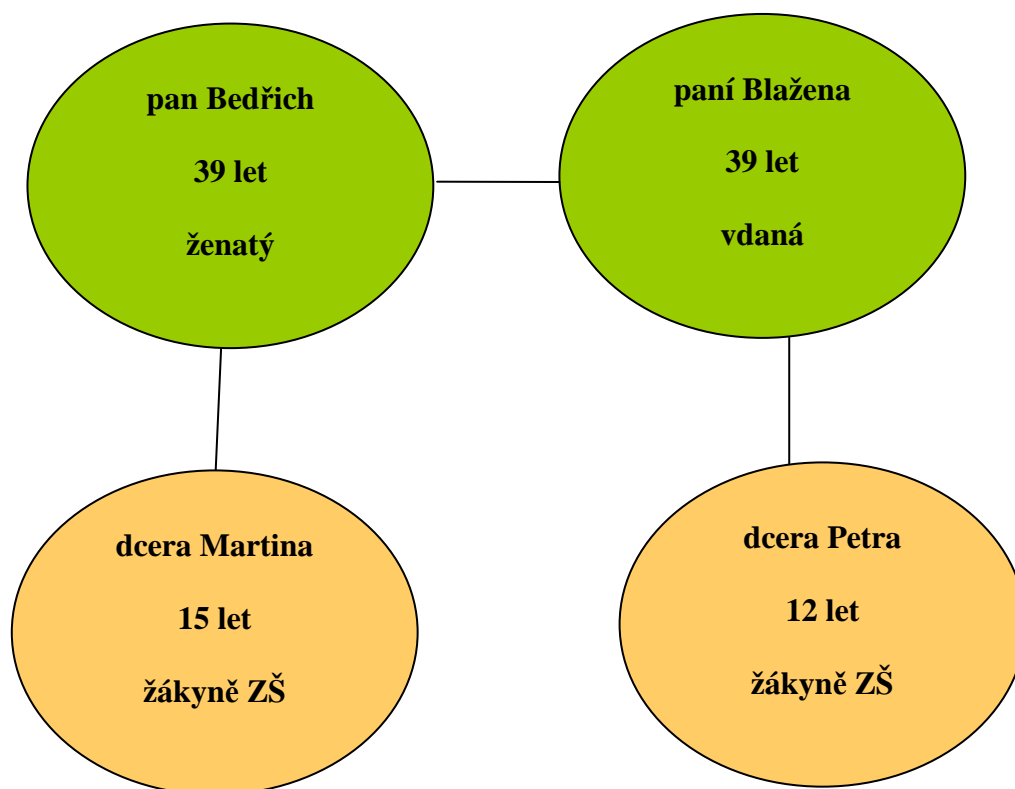
„...cítím hodně bezpečně vzhledem k situaci ve společnosti, protože je to takové nízkonákladové žití, sice ne nízkonákladový dům, ale já mám vodu samospádem, dřevo mám z lesa, který tam vždycky nějaký bude, elektriku máme pět žárovek, pračku máme i mrazák, ale to všechno se dá zrušit...prostě vím, že bych přežila, kdyby přestali posílat plyn...“

Jakou hodnotu má Vaše **ekologická stopa**? Je to 2,6.

5.2 Výsledek výzkumu rodiny Budařovy

Rodina Budařova mi rovněž umožnila, abych jim položila výzkumné otázky a doplnila rozhovor o fotodokumentaci uvedenou opět v příloze.

5.2.1 Demografické údaje rodiny Budařovy

Obrázek 2.: Grafické znázornění rodiny Budařovy.

Zdroj: Informace získány z vlastního výzkumu rodiny.

Rodinný stav: manželé

Dosažené vzdělání: pan Bedřich je vyučen (technický směr)

paní Blažena má středoškolské vzdělání

Zaměstnání: pan Bedřich pracuje v pojišťovnictví

paní Blažena pracuje v kavárně

Narodili se ve Vsetíně, kde vyrůstali a nyní žijí na samotě v Beskydech.

5.2.2 Motivace zkoumané rodiny Budařovy k ekologicky šetrnému způsobu života

Pan Bedřich a paní Blažena pochází z menšího města, kde žili po celou dobu, než si pořídili domek na samotě. Pan Bedřich dodal, že i když pochází z města, tak jako dítě trávil část volného času u svého dědečka na pasekách a když se seznámili se svou současnou ženou, jezdili na výlety do hor, kde je to táhlo a **motivovalo**.

Paní Blažena doplnila, že dokud nepoznala manžela, byla vlastně od dětství typicky „panelákové“ dítě.

Pan Bedřich mi sdělil, že nezažili žádný osudový **zlom**, který by je přiměl k rozhodnutí odstěhovat se na samotu do hor. Pan Bedřich si splnil sen z dětství, bydlet mimo město i vesnici. K tomu pan Bedřich dodal: „Myslím si, že civilizace a lidé vrátí trochu zpátky a začnou dělat věci jinak...a to ne z vlastní vůle, ale z toho, že ten systém selže jak ekonomicky tak z hlediska lidstva a hodnot...a my z toho důvodu jsme zaujali takovou životní filozofii, že je čas na změnu, a to je to, že jde o nezávislost vůči společnosti a systému.“

5.2.3 Názory zkoumané rodiny Budařovy, na současnou společnost

V rodině Budařových v současné době pracuje pan Bedřich i paní Blažena. Jejich **způsob**, jak žít na horách, to znamená, jak si zaopatřit finanční prostředky na domácnost, je v každodenním dojíždění do zaměstnání, které mají buď oba (jak je tomu v současné době) nebo jeden z manželů.

Citují: „V současné chvíli je to tak, že chodíme oba do práce., Ale s přestávkami. Někdy jsem zaměstnaný já a někdy manželka...čas od času jsme zaměstnaní oba dva...záleží na tom, kam se zrovna vnitřně dostaneme...když máme vnitřní pocit, že je lepší zůstat doma a dělat věci jinak...ale stejně veškeré snažení je směřováno tak, abychom zůstali tady.“

Neznamená to však, že respondenti jsou v životě řízeni víc pocity než rozumem. Pouze se nejedná o lidi, kteří by stavěli na kariéře a pracovně směřovali za svým vytyčeným cílem. Práce je pro ně důležitá jen pro zabezpečení rodiny.

Pan Bedřich dodal: „...nejsme ti, kteří, když to přeženu, by žili jako zálesáci, někde v divočině a měli děti a přitom neměli vodu a žili ve srubu...děti by neměli zájmové

kroužky a mysleli si, že je nepotřebují a že všechno co potřebují, jim dám já nebo příroda...tak to je špatná cesta...“

Při vstupu do domku rodiny Budařovy jsem si všimla spousty sušících se bylinek, tudíž otázka zněla: „Co Vy a **přírodní léčení**?“ Pan Bedřich mi odpověděl: „U nás je na prvním místě etikoterapie. Bylinky a zdravá výživa je na druhém místě. První je čistota myšlení a konání, protože my si myslíme, že nemoc je tady jako určitý korektor Vašeho chování a vývoje.“ Rodina Budařova se přiklání k **alternativní medicíně**.

Pozn. Co znamená pojem etikoterapie: „Pomáhá nám pochopit smysl Života a umožňuje nám vidět příčiny a souvislosti, které ovlivňují naše myšlení a jednání a tím naše zdraví (etikoterapie.unas.cz).“

Vzhledem k tomu, že rodina Budařova má sice děti školou povinné, ale jedna z dcer se již chystá na střední školu, nepokládala jsem otázku týkající se názoru na „alternativní“ mateřskou školu. Zajímala mě však otázka stylu **výchovy** dětí v rodině Budařových.

Paní Blažena mi odpověděla, že je přesvědčena o tom, že prostředí, kde děti vyrůstají, je ovlivňuje. Je tedy potřeba jim tento způsob života nezprotivit. Pan Bedřich dodal: „Když dítě od malička nebo od mládí žije v takovém prostředí, tak se učí samostatnosti a více čelit běžným životním problémům, to je jedna věc, ale **kam půjdou až dospějí**, je na nich...toto místo jim dává možnost, si myslím, se více připravit na život jako takový, ne ve smyslu nějaké specializace, ale vyřešit problémy a pomoci si v jakékoliv situaci...to si myslím já...nenutíme děti, aby se staly oběťmi naší cesty...k té cestě si musí dospět sami...ať je jakákoliv...my jim ukazujeme, jak žijeme my, ať mají nějaký příklad, ale kam půjdou...to my neřešíme, to je jejich cesta,“ Rodina není přívržencem vysvětlování, jaký styl života je nebo není správný, ale ví, že děti vnímají prostředí v němž žijí a pokud se jim nestane vzorem, určitě je dobrým základem k vytváření si vlastního názoru na život.

Rodina Budařova se **nechtí být odloučena** od lidí, a jak pan Bedřich uvedl: „To není život mimo lidi, v rámci nějakého životního stylu, který máme, je to životní filozofie...není to proti společnosti a proti lidem z naší strany žádné vymezování, žádné odchody od lidí a stranění se společnosti lidí.“

Všichni členové rodiny Budařovy mají spoustu přátel nejen stejného smýšlení a životního stylu, ale i přátel z města. Směsice těchto lidí je různorodá a podstatou pro ně je, aby všichni, ať už mají názor na život jakýkoliv, se tolerovali.

5.2.4 Životní filozofie rodiny Budařovy

Rovněž u rodiny Budařovy mě zajímalo, jak daleko se podle jejich názoru dá vrátit zpět a zapomenout na výdobytky moderní společnosti. Odpověď pana Bedřicha zněla: „Lidé dokážou cokoliv, cokoliv dobrého i špatného, ať už se rozhodnou jít kamkoliv, tak tam dojdou...a ta víra každého z nás ve schopnosti se kamkoliv vrátit, je spíš závislá na jeho vlastním chtění...takže jsou lidé, kteří jsou rozhodnuti a mohou svůj život žít bez problémů bez tekoucí vody v koupelně, bez splachovacího záchodu a jsou lidé, kteří to zvládnou jen po nějakou dobu.“ Rodina Budařova žije v domku s elektrickou, vodou i splachovacím WC, vlastní výpočetní techniku, což berou jako spojení se světem a pro potřeby dětí v rámci školy.

V případě rodiny Budařovy nehraje **duchovno a víra** primární roli, i když je součástí jejich života.

5.2.5 Vztah rodiny Budařovy k životnímu prostředí

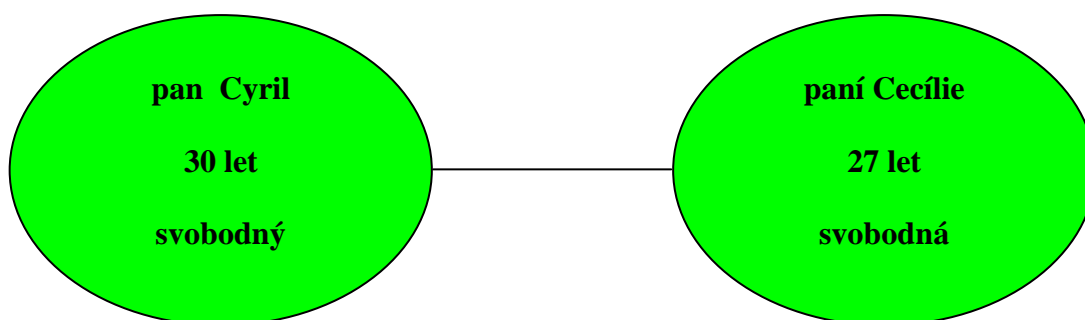
Rodina Budařova není členem žádného svazu ochránců přírody, ale dbá na to, aby měli co nejnižší ekostopu. To znamená, že nakupují s rozmyslem zboží, které je pokud možno bez obalu nebo kupují věci, až je opravdu potřebují. Co se týká recyklace, tak recyklují, ale především se snaží, aby kupovali věci takové, které jim umožní recyklovat co nejméně (nebalené nebo co nejmenší počet vrstev obalu). Samozřejmostí jsou **BIO přípravky** na praní a dokonce vlastní kořenovou čistírnu. Auto vlastní nemají, do práce pan Bedřich používá služební. Pan Bedřich poznamenal, že právě auto jim navyšuje ekostopu. Nemají pocit, že by pro životní prostředí dělali něco zvláštního, je to pro ně samozřejmostí, nic z toho neberou jako omezování. **Dovolené** v zahraničí neplánují. **Ekologická stopa** rodiny je 2,4.

Paní Blažena pěstuje různorodou zeleninu, kterou zásobí svou kuchyni a při této činnosti používá znalosti **lunárního kalendáře**, s nímž má dobré zkušenosti.

5.3 Výsledek výzkumu rodiny Celých

Rodina Celých žije ve společném domě, děti zatím nemají. Rozhovor proběhl v domě Rodiny Dudíkovy, kde jsem se s nimi sešla a pořídila fotodokumentaci pouze domku rodiny Dudíkovy.

5.3.1 Demografické údaje rodiny Celých

Obrázek 3.: Grafické znázornění rodiny Celých.

Zdroj: Informace získány z vlastního výzkumu rodiny.

Rodinný stav: druh a družka (žijí spolu v jedné domácnosti)

Dosažené vzdělání: pan Cyril vyučen malíř natěrač

paní Cecílie vzdělání vysokoškolské (obor speciální pedagogika)

Zaměstnání: pan Cyril pracuje ve firmě jako malíř natěrač

paní Cecílie v současné době pracuje v denním centru pro děti a

prodává bylinky

V Beskydech se narodili, pochází oba z jedné vesnice, odstěhovali se na samotu, nad jejich rodnou vesnici.

5.3.2 Motivace zkoumané rodiny Celých k ekologicky šetrnému způsobu života

Přestože rodiče paní Cecílie pochází z Brna, vyrůstala na venkově. Otec je „lesák“ a taky bydlí na samotě pod Lysou horou. Pan Cyril a paní Cecílie pochází z nedaleké vesnice a jejich způsob života jim nepřijde ničím zvláštní. Jsou jediní z respondentů, kteří nebydlí ve staré usedlosti, ale nechali si postavit dřevěnici, kterou nyní splácí. Žádná **motivace** nebo **zlom** se nekonaly.

5.3.3 Názory zkoumané rodiny Celých na současnou společnost

Paní Cyril i pan Cecílie jsou zaměstnáni, aby si mohli dovolit žít na horách podle svých představ, podle **způsobu**, který jim vyhovuje. Paní Cecílie původně pracovala jako učitelka na základní škole, ale vzhledem k tomu, že nesouhlasila se zavedeným **školním** systémem, raději ze školy odešla a v současné době pracuje v denním centru pro děti. Na současném školním systému se paní Cecílii nezamlouvá, že děti jsou nuceny velkou část dne, kdy je venku nejlépe, prožít ve škole. Paní Cecílie dodala: „Já jsem pracovala tři roky ve škole, ale musela jsem odejít, to se psychicky nedalo, tak šílený tlak z vedení a z kolektivu učitelů, že se to fakt nedá zvládnout. To je tak zajatá věc, která takto funguje, a přesto nejede vlak, věci, které bys chtěla udělat jinak, tak jsi prostě za idiota nebo prostě ti to vyloženě zakážou. S dětmi se nesmí učit chodit ven, prostě nesmí...jak je něco můžu naučit venku, úplně nesmysly, které člověka naštvou a jinak nic a je to hrozná škoda, protože člověk by s tím chtěl něco udělat...“

V současné době otevřela společně s paní Adélou denní centrum pro děti (rodina Adámkova) a ještě prodává bylinky, keramiku apod.

Když jsem se zeptala pana Cyrila i paní Cecílie na otázku, zda si **nepřipadají odcizeni** ve zvoleném životním stylu, odpověděl mi pan Cyril: „Určitě ne, my jsme tady spokojenější, víc se realizujeme než dřív...takže asi spíš naopak.“

V otázce **zdraví a přírodní medicíny** mají jasno. Používají bylinky při menších potížích, jinak si raději nechají poradit lékařem. Pan Cyril ještě dodal: „Klidně si dovedu představit prožít stáří tady na horách bez doktorů, jako někteří staří lidi tady.“

5.3.4 Životní filozofie rodiny Celých

Rodina Celých je toho názoru, že i když vlastní auto a pračku, tak by jim nevadilo, kdyby tyto věci nevlastnili. Věci pro ně nemají zásadní hodnotu, ve svém životě upřednostňují pohodu, především vnitřní. Peníze pro ně znamenají snad jen povinnost jimi v současné době splácet půjčku za pořízenou dřevěnici, jinak mít jen tolik, kolik potřebují na pořízení nezbytných věcí.

Skromný život respondentů není důsledkem splácení půjčky na dům, ale vztahem k penězům a věcem. Jsou to lidé, kteří taky mají čas od času své rozmařilé touhy, ale ty se snaží držet na uzdě tím, že o nich přemýšlí. Přemýšlí o tom, co opravdu potřebují a co není nutné.

Oba dva respondenti jsou věřící a tato **víra** jim dává sílu zvládat různé životní situace. Pan Cyril upřesnil: „Tak já to mám tak, že jsem křesťan praktikující, chodím do kostela, ale mám svoje...jsem pro církev reformovanou, církev sloužící a chudou, jak se říká, mám své slovanské kořeny a pro mě je Bůh v měsíci...ve slunku...ve větru...já mám chrám venku...“

5.3.5 Vztah k životnímu prostředí rodiny Celých

Vztah k životnímu prostředí mají velmi kladný, přestože nejsou členy žádné organizace zabývající se **ochranou životního prostředí**. Své ohleduplné chování vůči přírodě berou jako samozřejmost. Nakupují jen věci nejnutenější, provádí opravy tam, kde jsou ještě možné a vybírají si ekologicky šetrné prostředky na praní, čištění apod. nevlastní televizi, pouze mají počítač z doby, kdy paní Cecílie ještě studovala vysokou školu.

Respondenti na svém pozemku pěstují zeleninu a chovají ovce. O **lunárním kalendáři**, který někteří např. i zahradníci používají pro lepší úrodu za pomoci přírody, vědí a vliv uznávají.

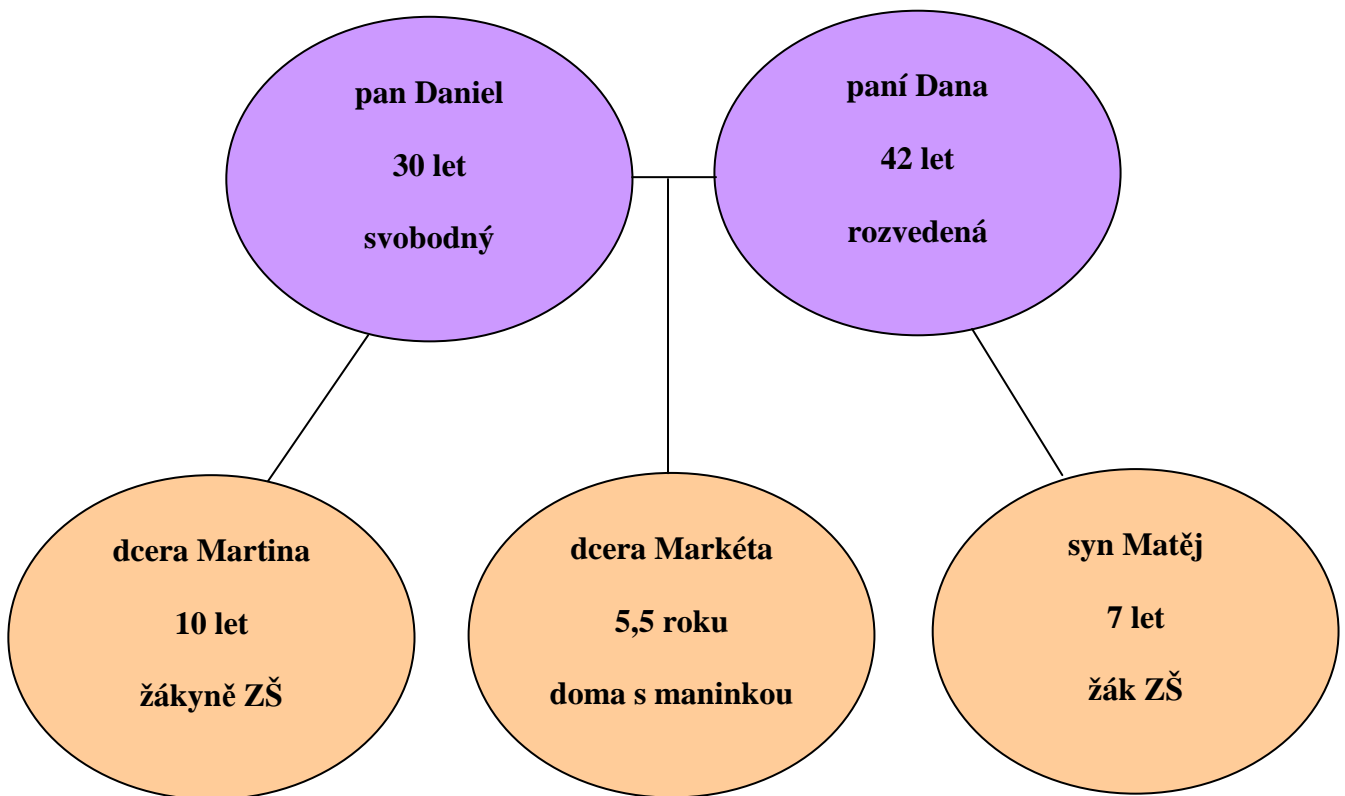
Co se týká otázky volného času a tedy **dolovené**, tak se nejedná o lidi, kteří by ji trávili v hotelu u moře, ale preferují turistiku, nejlépe po České republice, a to s přáteli. Letadlem ještě neletěli a ani tento typ cestování neplánují.

Ekologická stopa rodiny je 2,8.

5.4 Výsledek výzkumu rodiny Dudíkovy

Rodina Dudíková žije ve společném domě. Rozhovor byl pořízen v jejich domácnosti. Fotodokumentace k výzkumu je připojena v příloze.

5.4.1 Demografické údaje rodiny Dudíkovy

Obrázek 4.: Grafické znázornění rodiny Dudíkovy.

Zdroj: Informace získány z vlastního výzkumu rodiny.

Rodinný stav: žijí spolu v jedné domácnosti jako druh a družka

Dosažené vzdělání: paní Dana má středoškolské vzdělání (pedagogický směr)

pan Daniel je vyučen řezbářem

Zaměstnání: paní Dana je žena v domácnosti, ale pomáhá v obchůdku

s bylinkami a keramikou

pan Daniel: řezbář

Do Beskyd se přistěhovali z Orlických hor.

5.4.2 Motivace zkoumané rodiny Dudíkovy k ekologicky šetrnému způsobu života

Paní Dana mi sdělila, že s druhem přišli do Beskyd z Orlických hor, kde žili podobným způsobem života jako zde v horách. Původně ale žili ve městě v Hradci Králové, kde už déle nemohli být a proto se odstěhovali. V Orlických horách jim nejdříve bylo dobře, ale pak už tamní samota nebyla taková, kterou očekávali a tak se přestěhovali, jak sami říkají „do ještě větší divočiny.“

Zlomem se stala víra, díky níž pociťovali, že hledání cesty k Bohu, je pro ně snazší v přírodě než ve městě. Ve městě se necítili dobře. Zlomem opět nebyla potřeba ochrany přírody tedy ekologické smýšlení.

5.4.3 Názory zkoumané rodiny Dudíkovy na současnou společnost

V otázce **školství** jsou toho názoru, že děti jsou v době, kdy je venku hezky a svítí slunce ve třídách a jak pan Daniel dodal: „Třeba jsem slyšel, že v Norsku se měsíc učí dějepis...nebo něco, co má smysl, jako třeba když má někdo vlohy na malování nebo na matiku, tak ho prostě v tom podporují, ale tyhle kouskovité informace...z nich dneska nikdo neví nic.“

5.4.4 Životní filozofie rodiny Dudíkovy

Rodina Dudíková vlastní věci, jako je mobil nebo auto, ale jak usoudil pan Daniel, kdyby je neměli, nevadilo by jim to. Vzhledem k dětem jsou pro ně nezbytné. Tito pomocníci dnešní doby znamenají pro ně příliš velkou spjitost se společností, ale jsou důležité. Takže podle rodiny Dudíkovy, by bylo možné udělat krok zpět a odpoutat se od moderní techniky, ale zodpovědnost jim to nedovoluje.

Rodina Dudíková není vlastníkem televize, ne však proto, aby šetřili energií, ale z přesvědčení, ze zásady.

Pro pana Daniela i paní Danu je Bůh na prvním místě a od **víry** se jim odvíjí život a všechno co dělají. Pan Daniel soudí, že v současné době jsou lidé zaměřeni hodně materialisticky

a bojí se bydlet na samotě, kde by měli víc možnost přemýšlet o životě, dodal: „Ano...to pak vylejzaj věci ze kterých mají strach a to je pak boj...celý život.“

Odcizení se v horách necítí, podle pana Daniela se ve městě řeší akorát konflikty a vztahy jsou tam taky podle něj složitější.

5.4.5 Vztah k životnímu prostředí rodiny Dudíkovy

Na organizovanou **dovolenou** tato rodina nejezdí a ani je to neláká. Letadlem neletěli a do žádného z přímořských letovisek by nešli. Chotí na túry se svými přáteli a s dětmi. Trávit volný čas je láká, ale pod stanem ve volné přírodě.

Rodina Dudíková pěstuje zeleninu i za pomoci **lunárního kalendáře** a myslí si, že jsou vlivem této činnosti vidět i pokroky.

Nemyslí si, že by byli vázáni na jakékoli věci nebo k určitému místu, ale přesto pan Daniel nakonec řekl: „...taky mám tady k tomu vztah...vysadil jsem tisíce keřů a úplně mám vizi do budoucna, ale kdybych to měl opustit, tak to opustím...duše je svobodná, určitě bych se na nic nevázal.“

V rámci ochrany přírody používají v domácnosti **ekologické prostředky**.

Ekologická stopa rodiny je 2,4.

6 VÝZKUMNÁ ZPRÁVA

V předchozí kapitole jsem provedla analýzu dat jednotlivých rodin a nyní přistupuji k dalšímu kroku, kterým je shrnutí výsledků a nalezení společných indicií, které by vytvořily celkový obraz zkoumaných rodin. V následujícím textu budu přecházet plynule z jedné otázky na druhou, tak, jak byly uvedeny v kapitole 5.

Prostřednictvím výzkumu jsem se nejprve zajímala, **odkud rodiny původně pochází** (město, vesnice, atd.) a co bylo jejich **motivací**, která je vedla k rozhodnutí, změnit svůj životní styl. Výsledkem bylo zjištění, že tři rodiny ze čtyř zkoumaných pochází původně z města, pouze členové rodiny Celých pochází z vesnice a rovněž se jedná o rodinu, která je společně s rodinou Budařových místní, tudíž z Valašska. Naopak rodiny Adámkova a Dudíkova se přistěhovali z Čech. Společným důvodem změny prostředí, byla krásná příroda Valašska a možnost nalézt klid na samotách, které se již těžko na našem území hledají. Jedná se o staré chalupy, které jsou situovány v horách, nad vesnicemi. Pouze rodina Celých si pořídila novou dřevěnici, kterou v současné době splácí. Již zmíněnou **motivací** byla touha po klidu v přírodě a hlavně vzor, který získali v dětství, kdy prázdniny trávili na vesnicích. Paní Adéla se ještě zmínila, že kromě inspirace z dětství chtěla svým dětem umožnit jejich dětství prožít v čistém a přirozeném prostředí přírody.

V otázce, zabývající se současnou společností a rodinou, jsem se chtěla dozvědět, jakým způsobem si rodiny zabezpečují přísun **financí** na běžné rodinné výdaje, protože lokality jejich domů jsou obtížněji přístupné a mnohdy jsem si nedovedla představit každodenní dojíždění do zaměstnání. Jak tedy vyřešili na jedné straně touhu žít na samotě a nutnost vlastnit obnos **finančních prostředků**, v dnešní společnosti nevyhnutelných?

Nejprve bych začala obecně z načerpaných informací, získaných prostřednictvím dlouhého rozhovoru s paní Adélou. Bylo mi sděleno, že většina rodin žijících na samotách, odjíždí na sezónní práce třeba i do měst, kde si obstarají patřičný obnos, který jim umožní zbytek roku žít tak, jak si přejí. Respondenti mého výzkumu denně dojíždějí do práce, kromě rodiny Dudíkovy, kde pan Daniel se zabývá řezbářstvím a paní Dana občas pomáhá v obchůdku s bylinkami. Obecně lze říct, že jen pan Daniel se živí zaměstnáním, kterému se vyučil. Ostatní respondenti, přestože jsou někteří z nich vysokoškolsky vzdělaní, se věnují zaměstnání, které je více oslovuje a naplňuje, jako např. paní Cecílie, která je původním povoláním učitelka ZŠ, ale z přesvědčení tuto práci nevykonává, protože nesplňuje její

představy o kvalitě a smyslu této profese. Společným znakem všech respondentů je takřka nulový zájem o finanční prostředky, které se stávají pouhou nutností, jenž je potřebná pro zabezpečení rodiny. Jsou to lidé, kteří se nelaskají pohledem na svá finanční konta, a toto téma rovněž není obsahem jejich hovorů.

Všichni z mých respondentů uznávají klasickou **medicínu**, kterou doplňují domácí léčbou, spíš preventivní, a to bylinkami a etikoterapií. Není vzácností vidět v kuchyních sušit se různé bylinky, z nichž Vám uvaří výborný čaj. Se zdravím souvisí strava, která je skromná a hlavně zdravá. Spousta surovin pochází z jejich zahrádek nebo z chovů domácích zvířat, především ovcí a koz, z jejichž mléka vyrábí sýr.

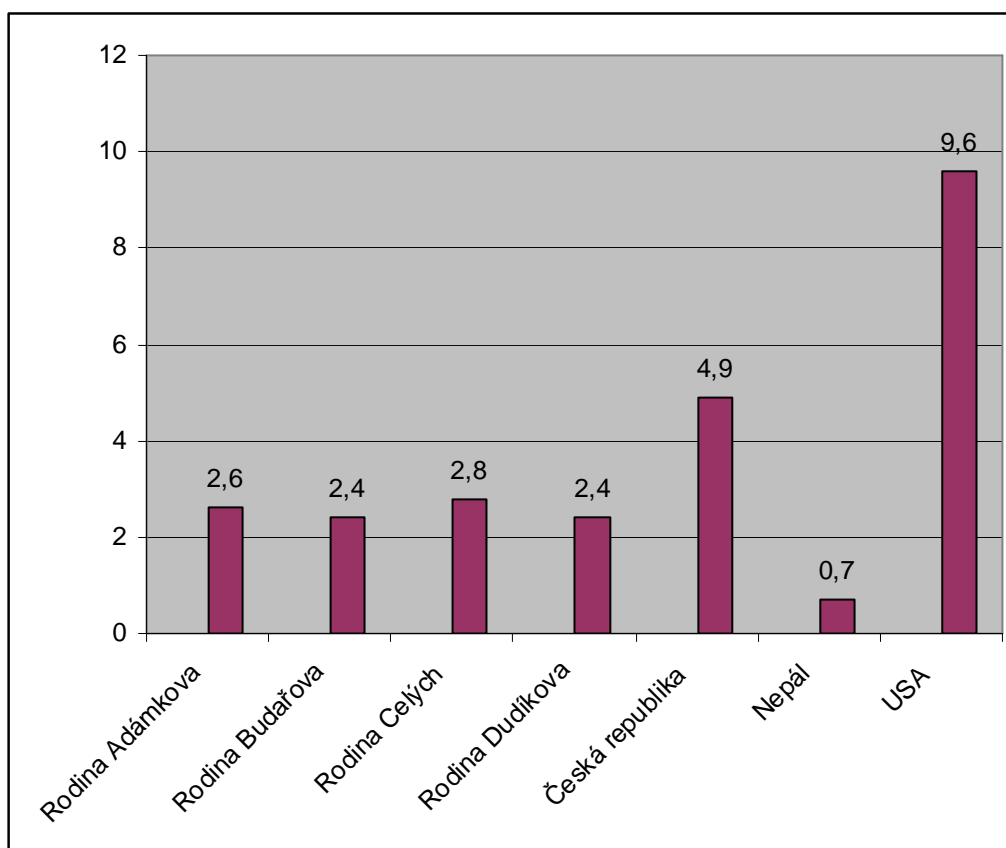
Jedna z otázek se týkala i názoru na **školu**, tato otázka vyplynula opět z jejich způsobu života. Chtěla jsem vědět, zda tyto dva pojmy spolu korespondují. Ukázalo se, že alternativa způsobu života, kterou si zvolili, by byla, v určité formě, pro mé respondenty přijatelná i pro školní docházku jejich dětí. Největší problém vidí v tom, že děti tráví většinu dne, kdy je venku hezky, ve školních třídách. Respondentům se jedná o propojení vyučování s pobytem v přírodě. **Vychovávají** své děti k samostatnosti v konání i v rozhodování. Všichni jsou stoprocentně toto názoru, že se nebudou snažit, vnucovat svým dětem způsob, jakým by měli žít svůj vlastní život, ale myslí si, že to, jak prožijí dětství jejich dětí, je do budoucna kladně poznamená a případně je i prakticky připraví pro život.

Další otázkou jsem se ptala na jejich **společenský život**, chtěla jsem vědět, zda se necítí odcizení. Odpověď zněla, že jejich společenský život je velmi bohatý, i když jiným způsobem než společenský život ve městě. Je zde patrná hlavně pospolitost těchto lidí, ochota pomáhat si, protože bez vzájemné pomoci by tento životní způsob byl asi těžko možný. Co se týká zábavy, budu citovat paní Adélu, která odpověděla vlastně za všechny mé respondenty (při odpovědi je měla na mysli): „Prostě se tady sejdeme na jaře, většinou na čarodějnice, každý přiveze hadry...prostě po zimě uklízí...teď to nahážeme všechno na louku a všichni si berou, takže pak se potkáváme a poznáváme svoje věci, a to je děsná sranda...u toho sekáče je zase nějaká akce pro děti, nějaké hry...je to takové zábavné odpoledne...pak tady všichni spí...je to třeba padesát lidí a ti druzí se diví, jak se sem všichni vejdou...oni nechápou, že my vlastně spíme na zemi vedle sebe nebo kluci na seně nebo třeba někdo vůbec nespí...to se vůbec neřeší, my máme to pohodlí posunuto někam jinam a za tu skromnost máme strašný dary právě v těch mezilidských vztazích...my se potkáváme, my

se máme rádi, i ty děti se znají od malinka...pro nás je to svátek, protože každý odloží to všednodenní hospodaření a sejdeme se a povídáme si.“

Ekologické stopy jednotlivých rodin jsem umístila, za účelem srovnání, do grafu a pro zajímavost jsem je doplnila průměrnými hodnotami ekologických stop České republiky, Nepálu a USA.

Obrázek č. 5: Ekostopa zkoumaných rodin a průměrná ekostopa vybraného vzorku zemí.

Zdroj: Hodnoty ekostopy z vlastního výzkumu zkoumaných rodin a hodnoty ekostopy jiných zemí byly použity z internetového zdroje (www.hraozemi.cz).

„Ekologická stopa průměrného Američana 9,6 gha, zatímco globální biologická kapacita 1,8 gha. Znamená to, že pokud by každý člověk na Zemi dosáhl severoamerického spotřebního standardu, potřebovali bychom více než 5 planet (Mežřícký, 2005, s. 95).

Z uvedené ekologické stopy respondentů můžeme vyvodit jejich **vztah k přírodě**. Z výzkumu vyplynulo, že se nejedná o členy jakéhokoliv spolku ochránců přírody, přesto jejich

vztah k přírodě je velmi kladný. Přispívá k tomu nejenom zmíněná dobrovolná skromnost, ale i uvědomělé používání ekologických přípravků.

Co se týká otázky víry, tak ta bezesporu hraje velmi důležitou roli v rodinám mých respondentů a znamená pro tyto lidi sílu, která jim pomáhá v každodenním životě.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se zaměřila na tematiku životního prostředí a jeho vliv na člověka a rovněž působení člověka na všechno, co se životního prostředí týká. Neustále slyšíme zprávy o nových obchvatech, těšíme se na otevření dalšího úseku dálnice, protože neustále někam spěcháme a k tomu navíc potřebujeme stále se zvyšující komfort a pohodlí. Krédem dnešní doby je rychlost, být v cíli cesty co nejdříve. Víme vůbec ještě proč ten neustálý spěch a shon? Rozšiřující se síť silnic a hustá a stále více používaná letecká doprava, nám umožňuje návštěvu většího počtu krajín a možnost vychutnávat si krásu exotických míst, proč se však spokojujeme s tímto luxusním pohledem jen pár týdnů v roce a nesnažíme si chránit naši přírodu, kterou máme na očích každý den?

Nesouhlasím plně s názorem, že příroda vytvořená člověkem, je krásná, protože je kultivovaná. Určitě jsou i krásné parky, vytvořené promyšleně podle plánu. Působí kultivovaně, spořádaně, ale nepodněcují lidskou mysl k přemýšlení, k meditaci nebo třeba k odpočinku. Je potřeba chránit zatím neporušenou krajinu, která je pro člověka uvolněním a útekem z přesných geometrických linií měst a městských parků.

Ve své práci jsem se zaměřila na rodiny, které se rozhodly k útěku z města, pro život v souladu s přírodou. Mým cílem bylo zjistit, co je k takovému rozhodnutí vedlo, jakou měli motivaci a jestli zde hrál roli kladný zážitek z dětství. Podstatným zjištěním bylo, že k životu v dobrovolné skromnosti je určitě nutná nejen motivace, ale i životní filozofie, okořeněná osobnostními předpoklady. Je zde patrná rezistence vůči většinové společnosti, vlivem zcela odlišných hodnot, které ve svém životě uznávají. Jedná se o skloubení příjemných zážitků z dětství a životních hodnot, které jsou pro ně důležité. Mezi tyto hodnoty patří i kladný vztah k přírodě, přestože ani jeden z respondentů není členem spolku pro ochranu přírody.

Během realizace výzkumu, bylo pro mě velmi příjemné strávit čas ve společnosti tak osobitých lidí a poslouchat jejich zajímavé názory na život, kde je spousta prostoru pro blízké osoby a pro přátele, což v dnešní uspěchané společnosti již není tak samozřejmé.

Jako doporučení pro praxi bych použila nejenom poznatky z teoretické části této bakalářské práce, kde jsou uvedeny praktické rady pro ekologicky šetrný způsob života, ale i výsledků z výzkumu v části praktické, kde se mimo jiné ukázalo, že v životě člověka není tak podstatná složka materiální, jako kvalitní rodinné zázemí a mezilidské vztahy. Výzkum

rodin žijících ekologicky šetrným způsobem dokázal, že i tento způsob života je možné praktikovat luxusně – ekologicky luxusně.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- LIBROVÁ, H. *Pestří a zelení: kapitoly o dobrovolné skromnosti*, 1.vyd. Brno: Veronica, 1994. 72 s. ISBN 80-85368-18-8.
- LIBROVÁ, H. *Vlažní a váhaví: kapitoly o ekologickém luxusu*, 1.vyd. Brno: DOPLNĚK, 2003. 32, 33, 35, 59, 61 s. ISBN 80-7239-149-6.
- TEILHARD DE CHARDIN, P. *Místo člověka v přírodě*, 2.vyd. Praha, Svoboda-Libertas, 1993. ISBN 80-205-0309-9.
- KONRAD, L. *Odumírání lidskosti*, 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1997. ISBN 80-204-0645-X.
- GIDDENS, A. *Unikající svět: jak globalizace mění náš život*, 1.vyd. Praha: SLON, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- MÁCHAL, A., VLAŠÍN, O. *Desatero domácí ekologie*, 2. upravené vyd. Brno: EkoCentrum, 1996, 57 s. ISBN 80-902203-2-0.
- MOLDAN, B. *Ekologie, demokracie, trh*, Praha: INFORMATORIUM, 1992. ISBN 80-53568-19-6.
- TUGARINOV, V. P. *Příroda, civilizace, člověk*, 1.vyd. Praha: Panorama, 1981. 39, 40, 41 s. ISBN není v knize uvedeno.
- MEZŘICKÝ, V. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*, 1.vyd. Praha: Portál, 2005. 92, 93, 94, 95, 255 s. ISBN 80-7367-003-8.
- SMIDAK, E. F. *Žaluji: životní prostředí a Smidakovy principy: moc a odpovědnost, akce a re-akce*, 1.vyd. Luzern, 1997. 35 s. ISBN 3-905112-09-04.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*, Praha: Portál, 2008. 73, 79, 86, 87 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*, 2.vyd. Praha: SLON, 2008. 155 s. ISBN 978-80-86429-87-8.

DUVIGNEAUD, P. *Ekologická syntéza*, 1.vyd. Praha: Academia, 1988.

ISBN není v knize uvedeno.

MOLDAN, B. *(Ne)udržitelný rozvoj: ekologie-hrozba i naděje*. 2.vyd. Praha: Karolinum, 2003. 70, 71, 72 s. ISBN 80-246-0769-7.

KELLER, J. *Až na dno blahobytu*, 3.vyd. Praha: EarthSave CZ s.r.o., 2005. 38 s.

ISBN 80-903085-7-0.

KLAUS, V. *Modrá, nikoli zelená planeta*, 1.vyd. Praha: Dokořán, 2007.

ISBN 978-80-7363-152-9.

KRAUS, J. a kol. *Nový akademický slovník cizích slov A-Z*, 1.vyd. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1351-2.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Příroda: příroda, ekologie, život... [online]. [cit. 2009-12-20]. Dostupný z WWW:

<<http://www.priroda.cz/slovník.php?detail=8>>

EnviWeb [online]. [cit. 2009-12-20]. Dostupný z WWW:

<www.enviweb.cz/clanek/staveni/80963/cekani-na-boom-pasivnich-domu>

Odpovědi.cz [online]. [cit. 2010-03-30]. Dostupný z WWW:

<<http://www.odpovedi.cz/otazky/jak-zni-definice-zivotniho-stylu>>

Environmentalistika [online]. [cit. 2009-12-09]. Dostupný z WWW:

<<http://www.fi.muni.cz/~tomp/envi/content.html>>

Hra o zemi.cz [online]. [cit. 28.3.2010]. Dostupný z WWW:

<<http://www.hraozemi.cz/modules/staty/svet.php>>

EnviWeb [online]. [cit. 2009-12-20]. Dostupný z WWW:

<<http://www.enviweb.cz/dotace>>

Etikoterapi [online]. [cit. 2010-03-31]. Dostupný z WWW:

<<http://www.etikoterapie.unas.cz/>>

PhDr. Jana Dufková, CSc. – katedra sociologie FF UK [online]. [cit. 2010-04-29].

Dostupný z WWW: http://www.janaduff.estranky.cz/clanky/sociologie-zivotniho-stylu/Duffkova_zivotni_zpusob_styl_variantnost

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd.	a tak dále
apod.	a podobně
tzn.	to znamená
gha.	globální hektar

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Grafické znázornění rodiny Adámkovy	45
Obrázek č. 2: Grafické znázornění rodiny Budařovy	50
Obrázek č. 3: Grafické znázornění rodiny Celých	54
Obrázek č. 4: Grafické znázornění rodiny Dudíkovy	57
Obrázek č. 5: Ekostopa zkoumaných rodin a průměrná ekostopa vybraného vzorku..	62

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Výzkumné otázky pro polostrukturovaný rozhovor	39
--	----

SEZNAM FOTOGRAFIÍ

Fotodokumentace rodiny Adámkovy, fotografie č. 1-14	114
Fotodokumentace rodiny Budařovy, fotografie č. 15-18	121
Fotodokumentace rodiny Dudíkovy, fotografie č. 19-20	123

SEZNAM PŘÍLOH

- P I Přepisy výzkumných rozhovorů
- P II Doplnující otázky k rozhovorům
- P III Fotodokumentace rodin

PŘÍLOHA P I: PŘEPISY VÝZKUMNÝCH ROZHovorŮ

Rodina Adámkova, paní Adéla

Rozhovor ze dne 11.8.2009

Tazatel: „Takže na úvod představuji svůj projekt, který se zabývá alternativním způsobem života lidí, kteří si tady ten život dobrovolně zvolili a rozhovor bude probíhat ve Zděchově s paní Janou, která byla vyrozuměna s natáčením tohoto hovoru a tímto hovorem souhlasí.“

Tazatel: „Takže na úvod bych se zeptal: „Paní Jano z jakého prostředí pocházíte, jestli do této chaloupky přišla z prostředí velkoměsta, vesnice nebo malého města, případně jestli Vaši rodiče tímto způsobem taky žijí nebo co Vás k tomuto rozhodnutí vedlo.““

Paní Adéla: „ Tak já pocházím z velkoměsta z Ostravy, tam jsem žila 18 let a pak 10 let jsem žila v Praze, ale v dětství mě hodně *oslovilo mě to, že jsme hodně jezdili na chalupu* do slovenských Beskyd a tam vlastně se žilo hodně původním způsobem života, byly tam krávy, koně, hospodařilo se tam vlastně bez mechanizace a byla to taková osada asi šesti chalup, kde prostě byly dobré vztahy. My jsme tam sice jezdili jako chalupáři, ale trávila jsem tam třeba celé léto nebo hodně času, a to mě *oslovilo vlastně v tom dětství a začala jsem po tom toužit*, protože to byl takový kontrast s tím velkoměstem a ještě obzvlášť s tou Ostravou, kde byla taková ta šed', továrny...takže vlastně to si myslím, že mě hodně oslovilo a zůstalo to ve mně...ta touha. Taková *touha po takovém snu...blíž k přírodě a takový jakoby větší kontakt...větší kontakt s tím životem i těma lidma*. Tam, kde si všichni pomáhali... a bylo to pro mě očima dítěte idylické, určitě to bylo taky strašně náročné a byla to dřina a taky ty vztahy někdy určitě nebyly jako hladké, ideální...“

Tazatel: „...ale zas trošku jiné než v tom velkoměstě, v té Ostravě...měli k sobě určitě blíž...“

Paní Adéla: „ ...no přesně, znali se dlouho, od malička vlastně až do smrti, mělo to nějakou kontinuitu prostě ten život...“

Tazatel: „...dnes vlastně ani neznáte souseda jménem a pomalu neví koho pozdravit a koho ne...“

Tazatel: Kdy přesně nastal ten zlom, že si člověk řekl, že opravdu takhle by chtěl žít.“

Paní Adéla: „Ten zlom nastal přesně, když se nám narodila dcera...tak vlastně jsme zjistili, že nechceme žít v tom městě a vychovávat dítě v tom městě a že vlastně už ten začátek

je strašně důležitý a že nastoupíme na nějakou kolej ze které s tím malým dítětem nebude dát uhnout, že tam nebude vyhybka, že vlastně musíme to udělat buď hned, nebo pak budeme patřit do té kategorie lidí, co říkají...no my se taky někdy na důchod odstěhujeme do přírody...že to říká každý druhý člověk a nikdo to neudělá. Ž jsme si uvědomili buď teď anebo nikdy...“

Tazatel: „...než se zajede určitý styl života...“

Paní Adéla: „...no že i tím dítětem...má kamarády, my tam máme kamarády, rodiny, které jakoby spolu komunikují, při výchově těch malých dětí se navazují ty blízké přátelství a pak to je na celý život. *Nebo vůbec vnímání toho dítěte toho malinkého, je strašně podstatné...co dýchá...má dýchat smog a slyšet řevy aut...? ...máme dělat slalom mezi psími výkaly v Praze...? Takže člověk si řekne co teď...?...to dítě tam není možné kam pustit ven volně jako my, když jsme byli malí, když jsme chodili ven pořád sami, ale teď už to nejde, každý se bojí...takže člověk pak musí obíhat ty aktivity dítěte, někde ho vozit, někde na něj čekat a teď zapojovat do toho x lidí, babičky, aby se to nějak obstaralo a pořád to dítě se někde šoupe...odněkud někam, přejíždí se nějakou dopravou, sutana...a teď vlastně člověk si řekne...chceme to nebo ne?...že vlastně si řekli, že se radši uskromníme my na chvíli a že to ranné dětství minimálně jsme tomu dítěti chtěli dát někde jinde...ale byla tam i ta osobní touha, která to podpořila...“*

Tazatel: „...a měli jste třeba v okolí nějaké přátele, kteří Vám třeba pomohli v tomhle rozhodnutí...nebo jste v tom byli sami?“

Paní Adéla: „...no byli jsme v tom dost sami dva, jako exoti, kteří se někde stěhují...“

Tazatel: „...takže jste ani nevěděli kam...?“

Paní Adéla: „...ano nevěděli jsme kam...my jsme vzali škodovku a jezdili jsme po republice. Nejdříve Jeseníky...to táhlo mého muže. Ale tam pořád bylo něco divného, jakože tam ani v jednom stavení, kde jsme byli a které byly na prodej, nebylo dobře...asi proto, že jsou to ty bývalé sudety...tak jsme usoudili. No a potom vlastně řízením osudu jsme dojeli až sem...na Valašsko teda...a tady jsme našli tohle místo...s tím, že to byly taky peripetie. Vlastně když se tak člověk podívá zpátky, jakýma cestama jsme došli až k tomuhle...je to opravdu řízení Boží...to se opravdu nedá jinak říct...a tady se pak vlastně začala vyvíjet jakási komunita lidí, kteří žijou vlastně stejně. *Takže je to zvláštní, že to ty lidi na to Valašsko táhne strašně moc, že máme kamarády z Orlických hor...kde oni měli chalupu a další*

tam měli chalupu a obě dvě se tam prodali, i když už tam měli všechno udělaný...ideální živobytí...tak se přestěhovali a šli zase do té nejistoty z těch Orlických hor...že vlastně je tady jakoby cosi... “

Tazatel: „...nevíte, čím to asi mohlo být?“

Paní Adéla: „...myslím si, že je to tu takové nejvíc *ryzí, nezasažené ještě tou civilizací, co se týká našeho území České republiky.*“

Tazatel: „...a myslíte, že ta upřímnost lidí tady, jak se říká povaha Valachů, hrála roli...?“

Paní Adéla: „...můj osobní názor je, že jsou tací i tací Valaši, že všude se najdou lidi otevření i uzavření. Jako jsou tady vřelý vztahy, i když hodně těch starých Valachů už neexistuje, že vlastně dneska jsou to lidi, co žijou ve vesnicích, už nic nechovají...klasický vesnický život zaniká, že už ti lidé žijou moderně, mají auta, chodí do práce...prostě je to jiný...ale stejně ta vřelost tady existuje víc...jsou tady ty tradice, které se udržují i obnovují. Hodně se tady zachovávají ty řemesla, ale jako podle mě za dvacet let to bude horší a horší, protože ta starší generace vymírá, takže těch starousedlíků nebo těch lidí, co ještě opravdu umí něco dělat rukama, jako ubývá a vlastně se říká o nás, jako o pasekářích novodobých, že tady zachraňují ty tradice...“

Tazatel: „...aniž by odsud pocházeli...“

Paní Adéla: „...ano, to je vlastně ten paradox. Já znám asi třicet rodin dohromady, co žijí odlehle na pasekách...vracíme ovečky, hodně lidí dělá něco...třeba košíky nebo jsou to tesaři nebo dělají něco z vlny, filcování a takové ty věci, co teď znovu začínají nebo jsou to řezbáři, co takhle žijou na chaloupce a živí se tímto způsobem. *Místy třeba musí do práce na měsíc nebo dva a odjedou třeba do ciziny vydělat, aby ta rodina měla z čeho existovat a v podstatě si tak dotujou toho svého koníčka, protože se tady z toho nedá uživit...to je prostě iluze...*“

Tazatel: „...to jsem se právě chtěla zeptat, jakým způsobem by tady člověk mohl třeba žít...?“

Paní Adéla: „...tak musí mít tady na to velkou tvořivost, aby si to nějak zařídil...“

Tazatel: „...takže určitý čas prostě přečkat v tom zaměstnání, aby si potom mohl nějaký strávit tak, jak si to představuje.“

Paní Adéla: „...přesně to je tak, jak jste to nazvala...takhle to funguje skoro ve všech rodinách. *Takže je buď sezónní práce jako třeba stavebnictví, že dělají přes léto a podzim a pak v zimu mají klid a kus jara anebo to třeba někdo řeší odjezdem do té ciziny třeba na jablka a tak...*“

Tazatel: „Souvisí ta práce se stylem života, který žijete zde nebo se jedná i o jinou práci, která je naprosto odlišná, třeba ve velkoměstě?“

Paní Adéla: „To není ve velkoměstě, to může být třeba tady kousek, třeba *stavějí dřevěnice, je to blíž určitě, ale když je třeba vydělat, tak ten styl musí jít holt stranou...když je práce třeba obkládání fasád, tak se to dělá, protože prostě to v dnešní době lidi chtějí a když nechtějí zrovna postavit dřevěnici, tak nejde tomu světu vnucovat hodnoty, které člověk uznává...je to prostě takový posun...my jsme na začátku byli idealisti, všechno jsme si chtěli udělat sami, chtěli jsme být soběstační...opovrhovali jsme lehce tím světem okolo...co oni dole...ale člověk vystřízliví, zmoudří, že ono nejde být soběstační...to je prostě blbost, protože každý umí něco jiného...lidi si pomáhají...i dneska je hloupost séct zahradu kosou, to nikdo nedělá. Každý má křoviňák, motorovou pilu, protože není čas na to sečení kosou, protože základní věc je, že se dříve žilo v komunitě lidí, nemyslím v té širší komunitě, ale i v té užší. Rodina byla většinou velká...byla tam babička, děda a třeba nějací ti čeledíni, když to hospodářství bylo větší. Třeba my co máme hospodářství, prostě 15 ovcí, 3 kozy, poník, slepice, krůty, tak to prostě nemůže dělat jeden člověk, to tak nikdy nebylo a plus tři malé děti. Prostě já jsem byla v situaci, že jsem neměla babičku na hlídání...“*

Tazatel: „Chtěla jsem se zeptat, jak daleko se dá vrátit zpátky v tomto stylu života?“

Paní Adéla: „Ano, to je dobrá otázka. Člověk zjistí, že vlivem okolí to nejde. Moje maminka je třeba daňový poradce, pracuje denně x hodin a nemá čas sem jet hlídat mě děti. Ona je v produktivním věku a babička moje už je stará, už ji nemůžu zatížit. Ona sem třeba přijede, protože jsme si blíž tím způsobem života, protože to co já žiju, ona žila v dětství. Takže jakoby my si rozumíme. Ale nemůžu jí nechat batole na hlídání, protože to ona už nezvládne...ona je taková psychická podpora... Ona má tu chalupu, na kterou jsem já v dětství jezdila, ale už tam jezdí jenom odpočívat, ona nesdílí tady ty moje hodnoty, tady soužití s tím vším hospodářstvím. Ti lidi, co odtud odešli, tak oni ten život takováto život zažili v dětství, zažili vlastně to, co děláme my teď...to znamená, chodili pást krávy, sušit sena a ani jednou se nešli koupat, protože v té době se sušili sena. Viděli své utahané

rodiče a stejně pořád měli málo, protože ten komunismus a předtím doby války jim nepřáli, takže nikdy tady nebyl ráj na zemi, takže oni nechápou, proč my tady jdeme, protože pro ně je to jenom bída a utrpení, z kterého oni chtě nechtě chtějí utéct prostě pudově. Oni to nechtějí, oni to zažili. Ale je to rozdíl, hlavně u dětí, protože já je nenutím pást krávy, protože máme elektrický ohradník. Ta doba je jiná, máme auto, telefon mobilní, protože nejsme až takoví extrémisti a neznám nikoho, kdo by vydržel bez telefonu. Takže vidím i ty posuny v rodinách, že jako nejdřív ho měl ten a potom ho měl ten. S druhýma se komunikovalo právě díky tomu mobilu, protože oni mu to mohli vyřídit, protože to už bylo protichůdné ho nemít, protože stejně se využíval. *Ono se nedá jít proti té době. Základní je auto a telefon, to je asi základ, protože když máte nemocné dítě, tak sednete s ním a jedete do nemocnice, neznám rodinu, která by žila bez auta. Dřív si lidi uměli bez lékaře poradit...byly babičky kořenářky...a hlavně se snažili nemocem předcházet nemocem, nejedli takové jídla jako my.*“

Tazatel: „Volíte raději alternativní medicínu, homeopatii atp.?“

Paní Adéla: „Tak já *homeopatii moc nepoužívám, ale spíš ty bylinky*. My máme jeden druh problému, a to jsou průduškové problémy, kdy mi právě homeopata řekla, že mají genofond ode mě a mého muže, nás z města takže nejsou připraveni na toto sychravé počasí. Oni si zvyknou, ale až budou dospělí. *Homeopatická léčba neměla účinek, ale snažíme se léčit bez antibiotik, ale pokud je to nutné, tak je dám. Navíc je problém, že od jednoho dítěte pak onemocní druhé a pak se to rozjíždí a tak je třeba to radikálně řešit, tak jednám*. Ale samozřejmě se jedná taky o úrazy, kdy člověk opravdu to auto má po ruce, sedne a jede. A to jsou vlastně dvě základní položky, kdy jsme u financí, kdy by mohl být víc soběstačný, kdy by si mohl zasadit zemáky, dřív se taky jedlo skromně, byly zemáky a zelé, a to je živobytí celé. Prostě dneska jsme rozmazlení, jsme děti socialismu. Měli jsme všechno, jsme zvyklí mít jinak nastavenou laťku.“

Tazatel: „A navíc je nutné platit zdravotní poplatky asociální atd.“

Paní Adéla: „Člověk musí platit zdravotní pojištění a tak dále člověk zaplatit musí...tak je buď na pracáku nebo být dobrovolně nezaměstnaný...za ženu to ještě zaplatí zdravotní pojištění pojišťovna, když se stará o malé děti do patnácti let, tak to je dobrý, sociální třeba neplatí...no to už je pak problém, co v důchodě, ale kdo ví, co stejně bude...*spousta lidí na*

těch pasekách má víru v Boha, každý jinak, ale je tam kontakt hodně ne jen s přírodou, ale tam ta druhá věc, že je tam ta víra, že nám Pán Bůh nějak pomůže.“

Tazatel: „, Chtěla jsem se právě zeptat, jestli se zabýváte nějakým způsobem o mystiku?“

Paní Adéla: „, Ano, je to návrat i v tomto směru. Všechny rodiny, co takhle znám, jsme se rekrutovaly z různých poměrů, ale všichni si hodně rozumíme. Třeba na ulici, když jdeme, si řekneme ahoj... a přitom jsme se v životě neviděli, ale víme o sobě, protože je to jakási jiná energie... jemnější. *Je tam ta víra, že se Pán Bůh o nás postará, že my děláme všechno, abychom nějak existovali, ale právě klacky pod nohy jsou házeny ze strany společnosti, právě co se týká společnosti... právě všechny ta pojištění a takové ty věci se snažíme řešit... každý se to snaží řešit nějak jinak, většinou mají živnostáky a chlapi se snaží občas dělat, takže si to hradí z toho a tak... já jsem teď po mateřské půl roku na pracáku a chtěla bych založit v jednom městečku tady na Valašsku mateřské centrum, což by byla věc, která by mě hodně bavila. Budou mi tam jezdit ty děti do školy. Bylo by to pro maminky s dětma, kde by chodily a mohly by si tam s nimi hrát a byly by tam různé programy pro ně. Bylo by to pro děti od 0 do 6 let.“*

Tazatel: „, Tato školy by byla pro příslušníky vaší komunity nebo i pro jiné děti?“

Paní Adéla: „, Bylo by to pro všechny, ale uvítají to hodně lidí z naší komunity.“

Tazatel: „, Myslíte si, že by bylo vhodné otevřít i například mateřskou školku nebo školu, kde vy se vyučovalo taky způsobem, který Vám, při Vašem stylu života, by byl blízký.“

Paní Adéla: „, To je výborná myšlenka, ale naráží to na jeden organizační problém, totiž každý, kdo žije na pasekách má spoustu práce a i ti lidi mají většinou hodně dětí, že dvě děti je minimum. To jsou lidi, kteří si nelámou hlavu, kolik mají dětí, kolik to pro mě bude stát, nechává se tomu víc, volnější průběh... možná je to tím, jak jsou ty dlouhé zimní večery... jak si z nás tady dělávali vždycky srandu. *Problém je domluvit se s těma lidma, abychom se tady všichni sešli v té školce, protože jeden může tehdy a druhý může tehdy. Teď ne všechny holky řídí, to je taky problém, že prostě ten chlap nemá čas odvézt tu ženu někde do školky s dětma, takže všechno je na vzdálenost auta. To znamená, kdybychom bydleli všichni na jednom kopci, což bychom se asi zase všichni pozabíjeli, protože každý už má dnes tak velké ego, že to nejde, že i v tom je problém... jak jste říkala kam se dá vrátit... protože dnes jsou ti lidi jiní a každý si to nějak představuje... třeba Filip, jak jste u nich byla, tak oni jsou naši výborní kamarádi, ale prostě nedohodli bysme se... jako co se týká*

výchovy dětí a prostě všeho...jsou to prostě drobnosti, okem z venku jsou to opravdu drobnosti v rozdílech, ale pro nás ne. Každý jsme jiní, oni jsou například vegetariáni...my se respektujeme, ale ty vzdálenosti jsou dobré. Každý z nás žije nad nějakou vesnicí a s tou vesnicí má nějaký vztahy, ale už tam není druhý pasekář, který by měl s nimi určité vztahy. *My se často scházíme, takže ta školka, abych se k tomu vrátila, funguje nějak, ale prostě tak, že se zorganizuje nějaká akce, třeba, třeba společný víkend, my organizujeme sekáč. Prostě se tady sejdem na jaře, většinou na čarodějnice, každý přiveze hadry...prostě po zimě uklízí...teď to naházíme všechno na louku a všichni si berou, takže pak se setkáváme a poznáváme svoje věci a to je děsná sranda. Nejdříve šlo o ty děti...šlo převážně o dětský sekáč, protože děti furt rostou a my mezi sebou vozíme furt ty botičky, fusaky a kočáry, takže se to na jaře dá všechno na jednu hromadu, každý si z toho vezme a zbytek se vyhodí, protože už ani my, protože my jsme poslední štace těchto řetězců...no pak ještě cikáni, ale ti jsou dnes už bohatí, ti nechtějí tyhle hadry...takže nás všichni berou jako sociální případy, ale my nejsme sociální případy, to oni jen tak vidí...říkají si, že oni žijou na pasekách, chodí tam v blátě, nemají pomalu ani koupelnu...no my od loňska máme, ale někteří nemají koupelnu a myjou se v latoru, pro ty cizí lidi je to středověk, ale nás to baví...prostě my taky máme koupelnu, ale dalo by se žít i bez koupelny...Ještě dokončím myšlenku...že nám všichni dávají nějaké věci...jako nechcete to a to a všichni pasekáři řeknou že jo a myto pak třídíme, oni by to stejně vyhodili...tak my to třídíme a něco si necháme a něco vyhodíme a zbytek, co my máme nadbytky tak jde na ten sekáč a tam se to zase protřídí...A u toho sekáče je zase nějaká akce pro děti, nějaké hry...je to takové zábavné odpoledne...pak tady všichni spí...je to třeba padesát lidí a druzí se diví jak se sem všichni vejdou...oni nechápou, že my prostě spíme na zemi vedle sebe nebo kluci na seně nebo, že někdo třeba vůbec nespí...to se prostě vůbec neřeší, my máme to pohodlí posunuto někam jinam a za tu skromnost máme strašný dary právě v těch mezilidských vztazích...my se setkáváme, my se máme rádi, i ty děti se znají od malinka...pro nás je to svátek, protože každý odloží to všednodenní hospodaření a sejdem se, povídáme si, bubnujeme...zase takový jiný druh zábavy, ale taky popije se, no nejsme zase v tomto tak jiní...pro všechny se najde místo.*

Tazatel: „ Jak působí na Vaše děti to pro ně jiné prostředí mezi dětmi, které jsou vychovávány, řekněme standardně, myslíte si, že v dospělosti půjdou Vaší cestou?“

Paní Adéla: „Spousta lidí mi pokládá otázku, co ty děti, jsou izolované sociálně, ale oni jsou hodně komunikativní...možná jste si i všimla...že oni se nebojí lidí, oni naopak tím, jak se stýkáme s lidma od malička, tak oni to berou normálně, prostě ahoj...ahoj...spíš si myslím, že spousta dětí v dědině žije ve větší izolaci, nejsou zvyklí komunikovat s lidma. Tam jde o to nebránit těm dětem v kontaktu s tím světem. Taky jsem to zvažovala...ale jde o povahu dítěte...třeba ta nejstarší a první třída...měli jsme domácí školu, hlavně však proto, abych já nemusela přizpůsobovat chod rodiny jenom té škole, my jsme si prodloužili o rok ještě jakoby to bezčasí, to znamená brzo vstávat...odtud to znamená vycházet v šest hodin a co ty další dvě děti ale u ní jsem zvažovala taky to, aby jí to nechybělo, ale zase u ní vím, že jí to nechybělo, ale kontaktujeme se i rodinami, které taky mají domácí školu a oni ti prvnáci se občas stýkali, že třeba já jsem si je tady vzala sem a pak zase ni jeli do té druhé rodiny. A taky se chodila do školy podívat a když jeli na výlet, tak ji brali s sebou. Takže tam musí být kontakt se školou a s dědinou...třeba tam chodila do keramiky a s těma dětma se znala. A pak v té druhé třídě začala na podzim chodit do školy, aby měla to srovnání a pak přes zimu byla doma a do školy se těšila.

Pak třeba syn Martin tam nechce chodit, i když to tam taky poznal, ale nechce tam chodit. On je zase takový tvořivý, je hodně zručný, jeho tatínek je řezbář a on už taky vyřezává. Má devět roků, ale mentálně je, jako by mu bylo dvanáct. Je hodně talentovaný a zjistil, že v té škole nemá čas na to, co ho baví a učení zvládne za dvě hodiny než za celý den a tak jsem věděla, že tu první a druhou třídu lehce udělá...je zodpovědný, doma si teda sedne a rychle to udělá ať to má hotové a pak si jde po svém. Takže k tomu přistupuje vlastně jinak, než ty děti ve škole, které jsou v letargii čekají, co jim kdo řekne...pak to napíší, pak mají tělocvik, který on má přirozeně a taky výtvaru, taky si píská na píšťalku a je to takové přirozenější, ale je takový samotář, který si dělá na tom svojem díle...kdežto dcera je komunikativní, nemá vyhraněný zájem a právě ve škole se ho snaží hledat, potřebuje víc poznávat...a potřebuje i holku, co ona sama tady mezi dvěma bráchama...já ji nemůžu dělat kamarádku i učitelku, matku v jedné osobě, to jde prostě jenom chvíli, ale do nekonečna.“

Tazatel: „Není to pro děti potom šok, když navážou z domácího učení na běžný vyučovací režim ve škole?“

Paní Adéla: „Oni si zvyknou...je to třeba šok chvíli, ale ten šok vždycky nějaký musí být...jde o to, kdy ho tomu dítěti nastavíte...tak jsem uvažovala i se školou...my jsme v té době byli čerstvě rozvedeni...bylo to moc změn naráz, které těžce vydechával...takže

jsem se rozhodla na ten odklad...tak jsem volila úměrnou zátěž, každý rodič ví, kolik tomu dítěti naloží, každé dítě je navíc jiné...mám tři děti a nejde najít mustr pro všechny děti stejný. Zátěž sice formuje člověka, ale nesmí být zbytečně navíc. Kdybych měla možnost volby, tak dám dítě do malé školy, kde je domáctější prostředí než do jaké jsme chodili my, do stádovité, kde pomalu nikdo ani neví, jak se kdo jmenuje, ale vycházím z možností, jaké mám...ale určitě si myslím, že se neztratí, vycházím z filozofie ať poznají všechno, ale ať doma mají něco jistého, nějaké zázemí, které je pevné a ze kterého vyrůstají a s tím pevným základem jsou do toho světa a tam ať poznají už všechno. ten pevný základ je důležitý...a to si myslím, že ty děti na pasekách mají, myslím, že k tomu mají blíž.“

Dneska ty děti taky tolik nezatěžujete prací, ale když je potřeby pomoci, tak to taky po nich chci, třeba posekat trávu nebo umývat nádoby, ale zase oni se srovnávají s těma dětma dole ve vesnici...ale oni jeli na koupaliště...prostě nesmí se to přehánět, aby oni k tomu nezískaly odpor...to znamená, že jededen jedeme na koupaliště a druhý den hrabeme seno. Myslím si, že pro ty děti je stejně důležité, aby měly rodiče, kteří mají vizi, i kdyby to mělo být to seno, které nemají rádi, ale potom až se na to podívají zpětně, tak i to je formuje...že mají vedle sebe člověka, který žije pro nějaký sen, myšlenku...oni třeba nechápou, proč já třeba vstávám v pět ráno a jdu dojit kozy...pro ně je to nepochopitelná věc, ale myslím si, že se jim to nějak do toho podvědomí zapisuje...“

Tazatel: „Myslíte si, že si děti v dospělosti vezmou příklad z Vás a půjdou ve stejných stopách, stejným způsobem života?“

Paní Adéla: „Rozdíl je v tom, že já jsem tímto způsobem trávila pouze prázdniny a oni tak vlastně žijí dennodenně...třeba je tedy bude táhnout zas to druhé, protože vždycky člověk chce to, co nemá. *Mě na tom nezáleží, co budou žít až budou velcí, hlavně chci, aby byli šťastní a aby neztratili víru v Pána Boha, to je pro mě důležité a jinak co budou dělat, jestli lítat na Mars nebo sadit kytky, je mi úplně jedno. Oni jsou jiné bytosti než já a nevím, oni tady mají za úkoly...to nevím...já mám povinnost je vychovávat a dát to nejlepší, proto jsem tady a proto jak se to na nich projeví, to nevím, není to v mé moci a myslím si, že to může děti omezovat, když rodiče chtějí ať jdou v jejich stopách.* Proto si myslím, že uteklo i tolik původních obyvatel, že si myslelo, že se to od nich očekává, a to je pro člověka hrozně stresující pro mladého člověka, který má mít určitou svobodu...to je to, co mi dala moje matka...ona mi dala svobodu a za to jsem jí moc vděčná, že udělala pro mě všechno, ale dala mi svobodu...vystudovala jsem vysokou školu a mohla jsem si dělat, co jsem chtěla,

pokud to bylo v určitých mezích a pokud jsem tím neubližovala nikomu jinému...zodpovědnost člověka učí...řekla mi dělej si co chceš...ale nemyslela to samozřejmě tak doslova, ale například když jsem přinesla pětku ze školy a ona se měla pod ní podepsat, tak mi řekla, že se nebude přece podepisovat pod moji pětku, protože to je moje pětka...jako ona s tím školním systémem měla trochu problém, protože nechápala, proč mi na střední škole má něco podepisovat, když je to střední škola, ať už ji dají konečně pokoj, když mě už bylo patnáct, tak řekla, prosím tě podepiš si to sama a už mě tím neotravuj...takže člověk byl najednou v situaci, že klidně mohl jít za školu, ale pak si řekl proč by to dělal, když si za sebe zodpovídá sám a nebylo proti čemu vzdorovat...asi záleží i na povaze dítěte, protože některé by to třeba zneužilo, ale musí se to asi i dobře načasovat. Neměla ani problém, že já se stěhuju na paseky, brala to tak, jak to jde. Zeptala se, jestli nepotřebuju něco pomoci...sice taky k tomu měla nějaké vtipné poznámky, jestli budeme prát na valše a tak. A to je další věc automatická pračka, neznám pasekáře, který by pral jinak. Oni sice perou třeba ve vířivé pračce, ale v ruce už nepere nikdo.“

Tazatel: „Používáte bio přípravky na praní?“

Paní Adéla: „*Já kupuju bio prášky, jako jsou ty různé Ecovery...jako určitě tady nebudu pouštět nějaké sajrajty do přírody, ale sama si to nevyřábím.*“

Tazatel: „Myslíte si, že se s Vaším stylem života vrací původní pojetí ženské a mužské role?“

Paní Adéla: „Určitě se to vrací, v tomhle určitě máte pravdu, že žena dělá práci v kuchyni a na zahrádce a chlap dělá práci těžší, ale většina pasekářek co znám, tak musí být dost pevný, jakože přestože dělá tu ženskou práci, tak furt je té práce strašně moc a furt ještě musí zastat toho chlapa, který je v práci, udělat částečně i to, co dělá on. Donést si dřevo, nasekat třísky, i špalky, protože on tam zrovna není. Nebo musí si pohnout i s nějakou těžkou věcí, když tam zrovna není nebo i s tím senem je strašně moc práce. Zás na druhou stranu oproti minulosti má v dnešní době skoro každá z těchto žen řidičák a může si někdy i zajet se odreagovat. *Máme například ženské kroužky, že se sejdeme jenom holky a bavíme se nebo něco děláme...vaříme povidla nebo tak, prostě se to víc rekrutuje, že chlapi mají svoje, že pracujou a pak si někde posedí a holky mají zábavu zase spolu...my víc pro ty děti...děláme ten sekáč nebo tyky zdobené perníčky, kdy každý napeče perníčky a pak se sejdeme a děti zdobí...takže to je zase taková ženská práce...jako to kluci tam třeba přijí-*

dou, ale nemotají se do toho, prostě tam sedí. Oni si zase hodně pomáhají na těch brigádách, kdy jedou jednou tam a potom zase jinde...Žena je s dětma, které mají jemnější energii, vytváří domov, zdobí ho, vaří s těma dětma tráví čas a ten muž do tohoto přichází se svojí energií, přichází, aby si odpočinul a už to prostředí ho zjemňuje.“

Tazatel: „Je tedy nějaký rozdíl mezi, jak Vy říkáte pasekáři a lidmi z města v tomto směru?“

Paní Adéla: „Určitě existuje rozdíl, protože oni spolupracují na stejném projektu a lidé ve městě žijou každý sám. Proto jsou partneři (pasekáři), tím, že pracují na jednom díle, jsou nutně víc spolu, jsou provázanější, protože se musí víc dohadovat o tom, jak to udělat, oba jakoby nesou stejnou věc, takže je to intenzivnější. My s mým bývalým mužem jsme si říkali, že jako by jsme byli spolu dvacet let...po těch sedmi letech tady, že jsme byli spolu 24 hodin, on neodjížděl nikam, občas do Prahy, ale podle mě je to potřeba, aby ten muž nebyl pořád doma, protože je to nepřírozený a navíc nás ta péče o zvířata tak nezaměstnávala, stejně jsem to víc dělala já nebo jsme to dělali napůl, ale on neměl jakoby to chlapský žití a že to byl ten problém, něco, co by ho naplňovalo, bavilo...buď by to byla práce nebo nějaký koníček, kdyby šel třeba na procházku nebo něco, co by měl jen on sám pro sebe...myslím, že přirozeně fungující je, když ten chlap ráno odejde a pak přijde...třeba jde jen ven do stodoly...mít své povinnosti...vevnitř domu je to království ženy, ona tu má svou kuchyň, své děti, kde ona vládne a kde by si měl muž přijít odpočinout.“

Tazatel: „Jezdíváte na dovolené?“

Paní Adéla: „*Jezdíváme, ale během roku. My se všichni hodně navštěvujeme...jedna rodina jede na neděli tam...a nebo že víc rodin se sejde nebo že všichni jedeme na nějakou akci, třeba Kumštovní ve Valašských Kloboukách nebo na jarmek nebo tenhle má svatbu a tak jedeme všichni...všechno samozřejmě s dětma...nebo jsme vzali koníčka a kozy a šli jsme s dětma na vandr...jenom pět dnů a měli jsme domluvený spaní po těch chalupách...takže to byly náklady nula...mlíko jsme měli s sebou, protože jsme měli kozy a vlastně byla taková legrace...šly jsme samy holky s dětma...že vlastně ono je složitý někam jet kvůli tomu hospodářství...takže člověk to nemůže opustit, buď jede jeden nebo druhý. Ale jsou i pasekáři, kteří nehospodaří, tak jechci všechny dávat do jedné kategorie...ale zase mají třeba slepice nebo psa, prostě většina lidí má psa v chalupě, takže je problém, co teda...na den se dá odjet, ale na dýl prostě se to prostě musí řešit...buď psa s sebou...nebo*

máme spoustu kamarádů i mimo komunitu...z minulosti nebo příbuzné...takže sem jezdí spousta lidí na dovolenou...a já jedu pryč...ale zase musím volit, kdo například umí dojit kozy.

Třeba nedávno jsme byli v Rumunsku stopem se podívat ještě k tomu původnějšímu, tak to mě láká...a hory...takže hotely a města ne...třeba mě to láká do Jižních Čech, kde má kamarádka faru...takže tam bych se jela podívat...nejezdíme nárazově, ale vícekrát do roka na kratší dobu...jezdíme, jak to jde, kdy je nejmíň práce...a můžem nejvíc v lednu...jenom se krmí, nerodí se ještě mláďata, ty se začínou rodit až v únoru a u toho je dobrý, když je ten domácí...takže v lednu jsme jeli třeba zase na hory...koupila jsem dětem lyže...učíme je i plavat, lyžovat...protože, když děti z města jezdí lyžovat, tak mě přišlo divné, aby neuměly lyžovat, když na těch horách žijou...já lyžovat umím, tak je to snadno můžu naučit...sice jsou to sjezdy, takže platíme za vleky, a to je taky komerční, ale je běžky nebaví...měla jsem ideál, že budeme jezdit na běžky, ale děti na nich pořád padají a nechápou proč pořád někam jdeme...oni prostě neujdou od chalupy tam, kde bychom si dali teplý čaj...bez stopy a závějemí...ty děti prostě nechápou. Oni by se radši koulovali tady před chalupou...tak jsem nakonec přistoupila k těm sjezdkám a myslela jsem si, že k těm běžkám už je blíž...já jsem taky měla takový postup od malička... “

Tazatel: „Řídíte se při pěstování zeleniny nebo chovu ovcí lunárním kalendářem?“

Paní A: „Ne, tak na to já nejsem, vím, že moje kamarádky...ale určitě byste narazila na pasekáře, kteří podle toho fungují, ale ty výsevní dny a tak, ale já na zahrádku nejsem, nejde mi to, schválně se běžte podívat, ale holky pasekářky to umí skvěle, ale já to radši vyměním za maso...to mi jde líp. Ale ony podle toho jedou, že vysévají podle všeho možného, ale já na to nemám kapacitu...ale oni zase nemají zvířata...jedni třeba mají zase obojí, ale jsou na to dva...starají se o zvířátka i o zahradu, ale prostě to pak jde, ale když je člověk na to sám, nedá se obojí dělat...tak ta kamarádka, co má zahrádku, tak její muž zase vyřezává, každý to má jinak. Hodně mají kluci koně, takže věnují koním...není to na maso, ale zase tím orají...“

Tazatel: Místo jste si vybírali pocitově?“

Paní Adéla: „Ano hlavně pocitově. Taky jsme tady měli kamaráda, který se zabýval Fengshui, ale bylo to nereálné. Prostě, když člověk na tom místě žije, může to víc pozorovat a může se přizpůsobit možnostem...člověk na to dlouho hledí a pak mu dojde, proč tady ne-

dáme tohle a tohle. Třeba i ten nábytek, který se našel třeba z kontejnerů nebo co nám kdo dal nebo jsme si to sami udělali. Myslím si, že právě v těch chalupách je útulno právě proto, že by se tam nenašel kus nějakého nového nábytku...neznám pasekáře, který by si jel koupit nový nábytek, ale je to všechno tak jak to je všechno křivé, takže tam nejsou žádné ostré hrany, tak to všechno vzniká...“

Tazatel: „Co říkáte na nízkoenergetické domy?“

Paní Adéla: „Já bych v tom nebydlela ani omylem, neznám motivaci těch lidí, kteří v tom chtějí bydlet, ale je to podivné...hlavně to stojí hodně peněz, a že se to vrátí dalším aeracím moc nevěřím...to je výmysl lidí...já bych se bála, že mi tam něco přestane fungovat nebo mě to tam zamkne...slyšela jsem o tom i nějaký takový zvěsti, že to člověka zamkne, protože dojde elektrika a přestane to fungovat...já tomu nevěřím...nevidím do toho systému, co se tam děje...a jsem s tím bez kontaktu...s tou energií, které je sice levná, ale já si radši přiložím polínko do kamen, které si přinesu z lesa...udělá mi to teplo, uvařím na tom oběd...“

Tazatel: „Váš názor na ekologii?“

Paní Adéla: „Já mám na to svůj názor. Můj vztah je asi ojedinělý. Nemám takové to vzhlížení k tomu životnímu prostředí a k té přírodě. Myslím si, že Pán Bůh má tady s tím nějaký záměry a má dostatečný prostředky na to, aby to řešil...tím nechci zpochybňovat šetrné chování, ale na druhou stranu...já můžu udělat, co je v mých silách pro to...*třídít odpadky, nekupovat si zbytečně moc plastu, nepouštět do země nějakou tu chemii, ale na druhou stranu mám auto, mám mobil, odebírám elektriku...samozřejmě to můžu minimalizovat*...jde mi víc než o ekologii, o zodpovědnost duše...to je pro mě hodně materialistický pohled. Máme tady nějaké poslání a musíme se snažit vnímat jaké a snažit se, abychom to mohli nějak zrealizovat...je to takový dialog s Bohem a promítnout to do tohoto časoprostoru...měla jsem možnost odejít z Prahy a napojit se...nejsou tady rušivé věci...spousta věcí tady dojde...spousta nápadů tady přijde...je tu bohatý svět...je to asi hlavní motivace lidí...“

Tazatel: „Jaká je kultura ve vašem podání?“

Paní Adéla: „Ale jo, taky jsme byli ve městě s dětma v divadle, v kině, ale hlavně jsme zaměřeni na venkovní letní hudební aktivity...nějaké festivaly, kde se dá i přespat...děti tu mají prostor...účastní se akce, ale není to nijak řízené...“

Tazatel: „A nějaké folklorní kroužky...?“

Paní Adéla: „Ale jo, ale taky jsou hodně řízené... spíš to chce víc odreagování než si hlídat kroky, ale třeba to tam dělají hezky...?“

Tazatel: „Připadáte si odcizeni v této době?“

Paní Adéla: „*Ale vůbec ne... hodně se setkáváme s lidma námi podobnýma, ale i v té vesnici nás krásně přijali... sice ze začátku nevěděli, kdo jsme a co tady pohledáváme, ale potom, když viděli, že tady chodíme do obchodu a chováme nějaké ty ovce... tak nás spíš obdivují, že se o něco snažíme...*“

Tazatel: „Dostavují se někdy pochybnosti, zda jste volili správně?“

Paní Adéla: „Jsem tak spokojená a určitě jsem ráda, že jsme tak zvolili, nevím, co by mě víc naplnilo, než tohle...“

Tazatel: Co si myslíte o vymoženostech lidstva?“

Paní Adéla: „Myslím si, že všechno co je, je správné, ale nevím, proč to tak je. Je to asi únik z toho života... jsou to pozlátka tohoto světa, které nás odvádějí od podstaty. Člověk ohluchne k pravému zdroji... tak si to myslím...“

„Ještě co se týká té školky, tak jsme to jednou zkoušeli, kdy jsme si pronajali takovou hospůdku-penzionek za kopcem, kde jsme si pronajímali jednu místnost jedenkrát v týdnu a tam jsme dělali školku, kde jsme se všechny sjeli a trvalo to asi půl roku dokonce, že jsme tam dělaly tu školku, ale byla to pronajatá místnost, museli jsme tam vždycky vozit hračky a byli tam předškoláci, školáci i batolata v jedné místnosti... bylo toho moc... a do toho jsme řešili ještě to jídlo... vždycky někdo navařil jídla, ale bylo to organizačně hodně náročné... pak měl někdo zase třeba další miminko a nemohl už jezdit, třeba s ročním děckem někde v zimě... jsou tady problémem ty vzdálenosti mezi náma. Jsou komunity lidí, kteří jsou blíž k sobě a mají dost dětí a myslím, že se o něco takového pokusí... oni to mají na pěšky k sobě, což je ideální, protože ta žena není vázána na nic, vezme děti a jde... takže pokud jsou všichni zdraví, což je taky otázka, protože ty děti jsou pořád nemocné... jedno soplí... druhý a třetí a tak se maminky v zimě bojí, a tak máme každý je radši v tý svý buňce, protože to je vždycky strašně náročné, když na pasekách dítě onemocní, protože pak od něj další děti onemocní a už se to vleče měsíc... takže každý si to hlídá, takže pokud jsou všichni zdraví, tak se sejdou... a hlavně, jak oni nejsou zvyklí být v těch kolektive, tak ne-

mají ti imunitu, prostě chytí něco hned...když jsou těší, už jsou odolnější...ale co se snažíme teď založit to mateřské centrum, tak to by bylo každý den...přijedou tam kdykoliv každý den, vždycky tam někdo bude...bude tam otevřeno, budou tam hračky...hodně tam budou jezdit pasekáři, ale i jiní lidi a budou se navzájem obohacovat...“

„Ještě jedna myšlenka mě napadla, že se tady *cítím hodně bezpečně vzhledem k situaci ve společnosti, protože je to takové nízkonákladové žití, sice ne nízkonákladový dům, ale já mám vodu samospádem, dřevo mám z lesa, který tam vždycky nějaký bude, elektriku máme pět žárovek, pračku máme i mrazák, ale to všechno se dá zrušit...prostě vím, že bych přežila, kdyby přestali posílat plyn...moc tomu systému nevěřím, jak to funguje...spíš je to zážrak, že to vůbec funguje...tyhle ty inženýrské sítě...to je pro mě španělská vesnice. já radši žiju tak, že vím o zdrojích energie, které беру a vím, jak s nimi nakládat.“*

„Ještě jedna myšlenka, že se mě lidi ptají, jestli se tady nebojím...tak se jich spíš já ptám, jestli nemají strach být závislí baněček, co neví, odkud pochází. Můžu se bát, jestli mě někdo vykrade, ale co by tady ukrad...spíš větší strach mám z toho megalomanu, který nemá ani začátek ani konec...nevíme, co si budujeme kolem sebe...myslím, že je ten systém křehký a lidi to berou jako samozřejmost...a to není vůbec samozřejmost.“

Rodina Bystrých, pan Bedřich a paní Blažena

Tazatel: „Představuji svůj projekt, který se zabývá alternativním způsobem života a kteří si tento způsob dobrovolně zvolili.“

„Jsem na návštěvě v rodině poblíž Janové a budu mluvit s paní Věrkou a panem Pavlem.

Odkud pocházíte, myšleno z vesnice, města, velkoměsta...“

Pan Bedřich: „*Pocházíme oba dva ze Vsetína z města, přičemž já má i pasekářské kořeny, od malička jsem jezdil k dědečkovi na paseky, ale teď už je to součást Vsetína, takže byt městské dítě, trávil jsem volný čas u dědečka na pasekách...*“

Tazatel: „Proč jste si zvolili tento způsob života, kde byl ten zlom?“

Pan Bedřich: „*Nedá se říct zlom, tedy u mě ne, ale jsem vždycky chtěl být na horách, na nějaké farmě nebo na ranči...a v podstatě od studentských let jsme jezdili spolu na vandry...a tak to přirozeně vyplynulo...zjistili jsme, že to ve městě není to pravé ořechové a lety jsme si to akorát potvrzovali. Takže žádný osudový zlom. Takže od dětství jsem k tomu měl vztah, ale žena ne.*“

Paní Blažena: „*Já jsem byla typicky paneláková.*“

Tazatel: „Cítíte se odloučení od lidí?“

Pan Bedřich: „*To není mimo lidi, protože v rámci nějakého životního stylu, který máme...je to životní filozofie, ale nemyslím si, že je to mimo lidi, z našeho pohledu se lidi spíš k této filozofii vracejí a užívají si den tak plně, jak jen to jde, bez toho, že by musel trávit dlouhé dny v kanceláři nebo v autě v autě. Zanechat co nejmenší stopu na Zemi, pokud to jenom trošku jde...a hlavně být co nejméně závislý na systému, který je a který panuje, s tím, že pokud by se dalo nazvat částečně filozofií je to, že si myslíme, že současný stav a běh věcí, je jdoucí k tomu, že civilizace jako taková přestane existovat ve smyslu, jak my jsme zvyklí chápat...že civilizace a lidé vrátí trochu zpátky a začnou dělat věci jinak...a to ne z vlastní vůle, ale z toho, že ten systém selže jak ekonomicky tak z hlediska lidstva a hodnot...a my z toho důvodu jsme zaujali takovou životní filozofií, že je čas na změnu, a to je to, že jde o nezávislost vůči společnosti a systému, protože společnost, podle našeho chápání, lidé v nějaké společnosti není to stejné, co systém v té společnosti...takže proti společnosti a proti lidem to není z naší strany žádné vymezování, žádné odchody od lidí a*

stranění se společnosti lidí...to v žádném případě, ale najít cestu proti systému společnosti, která nás de facto vede k zániku, do záhuby.

Tazatel: „Jak daleko se dá podle vás vrátit stylem života, co se týká využíváním výtobytků současné společnosti...?“

Pan Bedřich: „Lidé dokážou cokoliv...cokoliv dobrého i špatného, ať už se rozhodnou jít kamkoliv, tak tam dojdou...a ta víra každého z nás ve schopnosti se kamkoliv vrátit, je spíš závislá na jeho vlastním chtění...takže jsou lidé, kteří jsou rozhodnutí a mohou svůj život žít bez problémů bez tekoucí vody v koupelně a splachovacího záchodu...a jsou lidé, kteří to zvládnou jen po nějakou dobu...V našem případě nejsme zastánci úplného out...to znamená, že bychom žili bez elektriky nebo že bychom žili v nějakém iglů nebo v zemljance...ale myslíme si, že lidé budou nuceni se více zabývat více regionálními věcmi na místě svého bydliště...budou muset regionálně vyrábět, sdružovat se zpátky, jak se dřív zdržovávalo, budou závislí víc na tom, co se vyrábí v jejich regionu...než na tom, co se děje ve světě, protože globální ekonomika je v podstatě cesta do pekel a je to vidět i na té finanční krizi. Když se rozhodnete, že chcete mít nějaký život...závisí to na tm, co ten člověk chce...všechno je možné...i tady v Čechách...když budete chtít být mimo systém, můžete být mimo systém...prostě z toho systému zmizíte a nebudete využívat žádných věcí...to už je to krajní...a nebo platit sociální a zdravotní, vydělám si na to příležitostnými pracemi, udělám si živnosták a budu dělat různé práce nebudu tak úplně součástí systému, nebudu se honit, nebudu zajímavý pro ekonomiku, protože nebudu spotřebovávat, ale budu se participovat na systému a budu mu něco dávat nebo se úplně odstříhnete...“

Tazatel: „...a Vy chodíte oba do práce?“

Pan Bedřich: „V současné chvíli je to tak, že chodíme oba do práce, ale s přestávkami...někdy jsem zaměstnaný já a někdy manželka...čas od času jsme zaměstnaní oba dva...záleží na tom, kam se zrovna vnitřně dostaneme...když máme vnitřní pocit, že je lepší zůstat doma a dělat věci jinak, ale stejně veškeré naše snažení je směřováno tak, abychom zůstali tady. To znamená, že ať už máme jakékoliv plány...“

Tazatel: „Takže se neřídíte tak rozumem, jako pocity?“

Pan Bedřich: „Ano, ale zase *nej*smo ti, kteří, když to přeženu, by žili jako zálesáci někde v divočině a měli děti a přitom neměli vodu a žili by ve srubu, děti by neměli kroužky a mysleli si, že je nepotřebujou a všechno co potřebujou jim dám já a příroda...tak to je špatná cesta, v podstatě by si děti měli jednou vybrat jakou cestou nebo necestou by chtěli jít...no a my se k co nejmenší závislosti na systému propracováváme postupně...“

Tazatel: „Co pro Vás znamená duchovno...?“

Pan Bedřich: „Tak co se týká duchovna, dá se to říct i tak, že už když přemýšlíte nad tím co chcete, co potřebujete...to znamená já chci...já potřebuji...viděl jsem to u souseda, tak to taky musím mít...tak už v té chvíli se už dopouštíte duchovní práce...ale abych to řekl jinak...v našem případě není duchovno primární důvod...to znamená, že jsem se rozhodl pro víru v cokoliv, že jsem se stal příslušníkem nějaké církve či hnutí a od toho se odvíjí moje konání...je tedy naší součástí, ale není primárním důvodem...“

Tazatel: „Takže podle Vás lidstvo nedopadne úplně nejlíp v budoucnosti?“

Pan Bedřich: „Záleží na tom, co myslíte, že nedopadne úplně nejlíp...já to vysvětlím, jak to myslím. To, že cesta lidí existuje na nějaké křižovatce vývoje si uvědomují jak lidé duchovní z různých církví, tak různí ekonomové nebo jak bych to nazval věštcí budoucnosti, ale už se neshodují v tom, kam to lidstvo dojde, ale pravdu nemá ani jeden, protože záleží jenom na nás, je tam v tom spousta neznámých a souhlasíme se spoustou „chytřejších“ než jsme my, že lidská společnost je tak nastavena, že musí dojít ke změně ať už je ta změna jakákoliv, tak bude pro lidstvo pozitivní, protože ho někam posune, i kdyby to mělo vypadat jako krok zpátky, teď stělu, třeba do středověku, kdy spousta tzv. výtěžků zmizí, ale že nás někam posune, kamkoliv...je to dobré pro vývoj lidstva...takže konec pro lidstvo není ten správný název...konec pro etapu ano. Vemte si, na čem jsme jako lidstvo všeobecně závislí, dokonce i ty rozvojové a chudé státy...jsme závislí na dotaci zdrojů, ty zdroje nejsou neomezené, ubývá jich, když už je máme, musíme je dolovat ze stále větších hloubek za větší náklady...ať už je to ropa nebo nerostné suroviny, jídlo pro lidi, takže množství půdy, kterou lze obdělávat se nezvětšuje, ale zmenšuje. Nejenom, že se půda ničí naší činností, našim životem, ale my jí ještě ubíráme...stavíme nové dálnice, asfaltujeme, stavíme nové nákupní střediska, nové továrny a tak dál a je samozřejmě spousta možností jak to zpomalit nebo jak to změnit, lidstvo bude nucené se změnit, a to dost podstatně protože nejenom, že žijeme ze zdrojů, ale my je neobnovujeme, a to teď nemá nic společného

s obnovitelným životem, který prezentují politici, ekonomové a podobně, všichni vlastně žijeme na dluh, a to i lidé z nejmenších nebo nejchudších států.“

Tazatel: „Nebylo by vhodnější v dnešním přetechnizovaném světě se věnovat více sociální sféře než neustálému vynalézání nových technických vymožeností?“

Pan Bedřich: „Vývoj vědy jde mílovými kroky kupředu a my poznáváme spoustu nových věcí v oborech, které normálnímu člověku nejsou přijatelné a dokonce i ten člověk, který v tom daném oboru nejlepší není schopen tu věc aplikovat, protože nemá ty znalosti mimo, ale co hlavně...my máme daleko horší starosti, a to jestli budeme schopni uživit přibývající počet lidí, když zdroje mizí a naše schopnost se uživit mimo supermarket mimo zaměstnání, tak to mizí. Vemte si, že jsou staříčci, kteří o spoustu svých znalostí přišli, a to jaké máme znalosti my, abychom mohli jít do lesa a když ne se najíst dosytnosti, tak jen najít potravu...kolik z nás zná jedlé byliny, kolik z nás je schopno si cokoliv vyrobit rukama a vyrobit to za něco jiného, co dokáže vyrobit jiný...“

Tazatel: „Takže Vám jde o tu soběstačnost, aby za jakýchkoliv podmínek existovat.“

Pan Bedřich: „Systém výuky a celý systém společnosti, jak je organizován z nás činí čím dál tím méně schopné lidi se o sebe postarat a lidi spoléhají na to, že se o nás systém postará, ale nepostará se, protože už teď je hodně nabouraný. Říkala jste, že vývoj jde stále dopředu, ale já nevím...auto je tady už jak dlouho...“

Tazatel: „Co vy a přírodní léčení, vidím tady viset bylinky...?“

Pan Bedřich: „*U nás na prvním místě je etikoterapie a bylinky a zdravá výživa jsou na druhém místě, První je čistota myšlení a konání, protože my si myslíme, že nemoc je tady jako určitý korektor Vašeho chování a vývoje.*“

Pan Bedřich: „To, že Vás bolí hlava nebo cokoli Vás bolí, tak ta bolest je signální kontrolka, že je něco špatně. Když půjdeme k normálnímu doktorovi, nic proti nim, ale změří nám jenom tlak teplotu a řekne nám, že máme angínu a předepíše nám lék a srazí tepotu. Etikoterapie pracuje s tím, že máme nějaký důvod, není to jenom o bacilu, ale v myšlení a jestliže je někdo naladěn špatně, proti čemukoliv, proti určitým lidem...potkáváme-li lidi a máme proti nim něco...jsme plni nenávisti nebo nejsou vyřešené vztahy v nejbližším okolí, tak se to na nás podepíše a něco přestane fungovat...ať už je to myšlení, žaludek...člověk je vystresovaný, a to co to spouští, tak to jsou právě myšlenky...“

Pan Bedřich: „Je to o jednotě těla a ducha, pokud ta jednota, tak je člověk celistvý. Pro člověka je stejně jedovaté pracovat v chemičce s jedy a vystavovat negativním vlastnostem ducha...Nedá se jednotě dobrat jen meditací nebo jen bylinkovými čaji, zdravě se stravovat domácími výrobky, ale je komplexnost a rovnováha, ale není to duchovní směr, ale spíš řeší vzniklý problém...je to určité nazírání na nemoc a její léčba. Na nemoc pohlížíme buď jako na ohrožení nebo vítanou situaci, která člověka posune někam dál, zjistit z čeho pramení, jestli ze stresu nebo třeba z toho, že pracuju na určitém místě a to místo mi nevyhovuje, člověk je tam nešťastný a pak to posune dopředu tím, že dá výpověď a tím si uvědomil, že nastal čas na změnu...pokud se člověk dostane do rovnováhy, přijdou šance a člověk je schopný je rozeznávat, protože není vystresován, lidi se už nezdají ustrašení a tak může potkat člověka, kterého by předtím nepotkal, protože dělá zajímavou činnost a nabídne mu práci a tak může dělat něco podobného, ale pokud je člověk nešťastný, tak si ho ani nevšimne.“

Tazatel: „Jaký má vliv na Vás toto klidné prostředí, kde žijete?“

Pan Bedřich: „Je pravda, že klidné prostředí, vždycky kladně působí na člověka...jak jednáte, myslíte a je to pomocná záležitost, není to, co Vás někam dostane, když nebude chtít člověk uvnitř, to prostředí ho nikam nedostane...“

Tazatel: „Dokázali jste tedy tak žít harmonicky i ve městě?“

Pan Bedřich: „Jsou takoví lidi, kteří žijí ve městě, a přesto jdou duchovní cestou, protože jsou zase třeba víc napojeni na kulturní dění, hrají v různých kapelách, malují a potřebují větší sociální kontakt s lidmi. To, že někdo na samotě nebo na polosamotě chová zvířata a sbírá bylinky je jedna část, ale lidé ve městě mohou dělat to samé a pokud chtějí zdravé potraviny nebo se rozhodnou něco dělat s půdou, tak není nic jednoduššího než si koupit pozemky a společně s dalšími lidmi si založí nějaké společné družstvo lidí, kteří na těch pozemcích spolu ruku v ruce pracují a nemají z toho sice žádný finanční příjem, ale mají z toho společné potraviny. Takže tak zvané družstva jsou možné a je úplně jedno, kde žijete...“

Tazatel: „Myslíte, že zde tedy hraje důležitou roli intuice?“

Pan Bedřich: „Všichni nasloucháme své intuici, abychom mohli dělat správné kroky a když se nám zdá, že jsme si z nějakého důvodu ublížili z nějakého důvodu nebo něco se nám stalo, tak obvykle po čase poznáme, že nás to posunulo někam dál a vlastně ten problém, že nebyl problém, ale jsme tam, kde jsme měli být.“

Tazatel: „Takže když si někdo plánuje, že si za pět let koupí auto...?“

Pan Bedřich: „Tak tato otázka je zpracována v mnoha náboženstvích, kde se říká, že má žít tady a teď...co je minulost, to je pryč a co je v předu, nevíme...Lidi si plánují spoustu věcí...co si koupí, kam pojedou na dovolenou nebo kam nepojedou na dovolenou, ale taky může přijít zklamání, že nepostoupili v práci a na tu dovolenou se nedostali tam, kam chtěli. Plánují si spoustu věcí a pak zjistí, že ty děti, které s nimi žijí, tak nevědí, co je trápí, protože je jenom potkávají...celá rodina se jen potkává...ať už je to v bytě nebo doma...i na té dovolené jsou vlastně jen sami za sebe. My se snažíme ten den vnímat v maximálně možné míře a učíme tomu i naše děti, ne vždycky se nám to daří...*ale ještě bych řekl, že nám tady jezdí spousta kamarádů ze samot a neznamena to, že když ta rodina žije sama pro sebe, že žije uzavřeně...existují ještě větší samoty nebo polosamoty, někteří nejezdí do práce a přesto jsou mezi lidma stále, mají tam stále plno...a říkají, že tento víkend by nikdo nemusel přijet.* Takže pokud se někdo rozhodne pro jakýkoliv způsob tohoto života mimo město, tak nepřináší automaticky, že by musel žít osamoceně, člověk může být osamocený uprostřed davu...“

Tazatel: „Jaký máte postoj k ochraně přírody?“

Pan Bedřich: „Prakticky nejsme v žádném sdružení ochránců přírody, ale snažíme se žít co nejlehčeji, to znamená, že pokud chceme koupit nějakou věc, tak ji kupujeme opravdu až tehdy, když ji potřebujeme, snažíme se věci opravovat, pokud to jenom trošku jde, ale v současné době je stav věcí takový, že už když je kupujete, tak obsahují nějaké udělátko, aby se to pokazilo, ale je spousta věcí, které se opravit dají a ty si pak opravím a snažíme si kupovat věci, které jdou opravit. *Co se týká recyklace, tak recyklujeme, ale hlavně se snažíme kupovat věci tak, abychom recyklovali co nejméně, snažíme se nekupovat igelitové tašky a máme své ušité...to jsou takové drobnosti...auto nemáme, pouze momentálně firmní...ekologické prášky používáme a máme kořenovou čistírnu, takže ta by brzy skončila používáním klasických prášků na praní, nevydržela by dlouhodobé zatížení, ale neděláme*

nic tak zvláštního, co by nemohl dělat každý. My to nebereme jako omezování a neděláme z toho žádné hrdinství...“

Tazatel: „Věděli byste Vaši ekostopu?“

Pan Bedřich: „Je to 2,4. V současné době nám hodně bere doprava, ale to bychom pak museli zvolit koně a místo práce ve městě bychom měli tady hospodářství...“

Tazatel: „Jaký máte názor na nízko energetické domy?“

Pan Bedřich: „Myšlenka, co nejmenší energetické náročnosti je dobrá potud, pokud řeknete, že Vám stačí na život 50 m² pro čtyř člennou rodinu, nebudu stavět velké domy, bazény nebo velké pozemky, kde budu jezdit s velkou sekačkou...ale co se týká těch eko domů, dělá se z toho velký humbuk a velký kšeft a už přestáváme vnímat tu výrobu, čímž se ekologičnost toho domu ztrácí, protože už nikdo nepočítá kolik je potřeba toho materiálu a z čeho se vyrábí a kolik energie je nutné, aby byl ten nízko energetický materiál vyroben a kolik energie stojí jeho údržba a potom taky, jak se tomu člověku v něm žije...myslím si, že je to zneužívání samotné dobré myšlenky mít co nejméně náročný dům, začalo to tím, že ten dům by neměl spotřebovávat příliš mnoho vody a elektřiny. A kdyby opravdu chtěl někdo ekologicky přemýšlet, tak by se museli lidé snažit třeba i do paneláků montovat nespachovací záchody, které by odpad zkompostovávaly a vozit to na pole...a pak teprve by se dalo uvažovat o nízko energetickém bydlení...“

Tazatel: „Používáte lunární kalendář při pěstování vaší zeleniny nebo chovu zvířat?“

Pan Bedřich: „*Ano využíváme těchto věcí, protože to má vliv na lidskou pohodu, protože se mění spousta věcí, a když naši staříčci chtěli mít dřevo na dům a chtěli, aby jim vydrželo, tak pokáceli dřevo jednak určitého typu a v určité fázi měsíce, aby byli, co nejmenší léta a co nejužší a tím byla nižší nasákavost vody a tím větší odolnost a to dnes dělá pár lidí. Dřív lidi ze dřeva dělali cokoli a ty domy stály roky a roky bez jakýchkoliv konzervací a byly odolné i proti vodě. Vyhledáváme tyto informace, protože mají svůj význam, funguje to.*“

Tazatel: „Jaký je Váš společenský život a žijí Vaši známí stejným způsobem?“

Pan Bedřich: „*Ano máme spoustu známých i známých se kterými se nestýkáme úplně pravidelně, ale nejsou to většinou známí žijící tak jako my, nicméně je kolem i dost těchto lidí, ale i stejného smýšlení, ale náš okruh známých je daleko bohatší, různorodější...nevidí*

třeba spoustu věcí tak jako my, ve spoustě věcí se neliší od lidí průměrného životního stylu, ale to není důležité. Je důležité to, aby spolu dokázali být vedle sebe.“

Tazatel: „Dochází ve Vašem stylu života k tradičnímu uspořádání například domácích prací mezi mužem a ženou?“

Pan Bedřich: „Jestliže rodina bude takhle zaměřena, určitě se žena bude snažit starat se více o rodinu, než sekat dřevo...jsme tak uzpůsobeni přírodou...ne, že by žena nedokázala uřezat kus větve a odtáhnout ji nebo pokácet strom, vzít motorovou pilu nebo sekeru a ukázat, že to dokáže, ale proč by to dělala. To znamená, že život, který žije naše rodina, dává příležitost k opětovnému rozdělení funkcí muže a ženy, tato situace tomu i nevědomě nahrává. Třeba žena bude sbírat bylinky a starat se o zahradu a to dřevo vždycky musí nasbírat muž nebo kameny na postavení zídky, takže to nahrává tomu rozdělení, ať už chcete nebo nechcete. To však neznamená, že by se žena nemohla věnovat různým činnostem, kterými třeba přinese do rodiny víc finančních prostředků než muž, i když dělá třeba internetový obchod nebo manažerku nějakého občanského sdružení nebo místní nadaci, tak nejde o nějaké historické hodnoty, ale je pravdou, že jakmile jste někde takhle dál na odděleném místě, tak to místo samo vás k tomu směřuje, takže se ti lidé tam dostávají sami, ale není to tak, že když se odstěhujete na samotu, stanete se přívěskem manžela, podrobovat se mu a být ženou v domácnosti...k tomu to místo nevede...“

Tazatel: „Vy a výchova Vašich dětí.“

Paní Blažena: „Tak oni jsou tím ovlivněni...“

Pan Bedřich: „*Tak když dítě od malička nebo od mládí žije v takovém prostředí, tak se učí samostatnosti a více čelit běžným životním problémům, to je jedna věc, ale kam půjdou, až dospějí, je na nich...toto místo jim dává možnost, si myslím, se více připravit na život jako takový, ne ve smyslu nějaké specializace, ale vyřešit problémy a pomoci si v jakékoliv situaci...to si myslím já...“*

Paní Blažena: „Já si myslím, že je důležité jim to nezprotivit, tento život...vyjít jim na půl cesty vstříc...tak jako jsme nechtěli počítač, ale počítač, prostě jako úlitba Bohu našim dětem přišel do rodiny...“

Pan Bedřich: „...ale co nemáme, tak to je televize...než jsme měli počítač, byla zde televize napojená na DVD, pouze na přehrání nějakého filmu, aby přece jen nebyli odtrženi od civilizace, protože pak by se jezdily dívat ke kamarádovi, nepouštělo se jim kde co, byla tu určitá cenzura...pak přišel počítač, nekoupili jsme ho my, ale babička...ale nenutíme

děti, aby se staly oběťmi naší cesty...k té cestě si musí dospět sami...ať je jakákoliv...my jim ukazuje, jak žijeme my, ať mají nějaký příklad, ale kam půjdou...to my neřešíme, to je jejich cesta...“

Tazatel: „ Máte nějakou myšlenku na závěr?“

Pan Bedřich: „Tak myslím, že bylo řečeno všechno...není jisté, že když byste tady přišla za pět let, jestli tady budeme bydlet, ale tím nechci říct, že bychom jezdili na zahraniční dovolené nebo, že by tady stály čtyři auta, ale budeme třeba někde na lodi někde na pobřeží, ale neomezovat se nějakým dogmatem.“

Rodina Celých, pan Cyril a paní Cecílie

Rodina Dudíkova, pan Daniel a paní Dana

Rozhovor ze dne 7. 10. 2009

Rozhovor s oběma rodinami, byl pořízen společně v domě rodiny Dudíkovy, kde jsme se neplánovaně všichni sešli. Původně měly být rozhovory pořízeny u každé z rodin zvlášť. Úvodem jsem představila oběma rodinám svůj projekt a dotázala se na souhlas se záznamem rozhovoru na diktafon. Obě rodiny projevily souhlas.

Tazatel: „Takže sedím tady se dvěma rodinami, takže jedna rodina se jmenuje Celých a druhá rodina jsou Dudíkova, takže potom, jak bude ten rozhovor probíhat tak budu střídat rodinu Celých, vždycky první otázka a pak rodinu Dudíkovu..., nacházíme se ve Střelné.

Tazatel: „Já jsem se chtěla zeptat, co Vás vedlo třeba k tomu, že jste se tady rozhodli žít? Jak jsem slyšela předem od rodiny Celých, Ti tu vyrůstali jako děti, takže proč jste se neodstěhovali třeba na vesnici nebo teda do města, jestli Vám to tady sedí, že jste zde od dětství...?“

Paní Cecílie: „*Tak asi je to tím, že jsme tady od dětství, určitě, že jsme tady vyrůstali, tak bychom ani nikde jinde žít nechtěli, určitě ne ve městě. Jezdili jsme do školy, kde jsme ve městě žili nějaký čas, ale prostě jsme to tak cítili, že je nám tady dobře a prostě, že máme rádi klid a příroda nám dává prostě všechno, co potřebujeme a potřebujeme i lidi kolem sebe, ale ty máme, ale jsme rádi spíš, když přijdou oni k nám nebo je můžeme navštívit nebo se setkávat někde...kde ten život je jako takový...skočím do řeči...člověk si vždycky ty svoje lidi najde...“*

Tazatel: „Chtěla jsem se zeptat jestli pocházíte z města...“

Paní Dana: „*Já pocházím z města no a pak jsem žila ve městě, dokonce v Hradci Králové nějakou dobu a tam se to nějak navršilo...tam už jsem nemohla žít delší dobu než rok a utekla jsem na samotu do Orlických hor a pak jsme se odstěhovali sem na Valašsko a to jsme se odstěhovali ještě do větší divočiny, než jsme byli v Orlických horách, odešli jsme za přírodou, klidem a ...“*

Tazatel: „A co byl ten zlom...? ...to se asi nebudu ptát...?“

Pan Daniel: „U mě to bylo asi hledání cesty k Pánu Bohu a nějak jsem to víc cítila spíš v té přírodě to navázání, ale ani jsem se tělesně tam (ve městě necítila dobře) a do přírody jsme jezdili na výlety...“

Tazatel: „Takže vy jste žili na vesnici, ale oni asi žijí takový „normální“ život?“

Paní Cecílie: „No tak moji rodiče pochází od Brna, matka z menšího města a otec z malé vesnice a tak jak to bylo tehdy, dostal tady práci přidělenou (lesák), takže se sem přistěhovali do té barabizny a časem si našli byt, ale tatínek se časem odstěhoval a teď bydlí na samotě pod Lysou horou.“

Tazatel: „Vy si asi nepřipadáte odcizení?“

Pan Cyril: „Určitě ne, my jsme tady spokojenější, víc se realizujeme než dřív ...takže asi naopak...“

Pan Cyril: „Tam se kolikrát řeší problémy a konflikty jeden mezi druhým a spíš ta vztahy jsou takový...a my prostě neděláme žádný techtle mechtle...“

Tazatel: „Nakolik potřebujete výtobytky této doby a nakolik se dá vrátit do minulosti?“

Pan Daniel: „Myslím, že to spojujeme až dost...mobily...že jo..., protože jsou děti. Kdybychom neměli děti, žijeme na Fatře v salaších...tady ten systém nás tady drží, jako, že musíme s ním být nějak navázání s tou civilizací...začíná to školstvím...a tím vším, já jsem na pasekách jen proto, jinak bych byl úplně v horách...“

Pan Cyril: „Máme auto, pračku a tak...“

Pan Daniel: „Ale kdyby ty věci nebyly, byl bych rád.“

Pan Cyril: „Myslím si, že bychom byli první, komu to nebude vadit...“

Tazatel: „Používáte ekologické prostředky?“

Pan Daniel: „A to zas jo, ten humus ...to člověk nechce.“

Pan Cyril: „Nejsou tady čističky a člověk si to tady přece neotráví, bereme to v pohodě, ale zase všeho s mírou.“

Tazatel: „Ptám se ohledně ekostopy?“

Pan Cyril: „*Tak my to máme tak, že jsme nikdy nebyli na dovolené letadlem, to fakt nestojí za to...to radši budu rok jezdit autem, než jedenkrát letadlem na dovolenou. Myslím, že v těchhle ekologických aktivitách máme jasno.*“

Pan Daniel: „Určitě nejsme ti, kdo to tady zachrání.“

Paní Cecílie: „Ale zase děláme věci co nejvíc v pohodě...“

Tazatel: „A co děti, půjdou ve vašich stopách?“

Paní Dana a pan Daniel: „Těžko říct...?“

Pan Daniel: „*Myslím si, že se to na nich určitě odrazí, znám děti pasekářů jsou starší a jako je to prostě v nich...*“

Pan Cyril: „Mám teorii, že každá další generace by chtěla prostě opačně natruc rodičů...“

Pan Daniel: „To určitě, ale pak nastane třeba 18 rok a prostě nemáš proč trucovat ...“

Pan Cyril: „Pak třeba ve třiceti pochopíš, o co tam šlo, tou výchovou a tím vzorem a...“

Paní Cecílie: „To nemusí být až tak pozdě...ale jak který, ale jak který ...ale ten základ se dřív nebo pozděj...“

Tazatel: „Kam si myslíte, že by měl směřovat pokrok lidí?“

Pan Daniel: Teďka jsou peníze, že jo...peníze, moc, sláva...a takové věci...

Tazatel: Ale člověk přemýšlí, kde to může skončit... jestli lidi budou vysazovat stromky vedle betonu a kdo bude sadit, bude in...?“

Pan Daniel: „...no jo, ale zas to bude v rámci módy...ale cítit srdce...i láska se vytrácí.“

Pan Cyril: „Skončí to velkým třeskem ... a bude klid...“

Pan Daniel: „Lidem kdyby došla nafta a tydle věci, tak se asi zblázní.“

Paní Cecílie: „Mě to zatím připadá jako taková postupná sebedestrukce, co se teďka děje, už i tady se to děje...kácí se stromy ve velkém a nelogicky, nesmyslně, které nikomu nepřekáží...staleté...nádherné stromy...všechno se vykácuje...těm lidem to nedochází, podle mě, že nebudou mít, co dýchat...lidi se buď jako udusí nebo přijde něco takového...“

Pan Daniel: „Příroda už dneska skoro nikoho nezajímá.“

Tazatel: „Chtěla jsem se zeptat, jestli se zabýváte nějakou mystikou?“

Pan Cyril: „To se musíš asi zeptat každého z nás zvlášť.“

Paní Cecílie: „*Já určitě jsem věřící člověk a...Pán Bůh mi dává každý den sílu, určitě, abych zvládla to všechno...a taky, že žijem, tak jak žijem, tak si myslím, že jsme si blíž a dokážu všechno zvládat...“*

Paní Dana: „*Tak pro mě je taky víra v Pána Boha je na prvním místě v životě a od toho se odbíjí všechny činnosti...je to vlastně osobní záležitost, takové pocity...ale jako víra je na prvním místě v životě.“*

Pan Daniel: „*Pro mě je Bůh úplně všechno...víra uzdravuje určitě a přírody uzdravuje...“*

Pan Cyril: „*Tak já to mám tak, že jsem křesťan praktikující, chodím do kostela, ale mám svoje...jsem pro církev reformovanou, církev sloužící a chudou, jak se říká...mám své slovenské kořeny...pro mě je Bůh v měsíci ...ve slunku...ve větru...já mám chrám venku...“*

Tazatel: „A ještě...když něco chováte, pěstujete...řídíte se třeba podle úplňku?“

Pan Cyril: „*Podle mě, to co sázíme a sklízíme a ten vliv uznávám.“*

Pan Daniel: „*Skáče to jako...(růst rostlin)...viditelně, to nedá ani...to ani není mystika...to je vidět.“*

Paní Dana: „*Člověk, když žije v přírodě, tak všechno víc a víc cítí...“*

Tazatel: „Kam, podle Vás spěje pokrok lidstva, zvědavost lidí?“

Pan Daniel: „*Zvědaví by mohli být, ale převládá v poslední době materialismus. Prokládat materialismus s duchovnem nelze vyloučit, ale chce to zlatou střední cestu.“*

Pan Daniel: „*Zvědavost je náhodou výborná vlastnost i ty vynálezy, ale když člověk chce jen zneužít a vyždímat a zničit...“*

Paní Cecílie: „*Tak jako pro svoje blaho dokážou zničit všechno kolem sebe, čímž si podkopávají sami sobě nohy a nedohlédnou na to, že to všechno je špatně...protože oni dneska nemají čas...nikdo na nic nemá čas, všechno je rychlé, všechno musí jít rychle dopředu...nikdo nemá čas se zastavit ...“*

Pan Daniel: „*Uvažují materialisticky...nemají čas...kdyby měli...museli by začít přemýšlet... a to se nikomu nechce.“*

Tazatel: „... a nebo mají strach přemýšlet...?“

Pan Daniel: „Ano...*to pak vylezaj, věci ze kterých mají strach a to je pak boj...celý život.*“

Tazatel: „Čeho by se měla týkat práce?“

Pan Daniel: „Když pracovat, tak na políčku...pro rodinu, pro děti...tvořit, aby člověk vyráběl nějaké věci, co by mohl prodat...ta tvořivost ve fabrice neexistuje...“

Tazatel: „Vám nechybí život jako je ve městě, tam je hodně rozmařilosti...?“

Pan Daniel: „*Taky máme své rozmařilosti, ale snažíme se držet na uzdě, snažíme se o nich přemýšlet.*“

Pan Cyril: „*Tak třeba, když si chceš něco koupit, zeptáš se, potřebuju to? Takže když si to vyložíš takhle a i když na to máš, zjistíš, že nic nepotřebuješ...*“

Paní Dana: „Kdyby nás vlastně nechali bejt, nechali žít si přirozeně, tak člověk by se zpomalil, ale tím, že jsme napojeni na ten systém, tak prostě taky musíme bejt rychlí, takže musíme využívat tyhle všechny věci, takže já bych se beze všeho taky ráda obešla, ale musíme elektriku platit, jsme do toho zapojeni, ale nechceme, ale nevíme, jak by se člověk z toho mohl vyvlíknout ven...“

Pan Daniel: „Platíme sociální a zdravotní, ale já po nich taky nebudu nic chtít...“

Paní Dana: Když jsou třeba bez dětí, tak se to třeba ještě nějak dá...“

Pan Cyril: „*My třeba abychom si mohli splnit svůj sen, tak jsme se museli zadlužit na domeček, který máme postavený nový (dřevěnice), tím pádem máme svázané ruce a jsme ot-
roci. Musíme to tady splácet a takové to samo spotřebitelství, že bysme nic nepotřebovali, je zatím nereálné, protože tě to stále nutí něco platit.*“

Pan Daniel: „Ale kdybys nemusel nic splácet.“

Tazatel: „Brali byste nějakou „alternativní školku-školu?“

Pan Daniel: „To určitě...*Třeba jsem slyšel, že v Norsku se měsíc učí dějepis...nebo něco, aby to mělo smysl, jako třeba když někdo má vlohy na malování nebo na matyku, tak ho prostě v tom podporují, ale tyhle kouskovité informace...z nich dneska nikdo neví nic.*“

Tazatel: „Možná těm dětem i víc vysvětlovat ekologii-chování...?“

Paní Cecílie: „Hlavně by měli být víc venku...“

Pan Daniel: „Přesně tak...*venku svítí sluníčko a oni si křiví páteře...a učí se něco, co se vlastně ani pořádně naučit nedá. Dál koho co baví, tak si zjistí cokoliv.*“

Paní Cecílie: „Ve škole drží děti vyloženě jen kolektiv, to, že tam jsou ty děti.“

Tazatel: „A Vaše děti, i když jsou ještě malé, mají třeba jiný názory než ostatní děti?“

Paní Dana: „Ano, oni už pocíťují rozdíl v tom, že žijeme jinak.“

Tazatel: „Máte televizi?“

Paní Cecílie: „*Televizi nemáme, ale máme počítač, který jsem potřebovala kvůli škole. Ale, že bysme ho nějak potřebovali, to ne. Já ho teď používám samozřejmě kvůli obchodu, ale já teda jinak nesleduju vůbec nic...zprávy ani žádné informace, to zatíží akorát hlavu a tím, jak pořád čumí na tu bednu přestávají žít svůj život...furt nějaké příběhy... a zapomínají na to, že oni někde jsou, na nějakém místě.*“

Pan Daniel: „Lidi žijí příběhy v seriálech...po roce jsem se viděl s kamarádem a mohli jsme se bavit, až seriál skončil...úplně ukázka toho, jaký je to ďábelský vynález...ale jsou hezký filmy, televize není špatná, ale...“

Paní Dana: „Lidi hodně dávají na ty informace a pak přestávají používat svůj vlastní rozum, nechávají se manipulovat a jdou stádovitě za nějakým nesmyslem.“

Pan Daniel: „Jejich Bůh je televize...asi tak bych to řekl, co oni tam řeknou, to je pravda...“

Nádherný zážitek byl jít pěšky ze samoty, kde bydlí vaši kamarádi...“

Pan Cyril: „Ti už se přestěhovali a místo nich bydlí jiní, ale Ti neodejdou. Oni to přitom mají jen na dva roky na zkoušku, říkali si, jestli umí žít na samotě a já jim na to, že za dva roky budou hledat ještě větší samotu.“

Paní Dana: „Akorát ta škola to pak všechno skrouhne...“

Paní Cecílie: „Ale je to škoda, ta škola by šla udělat dobře, aby byla v pohodě a pro děti by byla přínosná, ale tím stylem jakým je to teď...“

Tazatel: „Jen ten první stupeň...nebo celá základní škola?“

Pan Daniel: „Ale celá základka, například chemie, ta absolutně nikoho nebaví, a když někdo chce jít na tu chemii, tak na ní půjde a dozví se takových věcí, které na základce je“

nikdo nenaučí...když je to baví naučí se cokoliv...internet...škola je omezení ducha, příprava na fabriku...“

Paní Dana: „Dnes mají děčka ve škole odpolední...to mě přijde úplně celé jako nesmysl...“

Paní Cecílie: „*Já jsem pracovala tři roky ve škole, ale musela jsem odejít, to se psychicky nedalo, tak šílený tlak z vedení a z kolektivu učitelů, že se to fakt nedá zvládnout. To je tak zajatá věc, která takto funguje, a přesto nejede vlak, věci, které bys chtěla udělat jinak, tak jsi prostě za idiota nebo prostě ti to vyloženě zakážou. S dětma se nesmí učit chodit ven, prostě nesmí...jak je něco můžu naučit venku, úplně nesmysly, které člověka naštvou a jinak nic a je to hrozná škoda, protože člověk by s tím chtěl něco udělat, ale v té škole i kdyby bylo pět lidí, kteří to myslí stejně, ale patnáct lidí, kteří jsou tam dvacet let a rozumí tomu samozřejmě nejlíp...tak s tím neudělá těch pět lidí nic...já nevím, co by se muselo stát, aby to bylo jinak.*“

Pan Daniel: „Ale i těm rodičům to asi tak vyhovuje...“

Tazatel: „A co říkáte na komerční dovolené v zahraničí...?“

Pan Daniel: „Já bych se podíval kdykoliv kamkoliv, ale určitě ne v autobuse...to musí být dobrodružství...ale autobusem ne...mačkat se někde s lidma u moře...“

Pan Cyril: „*Tak my si dovolenkujeme v horách, sbalíme bágle a jdeme do hor, kde nikdo není.*“

Pan Daniel: „...takový ten starý model...televize, práce...prostě žádné vybočení...není v tom nic, co by člověk neviděl tisíckrát, milionkrát jinde...pak ten životopis se dá napsat na jednu stránku.“

Pan Cyril: „...ty dovolené jsou tady ještě nic moc...“

Tazatel: „...takže vy se sem vlastně vracíte do civilizace...?“

Pan Cyril: „V podstatě ano...“

Pan Daniel: „Sbalíme bágle a jdeme do světa, tam, kde nikdo není.“

Pan Daniel: „*Když už do světa, tak stopem nebo nějak levně...kempy jsou moc drahé...jsou, jakože levné, ale nejlevnější je bez kempu...to si koupím radši pár piv a jedu dál...*“

Tazatel: „Ještě jsem se chtěla zeptat, co pro Vás znamenají peníze.“

Paní Cecílie: „Kdyby nebyly, tak bysme byli úplně nejradši...“

Pan Cyril: „Je to zlaté tele, které...už Bible je proti tomu...hlavně se nemodlete k penězům tzn. teleti zlatému...“

Pan Daniel: „Ještě se tomu říká zelený zlatý kuličky...pak se ničí krajina a všechno...a pak se ztrácí láska...je v tom velká souvislost.“

Pan Daniel: „Peníze, to jako ta televize...“

Tazatel: „Jaký máte vztah k místu, kde žijete, k věcem, které máte kolem sebe?“

Pan Cyril: „*My jsme se uvázali domečkem, stavěním domečku, mysleli jsme si, že je všechno v pohodě, jak má být, ale asi bysme to vyměnili za tu svobodu bez těch peněz...bez těch splátek...takže tak zas na tom nelpíme i když jsme si to všechno postavili, takže nelpíme na tom tak, že kdyby byla možnost, šli bysme na pěknější místočko ... (smích)...takže i když jsme začali prvním šutrem až do konce, tak bysme dokázali jít pryč.*“

Tazatel: „Takže jde Vám především o takovou pohodu, vnitřní pohodu...“

Paní Cecílie: „...určitě...“

Paní Dana: „kdybychom se tady začali cítit nějak divně a špatně se nám tady žilo, tak určitě bysme to daty vyměnili...“

Tazatel: „...takže kdyby byla ohrožena vaše pohoda...“

Pan Daniel: „Nejde ani tak o pohodu, jako o pocit vnitřního bezpečí a toho klidu, který člověk cejtí jako důležitý k tomu, aby došel do cíle, aby pochopil tu lásku...takový ten jasný směr a ostatní věci na to navazují. Jestli máš v rámci poznání lásky opustit to, co miluješ, třeba místo, tak to prostě uděláš...v ten okamžik je tam ta víra v Boha, jeho hlas...“

Tazatel: „Takže poslouchat hlas uvnitř, co člověku říká...instinkt...než rozumem?“

Pan Daniel: „Jako...srdce musí řídit rozum.....A tyky mám tady k tomu vztah...vysadil jsem tisíce keřů a už ohrady mám šípkový...a úplně mám vizi (do budoucna), ale kdybych to měl opustit, tak to opustím...duše je svobodná, určitě bych se na nic nevázal...“

Tazatel: „A vy jste tady jak dlouho?“

Paní Dana: „Tak jsme tady pět roků a předtím jsme byli taky na samotě (v Čechách).“

Tazatel: „A je to tady lepší?“

Paní Dana: „*Jako tady ta příroda je ve větším měřítku. Tam to už postupně začalo mizet postupně, ten vliv západu - začalo se kácet a prostor se začal zúžovat a už mě připadalo, ta naše chaloupka, to byla dřív taková oáza...a pak už jsem si tam začala připadat taková nesvobodná. Jezdili jsme taky do Jeseníků a na Vysočinu, ale tady na Valašsku jsme cejtili takovou tu energii z lidí a přírody.*“

Tazatel: „Tak vy jste tady jako dřív jezdívali?“

Pan Daniel: „*My jsme hledali různě chalupu a pak jsme dojeli na Valašsko a řekli jsme si, že je to přesně ono...ta romantika a ta teplost té krajiny a ty lidi, kteří tu mají kořeny...*“

Paní Dana: „První jsme si mysleli, že je to jen euforie z výletů, ale tolikrát se nám pak stalo, že lidi tady ti lidi byli úplně jiní než Češi a to už pak nebyla euforie, ale bylo jasné, že tady jsou ti lidi jiní a přitom i tady ten vliv západu už šíleně tlačí...je to jako by opožděný, ale už je to tu taky. My jsme třeba utekli z těch Orlických hor před tím kácením stromů, což se tady tak ještě nedělo.“

Tazatel: „Někdy mám pocit, že lidi mají strach z přírody a potřebují žít v tom kamenném městě, že se tam cítí v bezpečí...?“

Paní Cecílie: „Určitě...“ To bylo přesně tak, když se můj tatínek od nás odstěhoval, naši se rozvedli, pak si vzal ženu, která je přímo z Ostravy a žila v Ostravě prostě celý život a potom se ním přestěhovala na tu samotou, což není třeba taková ta samota (úplná, jako ta jejich), taková ta velká...vede tam polní cesta, ale je to pod lesem, není tam žádná dědina, ale jedna chaloupka, druhá chaloupka a ona tam byla úplně nešťastná a strachy bez sebe a nemohla tam být sama strašně dlouhou dobu a pak kdysi to v ní taťka zlomil, když měl jet někam na noc a ona měla nervy, tak ji řekl ať se sbalí a jede k rodičům do Ostravy, kde ti někdo zase vykrade auto...už se tady někdy stalo, že tě tady někde někdo ohrožoval? Ve městě je možnost krádeže mnohem vyšší než na samotě.“

Pan Cyril: „lidi se bojí klidu, samoty a tmy...“

Pan Cyril: „...a sami sebe...když je člověk sám se sebou, tak z něj vylézají takové věci...a musí se s tím porvat...a něco s tím udělat“

Tazatel: „ale když člověk žije tímto způsobem, tak by ze sebe neměl mít strach...pokud nedělá zle, tak z čeho...?“

Pan Cyril: „Když je člověk sám a je ticho a nikde nikdo není...tak přijde prvotní strach...to, co v sobě řeší každý...“

Tazatel: „Jak berete ostatní lidi, žijící konzumním způsobem života, jak jsem tak vycítila, berete je taj, že je to jejich věc...?“

Pan Cyril: „Určitě, tak já potkám člověka a bavím se s ním. On když je člověk zlej, tak ať bydlí kdekoliv a je to pak jedno. Každý má nárok na to bejt milovanej (pozn. ať už bydlí kdekoliv), ale jde o to, jestli o to stojí nebo nestojí. Já když potkám třeba Jardu v hospodě, tak si s ním pokecám, pomůžu, co je třeba a tak.“

Paní Cecílie: „Spousta lidí je vlečena tady tím stresem, že prostě nemají sílu se z toho nějak vymanit a není to ani jednoduché.“

Tazatel: „Tak mě napadlo, kdyby se víc lidí rozhodlo žít tímto způsobem života, tak co by se potom stalo, stačily by ty kopce a samoty, aby to nezmizelo zase?“

Pan Cyril: „Já si myslím, že kdyby se takhle rozhodli, tak bych asi utekl. Ale kdyby lidi uměli spolu žít, tak by to všechno bylo v pořádku, vůbec by nebyl žádný problém.“

Tazatel: „Já myslím početně, lidí je hodně.“

Pan Cyril: „No početně, to bych utekl, protože já jsem takový poustevník.“

Tazatel: „Člověk by už neměl ten prostor, že...?“

Pan Daniel: „...no, ten já osobně potřebuju.“

Pan Cyril: „tak jaký potřebuješ prostor, jo, kdyby každý chtěl půdu, kterou by chtěl obdělávat, tak to už by byl problém...ale žít nějak a být volný, můžeš pořád...pořád budou hory, na kterých nikdo nežije, kde se dá vyrazit a tam jsi volný“

Pan Daniel: „Hlavně ten, kdo se rozhodne jít pryč, tak většinou má srdce nastavený směrem nějakého hledání, dobrodružství a tak dál.“

Tazatel: „, A třeba na stará kolena...když by byl člověk nemocný...myslím to prakticky...?“

Pan Daniel: „Děj se vůle Boží...já jsem natolik v rukou Božích, že tohleto neřeším.“

Tazatel: „Tak jako třeba jít k lékaři...?“

Pan Daniel: „*Tak jako když nemusím, tak ne. Tak například teď mám boreliózu a máme tady lichořeřišnici a čekám...a chodím hodně po horách...ale když mi bylo úplně nejhůř, tak jsem šel taky k doktorovi...ale nepomohli mi, tak jsem se utvrdil, že to nemá význam.*“

Pan Cyril: „*Klidně si dovedu představit prožít klidné stáří tady na horách bez doktorů, jako někteří staří lidi tady.*“

Pan Daniel: „*Ale když půjde o děti, tak klidně k doktorovi půjdu...ale když jde o mě tak si poradím sám...kdybych měl ale nějakou poruchu funkce, tak taky vyzkouším všechno, aby mi zachránili život...*“

Tazatel: „*Tak já už bych teda měla všechno, jestli se mě chcete ještě na něco zeptat...?*“

Pozn. Dotazy ze strany respondentů už nebyly.

Poděkování a ukončení rozhovoru.

PŘÍLOHA P II: DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKY K ROZHOVORŮM

Rodina Adámkova

Tazatel: „Můžete mi doplnit Vaše demografické údaje jako je věk Váš a Vašich dětí, zaměstnání v současné době.“

Paní Adéla: „Je mi 42 let a jak jsem řekla, mám tři děti, Petra má 8 let, Pavel má 10 let a syn Petr má 5,5 roku, v současné době jsem zaměstnaná v denním centru pro děti, které jsem otevřela s kamarádkou.“

Tazatel: „Jaká je Vaše ekologická stopa?“

Paní Adéla: „ 2,6.“

Rodina Budařova

Tazatel: „Můžete mi doplnit Vaše demografické údaje jako je věk Váš a Vašich dětí.“

Pan Bedřich: „Já i manželka máme 39 let, dcera Martina má 15 let a Petra má 12 let

Tazatel: „Jakým způsobem je možné žít na horách?“

Paní Blažena: „Jsme zaměstnaní buď oba dva nebo jen jeden z nás, jak si kdo najde práci, ale vždy jeden z nás zaměstnání má. Manžel v současné době dojíždí služebním autem do města, je vyučen v technickém oboru, ale pracuje v pojišťovnictví a já jsem zaměstnaná v kavárně, ale mám středoškolské vzdělání – pedagogické.“

Tazatel: „Jezdíte do zahraničí na dovolenou?“

Pan Bedřich: „Ne.“

Tazatel: „Používáte ekologické prostředky?“

Pan Bedřich: „Ano, nechceme znečišťovat prostředí.“

Rodina Celých

Tazatel: „Můžete mi doplnit Vaše demografické údaje jako je Váš věk.“

Paní Cecílie: „Mě je 27 let a Radimovi 30 let. Já jsem původně učitelka ZŠ a Radim je vyučen jako malíř-natěrač a pracuje ve firmě v oboru, já s kamarádkou v denním centru pro děti a doplňkově prodávám bylinky.“

Tazatel: „Jaká je Vaše ekologická stopa?“

Paní Cecílie: „ 2,8.“

Rodina Dudíkových

Tazatel: „Můžete mi doplnit Vaše demografické údaje jako je věk Váš a Vašich dětí, zaměstnání v současné době.“

Paní Dana: „ Mě je 42 let a jsem rozvedená a Oldřichovi je 30 a je svobodný. Já pomáhám v obchodě s bylinkama a keramikou a Oldřich je vyučený řezbář a tak se i živí. Děti jsou tři a Martina má 10 let, Markéta má 5,5 roku a syn Matěj má 7 let.“

Tazatel: „Jaká je Vaše ekologická stopa?“

Pan Daniel: „ 2,4.“

PŘÍLOHA P III: FOTODOKUMENTACE VÝZKUMNÝCH RODIN

Fotodokumentace rodiny Adámkovy

Fotografie č. 1, 2.

Zdroj: Fotografie vlastní, pořízené v rámci výzkumu.

Fotografie č. 3, 4.

Zdroj: Fotografie vlastní, pořízené v rámci výzkumu.

Fotografie č. 5, 6.

Zdroj: Fotografie vlastní, pořízené v rámci výzkumu.

Fotografie č. 7, 8.

Zdroj: Fotografie vlastní, pořízené v rámci výzkumu.

Fotografie č. 9, 10.

Zdroj: Fotografie vlastní, pořízené v rámci výzkumu.

Fotografie č. 11, 12.

Zdroj: Fotografie vlastní, pořízené v rámci výzkumu.

Fotografie č. 13, 14.

Zdroj: Fotografie vlastní, pořízené v rámci výzkumu.

Fotodokumentace rodiny Budařovy

Fotografie č. 15, 16.

Fotografie č. 17, 18.

Zdroj: Fotografie č. 15 – 18 vlastní, pořízené v rámci výzkumu.

Fotodokumentace rodiny Dudíkovy

Fotografie č. 19, 20.

Zdroj: Fotografie vlastní, pořízené v rámci výzkumu.

